

Bazsonyi arany

A kötet megjelenését támogatták:

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP, HOLLÓSY MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY,
T-ART MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY,
SZEKSZÁRD MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA,
DÖMSÖD KÖZSÉG MŰVÉSZETSZERETŐ POLGÁRAI

A borítón:

A tavasz virágai, A nyár virágai, Az ősz virágai, A tél virágai, 1983

ISBN 963 04 9856 1

© Hubert Ildikó

Felelős kiadó: Fecske András
Készült az ETO-Print Nyomdaipari Kft.-ben
Felelős vezető: Balogh Mihály

Tartalom

Az Olvasóhoz	5
„A legmélyebbről a legmagasabbra”	7
Mélységek felé	21
„Őrizni a fényt”	31
* * * * *	
Válogatott tanulmányok Bazsonyi Aranyról	41
Bolgár Kálmán: Bazsonyi Arany képei (1964)	43
Szij Rezső: Bazsonyi Arany művészetéről (1966)	44
Losonci Miklós: Bazsonyi Arany képei előtt (1980)	47
Artner Tivadar: Bazsonyi Aranyról (1981)	57
Fecske András: Bazsonyi Aranyról (1989)	60
Tasnádi Attila: Kilépni a falból (1989)	67
Eigel István: Bazsonyi Arany imája (1997)	69
* * * * *	
Bazsonyi Aranyról szóló tanulmányok, cikkek, és Bazsonyi Arany illusztrációi	71
* * * * *	
Bazsonyi Arany festményeinek jegyzéke	81
Életrajzi adatok	95
A kötet képmellékleteinek jegyzéke	97

Az Olvasóhoz

„Minden ember, akit Isten szerepre jelöl ki, magányos. Jézus leszólt a keresztről anyjának, mint aki elutasít minden emberi együttérzést. A Szentírás legfélelmeesebb szava ez. És Jézus mondotta, hogy aki őt követi, elhagyja családját, elhagy mindenkit. A szerepre kijelölt ember soha nem követel kevesebbet önmagától és követőitől. Nem lehet megváltani a világot, s közben legjobb férjnek, fiúnak és atyának maradni, négy gyerekkel, hitvessel, kanárral és öregségi járulékkal. A szerep mindig teljes magányt, kietlen egyedüllétet, könyörtelen, csaknem embertelen magatartást követel. Minden ember, aki vállalja az emberek ügyét, kénytelen vállalni ezt a magányt és embertelenséget is. Aki ezt nem vállalja, kókler; még akkor is az, ha megfeszítik.”

Márai Sándoré ezek a kemény és talán szokatlan bevezető sorok: *Jézusról és az egyedüllétéről*. De nemcsak róla szólnak, hanem mindazokról a sorsvállalókról, akik valamilyen küldetést teljesítenek. Ám ennek a küldetésvállalásnak világ felé mutató arca felszín csupán. Az okok lélekben rejtőzködő láthatatlan fájdalmait, reményeit, feltámadásait és olykor feladásait tökéletes szótlanság vigyázza. Márai el akart e magányból valamit „mondani”. S mi kötetindító lélegzetvételnélként megkapaszkodunk sorsmagyarozatában, a művészet születésének e mindenki által kicsit megfogható rejtély-értelmezésében, mert szerepre kijelölt emberrel készülnünk találkozni: Bazsonyi Arany festőművésszel!

Az alkalom ünnepi, mégsem ígérhetünk írásunkkal többet, mint a középkori íródeák: tisztességesen lejegyezni mindazt, amit róla és művészetéről tudunk, elmondhatunk. Pályaképének felrajzolásakor az utókor ítéletét nem jövendöljük, nem fürkesszük. Irodalmári mivoltunk ehhez kevés is volna, szakmai értékelését pedig rég elvégezték pályatársai.

Szavaink és szándékunk tisztességéről – magunk mentségére – azért gondoltunk szólni, hogy a művész különlegesen szép világa, meleg embersége ez írás által is hitelt kaphasson. Mert olykor megrendítően mély és áttetszően tiszta tud lenni az emberi élet.

Bazsonyi Arany életútján, pályáján – 70 évi jel-hagyásán – a nagy élményforrást a gyermekkor világa, a szülőföld és a család; a kereszténység egyetemes kérdései és emberi válaszai; saját életét megérintő kihívások, gyötrődések jelentették, és jelentik. A kronologikus és tematikus visszatekintés útjai e témaköröknél futnak össze újból és újból. Talán ezért is választottuk írásunkban módszerül a szinoptikus módszert.

Bazsonyi Arany poétikus alkata azonban nemcsak a festőművész világában találta meg a rá jellemző kifejezésformát, Bazsonyiszínvilágot, hanem írásaiban is. Prózai vallomásai, költeményei egy életen át szemérmes háttérvilágként, külvilágtól elzárva egészítették ki „képírói” hitvallását. Közzétételük nekünk megváltó örömet, hiteltesítő őszinteséget, szerzőjüknek keresztrefeszítést tartogat.*

* A kézírásal nyomtatott szövegek Bazsonyi Arany verseiből és prózájából való átvételek.

„A legmélyebbről a legmagasabbra”

*Nehéz mindezt papírra írni
Az írás dobban bennem –
Szarvasok patája az erdők avarán.
A hosszú éjszakában
Apánk erős keze,
ezüstfehér haja
földereng.
Es jobb lesz minden.
(Megszabadító vers, 1966)*

Bazsonyi Arany 1928. január 13-án született Gyulajon.

Gyulaj, egy falu a sok közül, de egyetlen a sok között. Személyes térképemet hályogkóvác bícskája hitelesítheti, szívbéli rajzolat igazolhatja a velem vándorlónak.

Szüülőfalum Gyulaj a dombóvári járás (vagy tán Tolna megye) legnagyobb földterületű faluja lakói létszámához mérten. Kocsola, Nagykönyi, Pári, Tamási, Szakály, Kúrd, Döbrököz, Újdombóvár határolja szántóföldjeit, erdejét.

Kövesít régen csak befelé vezetett. Kúrdról, a falu közepéig, a községházáig. Kifelé eljutni a szomszéd településekhez földutak, csapások, erdei ösvények szolgálták.

Tavasszal az agyagos sárban gyakorta tengelyig süllyedt a kocsí.

Nyáron minden elhaladó jármű hosszú csóvát húzott maga mögött. Takarodás idején porfátyolba burkolózott a világ. Néha gyenge fuwallat ellebbentette a puha leplet, hogy kife-

heredjenek a házak falai, aranyba gyulladjanak az asztalok sorakozó kővei. Majd eltakart újra mindent. Porosillagos felhőkent gomolyogva megáldotta az utcákon lassan haladó gabonaterhes menet vonulását. A naplementével, enyhült hőséggel földre szállt a por is. Elpihent hajnalig.

A gazdasági munkafolyamatok rendjében a gabonaföldek után a szőlődombokra került sor. Színek pompáját visszhangozták egymásnak bokrok, tökek, fák. Képek tárlatát kék szilvafasorok, ágyas diófák keretezték. Kondérok körül lángok és dalok gyűltak. Jól tudta a csösz merre vegyen irányt. Birka-gulyás illata, must édes mágnesköre prészástól-présházig vonzotta és a szives vendéglátás.

Télen (mert voltak telek), mesefalak magasodtak a bejárati ajtóik előtt, járdák folyosóján. Hajnalban ellapátolták a lehullott hó-halmot, hogy iskolába mehessenek a gyerekek, az udvarokban elvégezhessek az állatok etetését, dolgot ólak körül, istállókban.

Vasárnap délutánonként csengős szánkók sikkoltak. Minden igavonó lö megtallosodott. Menyecskek, fiatalasszonyok is szívesen felültek uruk mellé körbesiklani az utcákon kedvelésre, vagy a szőlőhöz borért.

Hétköznap trágyát hordtak a földekre. Megváltozott a csengettyű hangja, nem ficáncolt, egyenletes lassúsága jelezte a munkát.

Az esték, az éjszakák mélységes csendje álmokat ringatott, gyógyított, másnapra fehérebbre szitta a hófehérséget.

A tavasz pedig, a tavasz örök maradt. Megnyílott a föld, hajszálereiből harmat buggyant. Szerte a dombokon szivárványozott sugárzöld szállal az őszi vetés, epkedett a nap sugarához. Szabadságszél fútt a szívekben. Volt golgotás idő is bőven, de gyönyörű Virágos vasárnap és Feltámadás követte. Mennyben menetel.

A falu utcái Jakab letráji magasletről nagy H betűt rajzolnak. A H két hosszú szára elnyúlik finom hajlásokkal. Nehol megmegtöbbszöröződik a völgyben. Északkal szembenézőn a Kúrdról induló jobb oldali út (régi jóvánczai rész: Kutyaszorító, Tot utca), most Dózsa folytatása, az Arpád utca. Szakály fele szántóföldek hullámai közt hepehupás út vezet – Tamásiba – az erdő öleiben, a hédombú Szőlőhegy, Pogányvár csendességénél. (Később új vadásztanya épül, a rangos, kis vadóc tavat halastóvá fenyesítették, az erdei utat szélesebbre kubikolták, kikövezték, sorompóval lezárták.) A pusztainak tekintett szőlőhegyi település közigazgatásilag Gyulajhoz tartozott. Iskolája, kis boltja volt.

Az erdő koszorúja szélről galagonyasom-bokrokkal csipkésődik. Erzékeny ivvel öleli

a falu szántó és szőlő területét. Dús tölgyes-makkos, sudár juharos, fenyves, gyorsan növekedő akác, bozótos, napsugaras tisztások, mohás ágyú források nyíjtanak otthont a dämvadaknak. Virágok adják át egymásnak díszhelyüket hóolvadástól a lombhullató őszi ködök jöveteléig. Talán minden fának volt madárfészke. Háborítatlan bekességben tudott csendessé is szelidülni, bogarakkal, levelekkel együttrezdülni. Hívó futtyúk, örömenekük szállt. A szerelemmel fodros felhők megálltak, hogy színpanthassanak belőle, égig érő tiszta levegőt. Így az emberek is.

A nagy H bal oldala a Magyar utca. Utiránya a rigóhegyi szőlők, pincék során át az erdőn keresztül folytatódik Pári fele.

Visszafelé haladva a szembenéző házak előtti járdán leginkább válligerő deszkakerítések fölött, lekerítések között táruznak ki a szóval nem mondott szépségvágyakozások. Piros rózsák, sárgák, lányszínűek, fehér tea-rózsák. Rozmaringbokor, fehér-lila violáson, rangos dália pompázatos színekben. Illatos szegfűk, tömött szirmokkal, hamvas leveldárdákkal. Tölgy, gyöngyvirág, nárcisz, jácint, tulipán, mennyországkulcsa, kenyérbél ágyás, s meggyeszelen, ablak alatt lánderbokor, muskátli. Késő őszi időben gondos neveléssel óriás, kócos labdára növesztett krizantémok, hogy legyen szép, koszorúba-csokorba való halottak napjára.

Két patakocska is csordogált régidőkben a Magyar utcán. A házak völgyben épültek. Hozzá tartozó földterületük a temető, templom és iskola dombján találkozott. Lécium, bodzabokor szegélyű kocsiút vitt egyikről másig, a tetőn. Lenn a lapályon szilvafás, füzes árnyé-

kában kanyargott a patak, hogy a H közép-
vonalánál egyesüljön. Ott kis tér alakult ki.
Egyik oldalán gyaloghíd, másikon szélesebb,
erősebb karfás, kocsisútnak való. A tér templom-
domb íti oldalán a községháza állt.
Elpöttyögött épületek, szemben a posta, bal-
oldali emelkedőn az óvoda, az Alsó-kör, vagy
Gazda-kör, ahol vasárnaponként összegyűltek
a fiatalabbak tánchoz szóló muzsikára is – a
gazdák fontosabb esemény, közös ügyes-bajos
dolgok megtárgyalása okából.

A tér túloldalán egyesülten szélesebb med-
rében csobogott a Cinca patak. A kertek alját
jegenyesor örködése rangosította. Házak ud-
varvége rajzolta kanyargását párhuzamban a
Kurdra vezető kocsisúttal. Vonzotta a Kapos
vize. Közben községi malom fogta be erejét.
Később a faluban épült, géppel működő
malomok átvették a vizimalom szerepét. Elhá-
gyottá vált. Romjaiban, nyirkos – árnyékos
gödörben gyerekek képzeletét röptette rejtelmek
felé. Várrá növesztett hadak vezérei, páncél-
inges, dárdás hőökké válhattak. Míg lassan
az utolsó tegla is eltűnt a szántások göröngyei
között.

A H középvonalaéhoz visszatérőn, az
óvoda vén juharfás kerítése előtt szent Flórián
szobra álldogált. A Magyar utca folytatása
mögötte kanyarodott a Völgy felé. Mint tétova,
bal lábán térdelő. Husza lábnyomait a völgy-
ben hagyta, ide-oda futó utcáknak. Megta-
postu a völgy kiszélesedő terét, hogy alkal-
massá legyen állatvásárok, búcsús sátrak ki-
jelölt helyének. Terdeplője magasán az erdő-
mérnök számára épült kúriászerű ház állt. A
falu házainál nagyobb méretű, szélesebb ud-
varral, területtel beljebből nézett az utca felé.

Meglehet, hogy külön önállóságát az is foko-
zta, hogy ő nem a földnek, az erdőnek küldötte
volt.

A határba vitt az út tovább, ahonnan prés-
házak szomszédoltak a szélső lakott házakkal.
Kezdődött a szőlők dűlője, amely a Kuri
völgyből meredeken átívelt a Borjú-akol
dombjára, völgyére és újra visszatalált a rét
díszes koronájához, az erdő sűrűjéhez.

Bazsonyi Arany tájai (Kurdi táj, 1964; Krump-
liszedés, határban, 1967; Dombok, 1975; Gyulaj,
szőlődomb, 1967; Templomdomb – Gyulaj, 1974;
Pusztahencsei táj, 1980), s vehetjük ezt szimbo-
likus értelemben is, ebből a világból táplálkoztak,
s merítenek ma is.

... Szülőföldünkön szüleinktől ered ami jó,
ami sokszor lehúz a végtelen mélységek körébe,
ami szárnyal a magasságok mérhetetlen mesz-
szeségébe.

Gyökereink végül, ha kihúzatott is, életadó.
Terítékes munkán cserzett. Öröklötten megőrzött
talpalatnyi földjéről szőlők, Edesanyám sza-
vával: Ne hagyjátok elveszni azt a „kis Min-
dent”, ami otthonunkat jelenti!

Edesapám, Edesanyám emlékével, Test-
véremmel, Tolna szülőtteivel „Örizni a fenyőt”:
otthon vagyunk, ha távol is tőle.

Gyermekkorát még a falunak ezek az öröklő
adott iratlan erkölcsi törvényei szabályozták. De
ezek jelentették az igazodási pontokat is.

Elemi iskoláját szülőfalujában, a középiskolát
Hőgyészen és Kalocsán, az Iskolanővérek Érseki
Leányliceumában végezte. A családi kör kis
világát a falu nagyobb közössége védte, tartotta
számon, s ha kellett vont a felelősségre az ellene

vétkezőt. Jóllehet mára mindez már a múlté, Bazsonyi Arany mégis folyton ezelőtt a figyelő szemű faluközösség előtt alkotott. A paraszti élet szimbólumai, tárgyai: kulcs, petróleumlámpa, tejes sajtár, pohár, sótartó stb. = *Tornácon* (1968), *Öregasszony* (1963), *Lámpás csendélet* (1963), *Virágok között* (1965) épp e kötődési pontokért, sohasem funkciótlanul, idilli háttérként vannak jelen sem a korai, sem a későbbi – sokak által csak nosztalgiaként megélt – falusi életet megidéző festészetében. Mint ahogy később a „Vásárhelyi Iskola” kiállításaihoz való csatlakozása sem valami romantikus attitűdből történt, hanem vállalása volt ez annak a realista képzőművészetnek, melynek témavilága az általa is szeretett és megélt világból táplálkozott. Szeretett világot írtunk, jóllehet kemény életformát takar ez a világ. Nemcsak fizikálisan, hanem erkölcsiségében is. A művésznő parasztagzdálkodó szüleit az 1950-es években kulákká nyilvánították, s ezért el kellett hagynia a Képzőművészeti Főiskolát, ahol 1947-

től folytatott képzőművészeti tanulmányokat. Mesterei: Varga Nándor Lajos, Pap Gyula, Kmetty János és Berény Róbert voltak. A nehéz időkben Berény Róbert állt ki mellette.

Édesapja azonban nem egyszerűen gazdálkodó ember volt, hanem a faluközösség ügyeiért kiálló szószóló is. És bátor ember. A bátor embereket pedig nehezen viselte el a hatalom. A szenvedés értelmében való hitet és az emberi gerinceség példáját tőle kapta figyelmeztető örökségül az a fiatal lány, aki 1951-ben becsukta maga után a festészeti főiskola kapuit. De reményeit fel nem adta!

1978-ban vetette papírra a *Nyomorúságból fel nem kelni többé* című kemény versét. Az ötvenes évek rettegései hol vannak már! Hol vannak? Feljárnak kísérteni a lélek bugyraiból. Elég a kétértelműségnek, a hamisságnak egy gesztusa, s az emlékezés máris exponálja a harminc évvel ezelőttit. A Léthe vízből nem lehet a földön inni. Ezért a bánat soha nem fogy, ezért a bánat folyton megvéd.

Nyomorúságból fel nem kelni többé

*Erőtlenség házában sarokból kifordult ajtók, felredőlt szekrények, összerohadt ágy,
szétszéledt székek, üres fiókok hátamat nyomják.
Huzatos, sötét szél csontomig csikordul.*

*Néha elkapok egy-egy sanda pillantást a vakond kiásott üregén át.
A szomszéd házában dözsölök elnyújtott vonítása megakad kifakult pilláim hegyén.
Levetett rongyot, vagy egyéb cifraágokat zászlórúd végére tűzve nekem lóknak.*

*Járnak-kelnek kidüllesztett mellel,
Sanyari marokkal szörjűk a magot a madaraknak, hogy begyükben megsavanyodva,
hangjukat vesztetten hozzám vagdossák álnokul, mintha csak integetnének barátságosan.*

*Az egyik – akárha véletlenül történne – megbotolva átesik rajtam és
fülembé sügja, hogy ő értem mindenre képes, csak szóljak bátran!
Hésének olyan finom a pengéje, hogy örömmel meg is ölhet akárkit
netán, ha kell, engem,
csak még egy kicsit kellene rá várnom,
a többiek még előbb fel akarnak magasztalni,
mert ez jár nekem
azért, hogy többé már fel ne kelvek nyomoriságomból.*

*Lakbért sem kell fizetnem ezután,
örökölt földjeimet visszaszármaztatják őseimnek,
s szeretetük különböző jeleivel árasztanak el.*

*Izámálthatatlan sok a jel.
Majd mindenre sor kerül, csak előbb elmennek kicsit levegőzni.*

Elvonulásukkal zöldellő csikot húznak maguk után, mint a mezők.

*Akkor láttam utódjára nálam valakit, de már nagyon megbízhatatlan az emlékezetem,
lehet, hogy nem is volt soha senki itt,
csak magam, meg a nyomoriságom.*

(1978. július 6.)

Szüleiről festészetének leglíraibb munkái val-
lanak, így köszönve meg azt, hogy éltek, így kér-
ve tőlük – mások helyett – bocsánatot azért, amit
megéltek: *Szüleink* (1982), *Egyedül maradtan*
(1984), *Egyszer mindenki elmegy* (1988), *Át a túlsó*
partra (1984), *Édesapám Húsvétja* (1983). Megren-
dítő és fenséges látomás az *Édesapám Húsvétja*
című festmény. A fény lány körei szinte magukba
simitják, megdicsőítik az Embert. Látomás tanúi
vagyunk és mégsem csodálkozunk. Minden nyu-
godt és rendjén való a képen: valaki hazatalált.

Az *Emlémező* (1987) középpontjában is – fe-
kete-fehéren, örök menyasszonyként–örök vőle-
gényként a színes világban – állnak a szülők. Kö-

rülöttük látszólag minden mozgásban van. Az ud-
varon karikázó kisfiú, a különös falombokon le-
begve mozduló fiatal lány, a gyönyörű tollakkal
felékesített madár... az emlékvilágból vetítődnek
elénk. A soha meg nem ismételtől.

Az *Emlémezőben* több generációnak az éle-
tét sűrítette össze Bazsonyi Arany. A kompozíció
az idők síkjait az apa és az anya köré rendezte. Az
alapszínek kontrasztja is kiemeli őket az egymás-
ba átfolyó, finom árnyalatú színvilágból. Életük
nagy pillanatából, a régmúltból léptek elénk, s
komolyan néznek át a jövőre felett, a festőnő
gyermekkorán. A tűnődő hangulatú festményen
tökéletes a rend. És a gondolati kompozíciót en-
nek az elfogadása adja.

E festményt Tímár Katalin iparművész megszőtte (47. sz. melléklet), s a gyönyörű falikép Spanyolország kiállítótermeit is megjárta.

Bazsonyi Aranyak gyakori múltbanézesei miatt talán több a sejtésszerű bánat festészetében, mint az öröm, ha ugyan a bánat szót elfogadjuk egy örökké szemlélődő magatartás-állapot megjelöléseként.

A szépséget, a jóságot, az igazságot hordozó személyek, tárgyak, féltett emlékek elvesztése mindenkinél fájdalommal jár. S Bazsonyi Arany szinte minden alkotásában megéli e pillanatboldogságoknak elvesztését. De nem reménytelenül! Pályája kezdetén valószínű a fiatalság

lendületével, mely lendület nála soha nem a harsány témaválasztásban és kifejezésmódban jelentkezik, a hatvanas évek után pedig – ha volna „fabula” műfaj a képzőművészetben, azt kellene írunk – fabulában, erkölcsi alapon álló jövőkép példázatában.

Azzal, hogy szüleit (*Magvető, 1966; Édesapám, 1962; Bárány, 1989-94*) – néhol csak egy falon lógó régi fotó jelzésében: (*Testvérek, 1972*) soha meg nem únt modellként szerepelteti legújabb munkáiban is, egész életen át követendő példát állít maga elé. Korunk elé. Létük nemcsak az elveszithetőséget példázza, hanem az értelmes emberi sorsot is. Egyéni életük így mutat túl az egyszeri életen.

Az anyánk könnyei

*A legmélyebbről a legmagasabbra.
Aztán újra le-fel.
Hol mázsás kövek rajtam,
hol halkönnyű repüléssel
szállok. Szállok, mint kit csillag hív,
mert elfegyzett egyszer.
Fényes koronáját
fejemre hintette
sugaras kalásszal.*

*Esak a köveket váltaná meg
a varázslat – vissza szívárványá –
az évezrede megkövesültet:
Az anyánk könnyeit!*

(1965. december 15.)

1952-ben Dombóvárott tanítói képesítést szerez, de öt évi tanítóskodása idején: Pusztahencsén és Dunabogdányban sem tölti tétlenül az időt. A gyerekeknek rajzsakkört szervez, ő maga pedig töltekezik a környező világból, elraktároz, még ha nem is tudatosan, olykor bekapcsolódik a hódmezővásárhelyi művésztelep munkájába és fest, vázlatokat készít mert készül az egyszerű, a majdani megmérettetésre.

Tomyai János ars poeticája („*A művészeteknek sem a természettől, sem az erénytől eltávolniok nem szabad és nem is lehet anélkül, hogy önmaguk torzképeivé ne váljanak.*”), a szülőföld ihletadó ereje és Bazsonyi Arany – talán – lelkének kívánsága ötvöződik akkor, mikor szűkszavú, tárgyias ábrázolásban megfesti fiatalkori tájképeit, portréit, vagy csendéleteit.

Ez utóbbi műfajból emeljük ki *Lámpás csendéletét* (1963). Az esti világ fényei a nyitott zsalugáteres ablakon folynak egymásba a sötét-séggel. A fények kontrasztja nem éles. A festmény bal oldalán nyitva hagyott ablak tág teret sejtet valahol a fák közt, míg az előttünk – kép teljes szélességében – lévő asztallapon álló petróleumlámpa, a házon belüli élet egyszerű jelzése. Egy lassan eltűnőben lévő világa.

Póztalan, kevés tárgyú ez a csendélet, mégis finom líra. Szelídsége, nyugalma nemcsak mozdulatlanságából árad.

Ennek a gyermekkori falunak, Gyulajnak az életét, akárcsak a többi, bármelyik magyar falué, a hétköznapok és ünnepek tették varázslatossá. Számára ezért jelenthetett és jelent mind a mai napig a vallási téma feldolgozása (*magyar szentek, névnapok szentjei, bibliai témák*) kézenfekvő, természetes azonosulási lehetőséget, a kereszténység örök értékrendjével, s nem a világtól elforduló, irracionálisba menekülő választ... Erről később bővebben szólunk.

Bazsonyi Arany visszahajlásai a gyermekkorhoz képi és érzelmi világát mindig újonnan felfedezett motívummal látják el. Múltbanézései távolodván a konkrét élménytől, egyre több jelentésréteget kapnak. A képi látvány érzelmi hatása egyre súlyosabb intellektuális gondolatissággal egészül ki. A beszédes képcímek már (például: *Dávid siratja Góliátot*, 1985 – 28. sz. melléklet.) maguk is szerepvállalásra, hovatartozás megvalósításra kényszerítik a nézőt:

Dávid siratja Góliátot

*Sirva siratja Dávid
Góliátot,
szemei kiútsötét vizét.
Óriás, hűlt testén
könnyekek gyöngye árval.*

*Összeszárult, téli fagyon
koppan parittya-köve:
Tizenkettőt,
Újjevet köszöntő éjfel
Telében, idehaza árul
messzi fenyves-messzi hangot –*

*sírontulá havak havát.
Siratja Dávid
Góliátot.*

*oooooooooooooooooooooooooooo
Csillagos láncsal nyakában.*

(1985. január 1.)

Paradoxonnak tűnhet: de művészete épp e témák végiggondolásával kerül közelebb a valósághoz is.

Témaválasztásaival soha nem a szokatlan, hanem a mindenki által megélhető felé fordul. És nem hagyja nyugodni a szemlélődőt. Mert a különös az, ahogyan az egyszerűt, a kézenfekvőt megfesti, elmondja, bárki által átélhetővé teszi. Mire gondolunk?

Bazsonyi Arany több festményén megjelennek a fákon járó, varázslatos ágrajzú és színű lombkoronában rejtőzködő, vagy róla már-már ellibbenő gyermekek, kortalan arcú látomások: *Emlékező* (1987), *Járni a fákon* (1985).

Járni a fákon (26. sz. melléklet), aki olvassa a címet, önkéntelenül is eszébe jut Jézus vízen járása. Járni a vízen. És máris bonyolultabbá válik a mese. Mese? Bibliai reminiscencia? Három pasztell színű fa (halovány-sárga, vörös-lila, gyengülő ciklámen?) ág-boga szövö át a képmezőt. A földről hatalmas fénykörív ragadja a va-

rázslatos-ékes madarat a fák teteje felé, ahol egy fiúgyermek ül hétköznapi természetességgel a sárga fényű fa erezetén. Mert áttetsző, üvegvilágú fák ezek. A lombok gömbjei között fehér ruhás alak lépdel a föld felett felénk, kezében kendővel. Talán Veronika kendőjével? A fák öszszehajlása kápolnaívként fogja össze a kép sötétebb színeit... Kevés a szavunk a látványhoz, csupán kérdezni marad erőnk: Vajon, mi hol állunk a történetben? Mit látunk: mesét, bibliai történetet, történeteket? Kik a szereplői? A kendőjét nyújtó gyermek talán a festő? Veronika kendőjét nyújtja felénk? Kihez jön a kép fehér ruhás alakja? Egyáltalán, van-e még, kell-e még csoda? Nem folytatom. Bazsonyi Arany látszólag egyszerű magyarázatát adja e képi világ születésének:

Járni a fákon: Gyermekkoromban az öreg diófára szerettem legjobban felmászni. A parti pince előtt négy-öt diófa, több szilvafa, meggyfák erősödtek. Jó fészekülés esett a diófa

két vastag ága ölében. A lombok el is takartak, ha kellett. Itt olvasni is jól lehetett rejtetten, csendben szongó nyáridőkben. Terus néném ajándéka volt a nagy Andersen mesék könyve. Igen szerettük. Jani öcsém is, hogy olvassam hangosan, mert én 2 évvel előtte jártam iskolába. Ha a fan ért a sötétedés, édesanyám hívott: „gyere már le, ne rontsd a szemed!”

A szappanbuborék is színesebben szállt a fa lombjának játékatól. Hosszasan repült, míg bele nem ütközött az ágba, vagy benne nem járt a Fekete, mert az körözött belül sebesen párat, és széjpattantotta. Olyan volt minden ott fenn, mintha csak szét kellene tárnom vékony karjaimat, a szememet be is hunyhatnám, tudnék repülni. Csoda jó volt. Ilyen lebegéssel inkább az éghez voltam közel. Ebben a világban megfordult a lét. A madarak, bogarak és egyéb magasan élők lenn laktak a földön. Mi pedig a magasban, akár a fa tetején. Onnan etette Jani a fehér pávát és egyéb élőlényeket kincsekkel – koronát is szórhatott, volt sok.

Gondolom minden gyerek járt a fákra, magas tornyok tetején, ma tán az ürben, holdon s csillagokon, Hisherceg bolygóján. Mire nagy lesz, elraktározva lélekfiókjában szunnyadozik, vannak idők, mikor a fiókot kihúzzuk, felebred és mi visszatalálunk. Vagy csak álmodunk, már néha pontosan nem is tudjuk, mit?

Az emlékezői múltba indulás mindenki előtt lehetőségként ott áll. Ám az útra való elhívás szavai és képei már nem foghatók meg ilyen könnyedén! Ez már adomány dolga is.

Bazsonyi Arany többször vall képi világának gyermekkori formálóerőiről. Pontosán fogalmaz e

múltidéző mozaikokban. Mintha ő maga is végére akarna járni annak: mi történt vele egyszer, amikor, amiért édesapjával elindult a Képzőművészeti Főiskolára.

Érdeemes ezeket a prózai vallomásokat komolyan vennünk, mert nemcsak hitelesebbé, hanem teljesebbé is teszik annak a világnak földi megközelítését, melynek egyedül ő, az ember a kulcsa.

Ugyanakkor mindig izgalmas, ha egy művész több nézőpontból, többféle eszközzel próbálja megragadni a lélek világában először csak sejtésszinten, szó nélküli megfogalmazásban jelentkező témát, amely majd, valamikor művészeti produktummá bomlik. Nagy vívódások okozói ezek a láthatatlan erők, elfogadásukkal sokszor válik a bonyolult is egyszerűvé.

A képzettársítások ilyen természetes egyszerűségénél fogva a gyulai falusi asszonyok valóban rokonságban állhatnak a bécsi képtár Velasquez asszonyaival.

Képeim jöformán alig voltak: egy-egy olajnyomat, szentkép, régi fényképek. Az iskolában II. Lajos halála a Csele patakban. De sokszor forgattuk édesapám iskolában kapott jutalomkönyveit is! Egyikben mesék és illusztrációk nyomatai, másikban történelmünkről és nagyjainkról rajzolt ábrák.

De a disszidő, otthont szépiítő, munka rendjét tevő dolgozó kezek nyoma életre szóló lett. Arral is, hogy azonos volt az életünkkel, belőle termett. Ahogy édesapám a kazlat formázta, az alap biztosan arányult a magassághoz, a kék íves borulása, a csúcs súlypontozása – eső és szél ellen álló – szemeimben megmaradtak.

Mint ahogy az is, ahogy az asszonyok a szoba földét ünnepnapok előtt felsikálták sárga-földdel, kenderpamaccsal, köröző szép nyolcasokkal, s letérdelve haladtak sorról sorra... majd a hétköznapiok seprése előtti port vízszugárral csillapították, öntözővel háromlevelű lóherét, virágokat, csigasorokat rajzoltak a földre. Vasárnap pedig templomba sorjáztak, lefele fordított tulipántként, a sok fehér, ropogós alsószoknya csipkeit ringásukkal kissé megmutatva – nyáron selyem, télen bársony vagy szövet – ragyogó szinpompájukat. Fejük díszé: a lányoknak szalagos fonat, fiatal menyecskéknek flitteresoduktól ragyogó pille, később áll alatt megkötött, ruhával harmonizáló – színű és anyagi – fejkendő. Öregéke fekete. Az öregség közeledtét már nagyon korán kezdték számítani, míg a negyven év körüli sötét, barna, lila, s lussacsákn fekete kendő idejébe el nem érkeztek. (A férfiak fekete rámiás csizmás, fehér inges és fekete posztós ünneplője nem jelzett kort.)

A bécsi Kunsthistorisches Museumban Velasquez gyönyörű megjelenésű, márkinőkről festett nagyszerű képei előtt az én falum asszonyainak emlékképei együtt álltak velem.

A főiskola elhagyása utáni kényszerpálya éveiben azonban nemcsak a csalódás miatti számvetés, szemlélődés, festői útkeresés időszaka volt, hanem a fiatalságé is. 1954-ben feleségül megy Vecsési Sándorhoz. Benne ajándékkul kapja azt a művésztársat, aki ugyanolyan kemény erkölcsű, tiszta értékrendű, s kegyetlen munkás-paraszti világból származik. Ez a kemény világ mindennek ellenére láthatatlanul is kijelöli közös életük igazodási pontjait. A tiszta és egyszerű, sallangtalan élet megélésének lehetőségét.

A Lakodalmi készülődés (1967 – 3. sz. melléklet) témájával csendesesen idézi meg kettőjük, az emberi élet örök ünnepét. S nemcsak a téma az, hanem a megfogalmazása is: a fehérrel terített (a festmény keresztmetszetét összekapcsoló) asztal a tányérokkal, boros üveggel, a liliomos virágcsokor fehér sugárzásával.

Mégsem szokásos az ünnep megjelenítése, mivel a lakodalom jelzései a maguk egyszerűségükben vannak jelen.

Az idős, háttérben egymaga készülődő nő mozdulatai annyira lelassulnak tünnek, hogy ő maga is inkább jelképként van jelen, mint hús-vér mivoltában. Ezek az időtlen mozdulatok már-már az archaikus képek rangjára emelik látványát. Tűnődését, az időt jelző örök szimbólum: az óra felerősíti.

A festmény előterének szinte reneszánsz kort megidéző kőpadlója, a nyitott ablakon át kitáguló táj, fényes várakozással tölti el a kép csendjét.

A Lakodalmi készülődés igazi színtere ugyanis nem az előttünk kitárt szoba.

Bazsonyi Arany életének kis köre a házassággal Vecsési Sándor barátainak és pályatársainak egy nagyobb körével bővül (Hock Ferencsel, Kántor Lajossal, Novák Lajossal, Patay Lászlóval, Kokas Ignáccal, Ircsik Józseffel, Szurcsik Jánossal). Ahogy a szűkebb család a Nyergesújfaluban lakó Vecsési-családdal. Kell ez a háttérbiztonságot adó-védő emberi melegség, mert 56-tal újból ártatlan méltánytalanságok érik a festőnő családját. S természetesen ezek az események sem múlnak el nyomtalanul lelkéből, művészetéből. Bazsonyi Arany Visszanéző (1970) arcainak súlyos töprenkedések jutottak.

Az 1956-os eseményeknek körön kívüli tanúja lesz egy kórházi kezelésekor, de a Sors iróniája épp e kivüliségben helyezi középre. Mint a görög sorstragédiákban.

Vallomások '56-ról

Az ismert kórházi zajoktól különbözött minden belső és külső hang. A Rókus kórház Rákóczi út felé néző ablakai orgonabillentőjük egymásutánjában megnyitlak. Odátódultak a némileg járőképes hálóingesek kitekinteni.

Lenn az út megtelt véget nem érő sorok örömeivel. Jöttek, egyre jöttek a rádióhoz irányultan. Lobogók lombjával, szivből szakadt dalok szálltatól felragyogott a levegő is.

A beteg testek gyengeségét, jaját megáldotta az embersokaság. Szárnyas menetelessel. Ölekezett a személyes a közössel.

(Bennem ó almárium fiókja kinyílt. Rügyező gallyak, aranylő ágak csipkéztek a völgyben épült házak udvarát, a dombtetőn magasodó iskolát, templomot, temetőt.

Fekete csizmás, posztóruhás férfiak, legények álltak sorfalat. Elöttük asszonyok, pillés menyecskék, pánthikás nagylányok csokra. Unnaplő selyem, bársony. Lefelé fordított díszes tulipánok. Iskolásosoport sorjázott a dobogó előtt. A fiúk sötéten, a lányok fehér ruhában, zöld köténykével. Madarasra, virágosra himzett piros mellénykéken ragyogtak a gyöngyök, flitterek. Szegény vagy jobb módú egy karjiban. Ugy, ahogyan egy föld adta mindnyájuk kenyerét. Dolgos életük gyümölcsei: gyerekeik, szenvedés, öröm, megholt őseik mind jelen voltak. Gyulaj. Március 15. Piros-

fehér-zöld zászlóink alatt a tavaszi szél ritka szép virágokat nyitott. Szabadságot, Himnusz, Szózatot. Fiókunk gazdag kincstára könnytől gyöngyös, örömtől szivárványos, bánattól koszoris.

Pezsgett a leg a Rákóczi úton. Szünet nélküli mozgás. Falvak küldték teherautóval az élelmet a Városnak. (Edesapám így látogatott meg a kórház felé kanyarodó járművel.)

Az idő nem óra szerint járt. Mörhetelenné tügult korongján jelek, fekete foltok tünedeztek fel. Morajló, pattogó, döngő fegyveres zaj tört szét az emberhangokat, harc kezdődött, vérrel. Egy fiatal lány megsérült a rádiónál. Ő volt az első sebesültünk. Kórtermünk falát a terről átlötték. Éjjel a műtő kapott találatot. Betegek vánszorogtak a folyosókon, szenes pincéig lefelé. A Rákóczi úton a házak falát, árkaádjait szaggatták csontvázzá a szüntelen dübörgő tankok. Estére kelve gyászoló gyertyák fenyé jelent meg a romfalak között. Bezárt ablakokon át, becsukott szemmel is láttuk.

Edesapámat évekig „ünnepel” táján Dombóvárra vitték „örizni a békét” tőle és a megjelölt emberektől. Edesanyám járt batyuval a kerítéshez. Testvérem a szegedi „Csillagot” kapta megnevezetlen időre. Sok mindent tettek velünk.

A hártjavékony bőrű lelekhez közelebb kerülni '56-nak sem adatott könnyebb út, mint volt minden tiszta, mely eszmének a nemzet életében. (Az almáriumok titkai rejtőzködők.) Az Igaz Szót, Tettet, Művészetet, az Élet Valós Képének Megmutatását minden időben felvezető hamisság, álca, hatalom nyomja, nyomorítja. Az igaz történelmet a megértettek hordozzák. Ehhez az egész élet kell. Így gondolom én.

„Mert a boldogsághoz kevés a jelen, a múlton épül, s az emlékezeten” – fogalmazza meg bölcsen Tompa Mihály. S ez az emlékezés hozza meg a megmaradás esélyein túl a gyógyulást is. Ezért az utolsó pillanatig van értelme *Az utolsó harcos* (1984 – 22. sz. melléklet) helytállásának és emlékezésének. Az álló alakos, pajzsot fogó, zöld sapkát viselő, szemlélődő archan felismerhetjük Vecsési Sándor arcvonásait. Mintha valami nagyúri palota galériatermébe készült volna a festmény. Mikor viseltek, s viseltek-e egyáltalán ilyen öltözetet a harcosok? Stilizált ruhája időtlenséget jelez-e, vagy

a húszadik századot? Miért a cím, mikor a pajzs is csak jelképként nyugszik kezében? Egyáltalán, ki ellen is harcoljon az utolsó harcos? Kit kell megvédenie? Talán a kérdések sem visznek közelebb a lényeghez. Mert maga a harc felesleges már. Általa ugyanis nem oldhatók meg a dolgok. A leeresztett pajzzsal több eredményt ér el. Abban a világban, ahonnan a harcos elénk lép. Ezért olyan lírai a vallomás, amelyet rejtett üzenetként hordoz a festmény. Ezért oly megrendítő a „harcos” elveszthetőségének a lehetősége Bazsonyi Arany verssoraiban is. Ezért oly emberi a művészet!

Novemberi éj

*Halottak gyertyái égnek,
novemberi éj vonszolja az időt.
Görbe vonallal
körberágják a fergek
utolsó lépésük helyét.
Több lépés nincs azután,
sem szó, sem madarakkal
messzeszálló ének.*

*Gyertyánk sem lesz,
hogy lángjánál emlékezzünk.
Nem lesz terhünk,
kenyerünk,
társunk.*

*Társunk,
ki várat, világot hódító csatáink
szivajában verejtékünk pikkelyeit
hűs kendőjébe szedte,
hogy felekesítse vele
téli kertünkben a fakat.*

*Társunk, kit megkötöztünk,
hogy rajta járjunk,
hogy hidunk legyen a másik partra,
hogy ne sebezze lábunkat a tüske,
s mondattuk vele: ő akarta, ő szerette.*

*Társunk,
ki mindig így tartotta elénk
szeme tükkrét,
hogy magunkat szépnek, ifjúnak lássuk!*

*Faj, jaj a társunk,
kihéz lélegzetünket igazítottuk,
hogy ne zavarjuk meg álmát,
kiért máglyára dobattuk magunkat,
kerékbe-töretettünk,
megalázkodtunk,
kiért jök is tudtunk volna lenni.*

*Faj, jaj, jaj hol lesz a társunk?
Egyedül öltjük magunkra
meztelenségünk megöszült gazdagságát?*

(1966. nov. 2.)

S a gyermekkor, az ifjúság fekete-arany kapuja ezzel bezárult. De csak az életút-kronológián

előrehaladva. Bazsonyi Arany művészetében soha sem!

Mélységek felé

*Fény táncol fű, fa, levél billegő szárnyán,
Fütyjös csillag madarak feszken, bársony homlokán,
Dal csordul alvó forrás szerelemfodri ölen,
Kövek szélén mézszínű gyöngyök gurulnak fel-le,
Halászsok szakállá közt ring a jó meleg kenyér,
A víz, a föld, az ég simogató, puha ággyas tenyér.
(Szép nyár, 1965)*

Bazsonyi Arany első, önálló kiállítással 1964-ben mutatkozik be Budapesten, a Fényes Adolf teremben. S ettől az évtől kezdve folyamatosan jelen vannak munkái a kiállítóterekben. Önálló tárlatai is sokasodnak idehaza és külföldön (Ráckeve, Hódmezővásárhely, India, Szekszárd, Dömsöd, Kölesd, Simontornya, Bulgária, Spanyolország...). A művészettörténészek (B. Supka Magdolna, Bolgár Kálmán, Ritly Valéria, Szij Rezső, Tasnádi Attila stb.) örömmel értékeli a fiatal tehetséget. Pedig eléggé különösen fejezi ki magát a festészet nyelvén, pedig eléggé különös gondolatokat rejt el kézenfekvő témáiban is, pedig annyira egyéni, már most. Idézzünk fel Artner Tivadar 1964-ben, a kiállítást bemutató cikkéből egy-két gondolatot, ugyanis Artner már e korai írásában is plasztikusan megfogalmazza mindazokat a meghatározó motívumokat, melyek Bazsonyi Arany látásmódját, munkáiban fellelhető hangulati elemek mibenlétét mind a mai napig meghatározzák.

„...Bazsonyi Arany régóta pesti művész, de ha ecsethez nyúl, képzeletét a gyulai dombok és erdők látomássá finomult képei serkentik. Realista művész, de nem a szónak stílárís, hanem mélyebb, szemléleti, alkati ér-

telmében. Nem a megformálás természetközelsége, hanem meglátásainak valóságereje vonz műveihez, az az egyéni látásmód, mely eredeti tolmácsolásban kelti életre a mégoly szokványos témákat is, egy dombos tájat, magányos tanyát, embercsoportot, szénaboglyát vagy hajlott derekú fák szerény ligetét.

A dolgok lényegét, a képeiből áradó életérzést tekintve modern művész. Tétova mozdulatú figurái, portréinak magukba néző modelljei a huszadik század érzékeny idegzetű emberét örökítik meg, s a nyugalmas tartózkodó felszín alól minduntalan kihalljuk a mélyebb érzelmek halk rezdülését.

Bazsonyi Arany nem fél attól, hogy kimutassa a gyöngéd emóciókat. Némely, formai szempontból elsősorban architektonikus kompozíciójával vonzó festménye meglepően gazdag hangulatban, szinte „romantikus” érzelmi telítettségben. Különös romantika az övé...

Halk, bensőséges érzelmi beszédéhez intim témák illenek. A legszerényebb motívumban is megérzi a poézist, a színekbe átköltés lehetőségét, s ha messzevesző dombok

képét viszi vászonra, a táj monumentális formáit, egyre kisebbedő facsoportjait is bensőségessé oldja, s telíti azzal az érzelmi hangulattal, mely szomorú nézésű arcmásaiban, vagy egy parasztszoba tenyérnyi zugának látványában annyira megragad..."

Bazsonyi Arany festészetének mindezen értékeit egy életen keresztül megtartja. Azzal, hogy önmaga mer lenni mind témaválasztásában, mind azok kidolgozásában.

Nem igazodik egyetlen festészeti irányzathoz, divatos eszméhez sem. Olyan értékeket vállal fel akkor is, mikor azok divatjamúltnak tűnnek, melyeket öröknek tart. S erre a gazdagodó belső világra épül egyre egyénibb utat járó festészete is. A szabadság ilyenképpen megtartásához kifogyhatatlan mélységű kút a szülői otthon, s Vecsési Sándor férji jósága és művésztársi tehetsége. Ez a jóság teszi számára mindig könnyűvé, ami nehéz és elviselhetővé, ami elviselhetetlen.

De jó!

*Hányszor nézhetett bennünket
szalmakalapját arcára fordítva
amikor lepihent édesapánk!
Hányszor nézhetett kékvisű pöttyökön
aranykorongokon át -
mikor azt hittük alusszik,
szundikal az
öreg kicsit
és halkabbra fogtuk szavunkat.
Örömiinket-bajunkat szálanként
fonta-sokasította-szivárványozta
a jó öreg jó szalmakalapja...
kis ébredő sóhajjal szólalt
belefe-kifele:
- Anyi!
itt vannak a gyerekek!...
de jó.*

(1984. június 12.)

Tájfestészete a szülőföldhöz való erős kötődésben kiteljesedik. Mind a mai napig tud újat mondani számára az ezerszer megtett hazai út, az ismerős kápolna, a begyepesedett dűlő.

Szekszárdi hegy (1974): Érdemes összehasonlítani a festményt annak fekete-fehér fotójával: a kontúrok fölerősödnek, a szántások, a dombok, a háztetők, a távoli szőlőtőkék... egymásba kap-

csolódó vonalai mozgalmas ritmust adnak a látványnak, s ugyanakkor a kezdeti indulás realisztikusabb, szélesebb ecsetvonású megfogalmazásait juttatják eszünkbe (Pl. *Hazafelé kék holdnál*, 1963; *Szántóföldön*, 1964; *Téli alkony*, 1964).

Am azzal, hogy szint kap a táj: minden fa, minden bokor, minden távlat átlényegül idilli széppé. A valóság világa a színek szűrőjén poétikussá válik.

A *Májusi kálvária*, (1995) olajfestménye olyan leheletkönnyű érzetet kelt színeivel, egymásba áttűnő színárnyalataival, hogy szinte akvarellnek hat. Csupatavaszi boldog fény-találkozások, belülről sugárzó fák emelik az előtér dombja mögötti hegyet a magasba. A kálvária dombon álló három kereszt és a festmény előterében dülöngélő síremlékek – a hozzájuk hasonló – öreg emberi árnyakkal finom, képzeletbeli közös úton állnak. Minden lány hajlás a tájban. Ez a kálvária a reménybe vezet. Nem egyedüli a festmények sorában boldogságragyogása.

A *Gyönki völgy* (1980) architektonikusan megrajzolt dombjai, az előtérben álló fák, mintha ki akarnának lépni a képkeretből, folytatva a táji világ hullámzó ritmusát... valahol. Vagy mint egy tavaszi himnusz, olyan az *Árpád utcai kertek* (*Gyulaj*, 1995 – 42. sz. melléklet) című képe. Az egész táj a látóhatárig futó perspektívát kínál párhuzamosan futó barázdáinak zsenge zöldjével, szálkás ecsetvonású csikjaival. Előtérben, a domb mélységében piros zsindeyes tetők, távolabb virágzó fák, s az ég vékony csikú szalagja. Szinte panteisztikus áhítattal fut elénk a világból, a festő számára a legkedvesebb. Mert Gyulaj mindig mérce marad, még akkor is, amikor a

család kényszerű Kurdra költözésével ez a falu is emlékké válik:

Szüleink Kurdra költözésével lényegileg tájbeli rokonságot éreztem Gyulajjal. Az emberi viszonyok is hasonlóak, megegyezőek voltak.

Apai nagypám kurdi származású volt. A kurdi bicsi évenként megismétlődő várakozásteli ideje: augusztus 10. Az esemény, az ünnep előtti délután kezdődött. Csupa ünneplőbe öltözött fogta a kampsőbóját, s mi készenlétben az indulásra. A hét kilométeres utat hol előtte, hol mögötte ugrabugráltuk zsebünkben az aprópénzzel. Meg-megfáradva, megcsendesülten beszélgettünk a tempósan ballagó, kétszer is Amerikát járt öregapánkkal. Így értünk a templommal szemben lakó dédanyánk házához.

A felnőttek csak a bicsi napján jöttek le rokon, szép összejövetelekre. Beszélgetéseik tartalmát, ha fel nem is fogtuk, de illedelmesebben viselkedtünk, mint odahaza.

Gyermekéletem egyik fő helyén a kurdi mézeskalácsos, céllövöldés, körhintás, cirkuszi harsogásos sátrak sora között hömpölygő felnőttek, gyermekek, magukról megfeledkezettek örömvonulása trónol. A gyulaji is bicsi volt, de ez volt a nagybétiével!

A gyermekkor e mozgalmas, színes képisége, valóságatlansága bukkan majd föl a 80-as években Bazsonyi Arany Cirkusz rajz-sorozatában. Mindenféle látványosságtól visszahúzódo egyénisége a gyermekkori vidámságtól később is elvarázsolódik – a helyzet már-már abszurd, mert újraélhető emberközelségből: a Várad-ugrócso-

port vezetőjével, Váradi Nándorral való közelebbi ismeretsége után. A lavírozott tusrajzok (Országúton, Bűvész kártyával, Légtornász, Lánoszakító, Késdobáló, 1982) azonban a cirkuszvilág

színei helyett a drámai pillanatokot, a maszk mögötti ember erőfeszítéseit és tragédiáit láttatják (Tragédia a cirkuszban I, II, III, 1984). Rajzai ezért mindenféle teatralitást mellőznek.

Feherre mázolhattam volna magam

*Feherre mázolhattam volna magam
bohócost játszani.
A ház ajtaján
ki és beszaladtam,
és mintha valami
moccanatlanul visszaleselkedne.
Huzat is járhat
át a Dunán,
mezőkön oda-vissza;
Egy-kettő-négy-öt-hat.
Es elfőn az éjfék,
nincs semmi mázolás
csak a nagy kalap,
a hideg és a tél.
Reggelre fehér leszek,
mint a nap
új évre virradón.
Felkinülöm
a nagykalapot,
a pávatollat,
a játékot:
Pávást, bohócost –
Vagy csak fehéredjünk?*

(1988. december 31–1989. január 1.)

Bazsonyi Arany nemcsak ösztönösen merítkezik a megéltekből. Tudatos őrizője mindannak, ami az emberi életet gazdagíthatja. Azzal, hogy törekszik az érzelmi sejtések, hangulatok mibenlétének megragadására és önelemző módon számbaveszi, továbbadja az élet mindennapos kis színtereinek egyszerű örömeit, átélhetővé teszi a művészet magasztosságát is.

Életünk lehajló idejében sejtük fel váratlanul néha, hogy mily gazdag képtár őrzői, egyedüli tulajdonosai vagyunk öröklötten, szerzetten és feképp kegyelem által. Már gyermekkoromban is bizonyosságaim voltak erről:

Hét-nyolc éves koromban iskolai csapattal Eszharba mentünk a poros, kaoskaringós úton. Párhallott a völgy hűvöse, szívárványivet rajzolt élem a felszálló harmat cseppjétől a Szentkúti forrás gyöngyöző mélyéig.

– „Déja vu!” – mondhatnám talányosan, de egyszerűen csak a kép mutatkozott meg nekem.

*...
Másfeleves korom nyarán, takarodáskor elvitt Edesanyám a falu utcahosszán, hogy megmutasson új, fodros ruhámban, melynek vállán akkora masni díszlett, hogy felröppenthetett volna a fecskék, gölyák cikázó magasáig is. Edesapám – tén ezért a mondatért, amit aztán sokszor elmeséltek – hazatérve megkérdezte:*

– Mit láttál Arankám?

– Gollyát láttam, cip vót a gollya!

...

A hétköznapiok eseményei a homokozónál, buzgó ípitkezés közepette is lehettek különlegesek. Új molnár jött a faluba, leánya ismeretlenként tevékenykedett. Mellettem rákaszott hal-kan nünükélni: „Kitajáltam vajamit, kitajáltam vajamit!” Amerre járt, egyre csak ezt ismételte. Mentem utána megbűvölten, nem kérdeztem, csak vártam, hogy megtudhassam a titkát. Nem tudtam meg soha, de annyi mindent kigondoltam, hogy nincs vége a végtelenben sem.

A művészet feladata azonban nemcsak az, hogy hangulatokat ébresszen bennünk, s hogy archiválja a kézzelfoghatót. Önmagunkkal való szembenézésre, kérdésfeltevésre, gondolkodásra is ösztökél. Bazsonyi Arany művészetének lelki frissességét talán ez az örök kérdés, örök figyelés jelenti. 1967-ben az alábbi címet adta egyik festményének: Kérdések. De nemcsak témáját jelöli meg a talányos címmel, hanem festményének gondolatiságát is. A képi világot ugyanis a szó üzenete (festményre írt kérdéssora) teszi még nyitottabbá, lezáratlanabbá. Bazsonyi Arany kérdései ugyanis nem egyszerű kérdések, még akkor sem, ha egy öt éves gyermek is megfogalmazhatná azokat. Látszólagos együgyűségük végtelen bonyolult dolgokra vár feleletet. E kettősség Bazsonyi Arany képi művészetében folytonosan jelenlévő játék. A naivság és a filozófiai mélység, a gyermeki egyszerűség és a tehetség meglepő megoldásai, a megszólítás komolysága és az ironikus fricska. A hétköznapi élet szintjén és művészetében.

Kérdések

*Ki tárja fel a sorompókat?
Arany, csörgő arany, fekete arany
Gurul fenybóbitás faparipák bokái közé.*

*Ki ül a keresztküllős hintón?
Szivárványfelhők zúzmarát szórnak
lisztszakállas bohócok
szeme sugarára
glóriának.*

*Kié a sok koszorús virág?
Favágók hozzák az erdőt,
kaszások a rét fűvét.
Szárnyat hajt a vállunk,
Gyöngyös az ingünk.*

*Ki ébreszti fel a képirót?
Ijön minden hegyhez hidat,
Fodros szalagokkal díszítse fel
fiatal álmunk.*

*Csupán, ha néha játszunk cirkuszt,
Bohócot, bárányt, Embert.
Farkas voltunk hol lapul meg akkor?
Ki kérdezi meg?*

Az 1960-as években a művészházaspár – a Holló Eszter–Patay László művész-házaspárral közösen – a világtól való elvonulás kis szigetét vásárolja meg magának Dömsödön, a Duna parton. Patay László Ráckevére költözésével (Losonci Miklós: „A Duna három festőjéről” kötetében nem véletlenül fogja össze Bazsonyi Arany, Vecsési Sándor és Patay László portréját) övéké lesz e kaptár mód-

jára építgetett, külön műtermű „alkotóház”. Igen, alkotó ház, mert évek múlásával azzá válik.

A nyár, a Duna, a horgászás lehetősége idecsalogatja az embereket: kettőjük képzőművész barátait (Hock Ferencet, Ircsik Józsefet, Kokas Ignácot, Kántor Lajost, Patay Lászlót, Mőzsi Szabó Istvánt, Bakallár Józsefet, Somos Miklóst, Galambos Tamást, Lieber Évát, Kajári Gyulát,

Szemerédi Miklóst, Kádár János Miklóst, Szurcsik Jánost, Sárkány Annát, Somogyi Jánost, Gyapay Ivettet, Simsay Ildikót, Szily Gézát, Blaski Jánost és Havas Valit ...) írókat (Kiss Dénes és Tamás Menyhért köteteit illusztrálja is Bazsonyi Arany), (Avar István és felesége személyében) a színeszt... rokonokat és ismerősöket, óvatos kopogatókat és a falu egyre népesebb táborát. Egy-néhányan kézjegyüket ott is hagyják a bejárati ajtó „vendégekönyvében”. Egyéb hely úgy sem volna, mert a falakat Bazsonyi Arany térbe tágított falfestménye, a hosszú asztalt Vecsési Sándor maga készítette bora és a jó meleg kenyér, a székeket pedig a vendégek foglalják el.

Nagy beszélgetésekre, hosszú olvasásokra, éjjeli horgászásokra, egymás megismerésére és néha a csend hallgatására is nyílik itt lehetőség. A kapu pedig mindig, mindenki előtt nyitva áll, aki „rendes ember”.

Bazsonyi Arany tájélménye így gazdagodik a dömsödi síkságával és a helyi hagyománnyal (*Dömsödi tavasz, 1977; Petőfi, 1987*). A *Dömsödi búcsú (1992)* kedves gondolatában egy angyal aranypalástját teríti szét az ég kékjében, s így annak aranyló fénye átfogja az egész látóhatárt. Mint ikonosztázok óaranya, ragyogva védi a dömsödi templomot, a vidéket, a búcsú békéjét.

A Duna, a víz élménye, azonban nem igazán érinti meg. Őt inkább az emberi sorsok ejtik rabul

minden elhagyatott pince előtti öreg hajlásban (*Elhagyott táj, 1968*), elkoptatott kilincsű kapuban (*Régi ajtó emléke, 1982*), porladó és magányos kálváriák körüli kereszttekben (*Elhagyott kálvária, 1984; Temető, 1974*). Képcímeit olvasgatva (alkotásai sora kapja az *elhagyott, öreg, régi* jelzőt) azt a végtelen figyelmező komolyságot vehetjük észre, mellyel mérlegeli, hogyan kaphatnák vissza az értéktelenné vált tárgyak, erkölcsi parancsok, hagyományok... – emberi mementóul – az őket megillető helyüket, legalább a művészet emberiségesebb világában.

Az elhagyott pince emléke (1985) témájával falvainkban, hegyoldalainkon egyre gyakrabban találkozhatunk. A festmény az eltűnő világ lassú mozdulását állítja meg egy pillanatra szemünk előtt. Egy nő és egy férfi – talán öreg házaspár – ülnek a fényben. Arcnélküliek, mintahogy minden falu életében arcnélküliek azok a koruk-nincs öregek, akik még mindenre emlékeznek. Hogy a festmény két alakját miért érezhetjük ilyen múltbanézőknek? Vajon ki mások lehetnének azok, mint az öregek, akiknek fájhat az összedülő szülői ház, a valaha művelt, mára elhagyott kert, pince?

A fa hajlékony árnyékát veti a pincét őrizőkre, akik a táj tompa színeibe ugyanúgy bele fognak olvadni, mint az elhagyott pince a hozzávezető úttal.

Mezőmre szállt a köd

*Letarolt mezőm bokrai
dérkontyosak.
Hova lett repkedő aranyhajuk?
Szálanként simítottam,
ismertem zengedező,
szép szavuk.*

*Hibaiba cibálom, rázom
élettelen
fűzfáim lecsüngő fátylait –
Harangjuk nyelve néma.
Mit várok számkivetve
mégis itt?*

*Birodalmat veszített király-
jogaramra
részálltak a fullasztó ködök.
Sietnem kell innen már,
szizmarás füvekre vért
köhögök.*

Pályáján mindeközben nagy kihívások és kis örömek érik. Az Örömök: egyéni kiállításai sokasodnak, (a nyolcvanas évektől különösen a szülőföld tartja számon és várja vissza), s a művészeti díjak is. Ez utóbbiak közül igen személyes a Magyar Tájak – III. Országos Tájfestészeti Biennálájának Kohán György emlékérmé, s ugyanennek az évnek a Vásárhelyi Őszi Tárlatán neki ítélte Tornyai János plakettje. Természetesen ezeket több hazai és európai díjak is megelőzik, vagy követik, melyeknek rangsorát és értékét egyedül a megajándékozott döntheti el, ott legbelül.

A külvilág és főleg az önmaga előtti megmérettetés nagy lehetősége az 1970-es évvel ér-

kezik meg, mikor pályázatot nyer a hevesi Művelődési Ház nagyméretű pannójának elkészítésére (Történelem, 1970). További megbízásokat is kap murális munkákra: a szekszárdi Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájában (Életút, 1987) a pusztahencsei római katolikus templomban (Lélekvárás, 1990). A kurdi római katolikus templomban már korábban készítette el nagyméretű falképét (Szent Lőrinc, 1965/66).

Emeljük ki az Életút szekkóját (al secco), mintegy az eddigiek összegzésének lezárásaként (46. sz. melléklet). Mert Bazsonyi Arany magáról vall e szimbólumokban gazdag meséjű faliképen.

Gyönyörű helyen: egy iskola örökké megújuló diákserege előtt.

A „mese” a húségről szól és a hétköznapi boldogságról. Varázslatokról, melyeket az Élet ad ajándékba, hogy helyesen sáfárkodjunk vele. Mi magunkról, akik ha számontartjuk gyökereinket, minket is számontartanak. S a révbeérkezés nagy pillanatáról.

Az életút-látomás a képmező felső, bal oldaláról indul, ahonnan az ünnepi népviseletbe öltözött házaspár kilép a mályvavirágos kiskapun, hogy végignézzen a jövőndön.

Előttük a gyermekek: a furulyázó kisfiú, s a földdel munkálkodó fiatal lány. A gyermekek között körforgású tavacska, vagy tán homokozó, melyben lábnyom-halacska keringenek boldogan. Az öregsülők farönkön ülnek a pillanat előterében, körülöttük búzakalászos virágok. A női kézben is, mintegy a dolgos életet szimbolizálva. Mindenütt paradicsomi béke.

A kövekről alácsorgó tiszta víz viszi a tekintetet tovább a középső színpompára. A fiatalság kora ez már, amikor a játszadozó gyermek királylánnyá válik. Körötte állatok gazdag kavalkádja, lábainál csodálatos tollazatú madarak, s mögötte a páva legyező-szárnya ismétli meg a földi világ pompáját, amelynek a domináns színe az égő piros.

Az életút utolsó állomása már a fiatal lány felnőtt koráé. Az égő színek érett barnába váltanak, de nem szürkülnek semmivé. A föld megművelt barázdáin mezítlábas emberek állnak, egy tömbbe tömörülve. Előttük (előttünk) a tájból tudatlanul előbukkanó fiatal kék színű állat – talán Gyulaj dámvadai közül a legszebb – szelíden hajtja kezükhöz a fejét. Felettük varjak, madarak szállnak. Távolban a falu hazaváró képe.

Az időbeli múltást a boldogság fogja egésszé, az élet rendjének ez a természetes elfogadása.

Hajnali szelek

*Hajnali szelek hozzák el a napot
nyolcas fogaton.*

*Göndör felhőkön fürdetett madarak
csőre hegyére
karikás füttyök kerekednek.*

*Eg fele nyújtva maguk
pingáló esetnek csapnak fel a fák.*

*A kiskapunál örnek állított fekete mályva
koporsószeget-pettyező virága
bolyhos-tüskés levelei, botegyenes szára
ostornyélnek is megjárja.*

*Szinözön mögé bijt fenyves ostorszíjak
sorba felpattannak*

*Nappal egyvonalba
oszlop fehérséggel valaki kiáll,
egészen közénre.*

*Hék csipkefűst remeg utána
alig érintve a port árnyéka jeleivel.*

*Arzt beszélők
övé
a pompás
nyolcasfogat,
minden hajnalon
vágat a nap elé
a szelekre bízva gyepelőjét.*

„Őrizni a fényt”

*Bomlik az élet.
Koldus-ruháján a fero
lélekharang nyelve.
Szemek mögül lidérc
suhanó zöldje
meg-megjelen.
Reszket porba irt nyoma
szelek üstökétől.
Vágtató ménék,
ha feldübörognek felette,
mit talál majd
egy későbbi kor gyilkos fia?*

(Félelem, 1966)

Az 1980-as évek Bazsonyi Arany életének szomorú mérföldkövei. Gyors egymásutánban elveszti szüleit, akikhez mindezidáig gyermekként hazajárhatott, megpihenni. A fájdalom kimondhatatlan. Némán talán nem is tudná ezt elviselni. S ekkor találja meg maga számára igazán az időtlenség kapuját, melyről egy gyermekkori emlék kapcsán így fogalmaz:

Kapuk nyitlak, kapuk csukódtak, voltak rejtettek, voltak mindig nyitlak, voltak elhagyottak, rozsdás lakattal lezártak, titkosak, rácsosak, folyandár benötte mohás kapuk, várakozóan mindig tárulok, pirosra festett cirandás vaskapuk... s jaj, fekete! ezüst irással: „Feltámadunk!”

Egyszer csak meg kellett festenem a „Nyitva van az aranykapu”-t is. (A szeretett högyész-i iskola falán találta meg a helyét.)

Otthoni kapunk már nincs, de „kopogtatás nélkül” mindig hazamehetek. Éjjel is, nappal is.

Az embert öröktől fogva izgatja és izgatja az idő-tér dimenziókba való átjárhatóság titka. Természetes, hogy minél végeesebbnek tűnik a jelen, annál becsesebbé válik a múlt, s megfoghatatlan izgalmúvá a jövő.

Bazsonyi Arany korán látó érzékeny világát sem hagyja érintetlenül mindez. Időjelzései már fiatalkori festményein is jelen vannak, gyakran konkrét tárgyiasságukban (*Lakodalmi készülődés*, 1967; *Visszaforduló*, 1988), olykor hangulati jelzéseként (*Halottak napja*, 1984), legtöbbször szimbólumként (*Az idő*, 1963; *Idő és időtlenség*, 1985; *Kilépni a falból*, 1986).

Az Álom (1964 – 1. sz. melléklet) ugyancsak a tér- és idő két síkjával – az álmodó és az álom világának két színterével – játszik el. A hófehér,

finoman varrott párnán álmodó mozdulatlan alakját piros színű lepel takarja. A tiszta színek meleg kontrasztja – igazi reneszánsz reminiscencia – az ember tökéletes elengedettségét és mégis megközelíthetetlenlenségét sugallja. Nem statikus elrendezettségű azonban amit látunk, hiszen a karjain nyugvó fej és test mozdulatlansága fölött a földi történéssel párhuzamban futtatott álmokképek szűrt színű élet-mozzajain megtörténik az elbeszélés. A két dimenzió nem egybe mosott, hanem vízszintesen tagolt. Bazsonyi Arany nem esik az álom-motívum ábrázolási lehetőségeinek nagy csapdájába: benyomások improvizatív, megkomponálatlan özönét adni a nézőknek.

Az álom motívum, mint a lét-nemlét határának szimbóluma többször fölbukkan alkotásaiban. 1981-ben festi meg az ismert ószövetségi történetet, a *Jákob álmát* (18. sz. melléklet). A kőpárnán alvó Jákob álmának különös többlet-jelentése, hogy a létrán fölfelé kapaszkodó alak mintha nem is Jákobot, hanem egy fiatal lányt mintázza meg.

A festmény jobb oldalán fekvő, alvó pátriárka arcát – mely a kompozíció középtengelyén helyezkedik el a négy kézzel egy síkban – szemből látjuk. Testének szinte anyagtalannak festett létéből csupán a talpai megrajzoltak. Az égből lenéző angyal két keze a létrán kapaszkodó kezeket (a Jákob szerepét vállaló festőét?) szinte eltaszítja. A lenti és fenti világ, az álom, a kezekben kifejeződő akaratok, a furcsán felcserélődött világos és sötét színek két jelzésszintje ... a történet egyéni átélését vetítik elénk.

Az „OTTHON” elvesztésével azonban a festőművésznőnek szembesülnie kell az ember földi létének bezáródó idejével is. Az eddigi feltételes

módban jelenlévő elmúlásnak, idő-átlépés (irodalomban szerep-játék) gondolatnak emocionális szerepét mindinkább a filozófiai megfogalmazás veszi át. A festmények témakibontásai ezáltal egyre elvontabbak lesznek.

Fejezetünk címadó mondata Bazsonyi Arany 1982-ből szignált festményének a címe (*Őrizni a fényt*) az idő, a tudomány, a művészet folytonosságára utal azzal, hogy a Janus arcú fiú előtt, ezek attribútumait szerepelteti (könyv és világító gyeritya). Ám az *Elszakadás* (1992 – 40. sz. melléklet) jövőbeli irányultsága még ennél is egyértelműbb. Mert míg az előző kép a történelmi időben leélt művészi sorsvállalás parancsát adja, addig ez utóbbiban, épp e történelmi létből kilépő jövőbeli életet sejteti. Örök emberi vágy fogalmazódik meg a festmény heroikus küzdelmén: elszakadni a föld nehézkedési erőitől és eljutni a fénybe. Az emberi élet mindennapos küzdelme ez. Ahogy Johann Sebastian Bach fogalmazza egyik töprenkedésében: furcsa az élet, a beteljesült csodák sohasem olyan szépek és jók, mint a reménytelenül vágyottak, elérhetetlenül megálmodottak.

A transzcendencia világába való átlépés azonban csak keveseknek adatik meg, miként a fény hívó erejének engedelmessé repülő leányalaknak. A festmény átlósan megkomponált alakja összefogja az egész teret: furcsa testtartás, kifejező kézmozdulat, a ruha testetlenné váló lebeneése, az árnyék fényben való oldódása drámai feszültséget ad e látomásnak.

Az *Át a túlsó partra* (1984 – 23. sz. melléklet) gondolata ugyancsak ennek a titoknak a megfogalmazásaként jön létre. Nagyon kevés, nyugodt ecsetvonású a lét- és nemlét világának két partja. Színvilága is kevés színből, s kevés árnyalatból tevődik össze. A háttér dombja és az ég jelzése

ugyanazon fehérrel áttetszővé vont, fátýolszerű létből bontakozik ki. A túlsó part, ahogy a folyó is, csak jelzésértékűen van jelen, s Cháron ladikján a földi létet elhagyó azt még nem láthatja.

Az út elfogadása ellen semmi és senki sem tiltakozik, s ezt a hatást nem a téma feldolgozásával, hanem a színekkel éri el a művész.

A szülők halála okozta bánat, a túlsó partra való átlépés-lehetőség-remény ellenére úgy tűnik, csillapíthatatlan. Tájfestészete napjainkig tartó lírai – és talán több örömet, mint vívódást sugárzó – vonulatából kevés ugrik ki annyi drámaisággal, mint például a *Szakadékb*an (1985 – 25. sz. melléklet). A kompozíció építkezése erősen emlékeztet az 1965-ben megfestett *Gyökerekére*. A *Gyökerek* (valóságosan, és az öreg emberi alak néma állásában jelképesen is) átszövik a két oldal meredeken, égbe-fénybe emelkedő hegyeit. A meredélyeket szinte ezek az egymásba fogódzó fák gyökerei tartják, hogy rá ne omoljanak a közepén álló szemlélődőre. Fent, egészen magasan a képmező felső harmadában, s az út végén: fény van. A kép és a gondolat idő kontrasztjai a közepén kanyarodó útban feloldódnak. A *Szakadék* hatalmas kagylóként becsukódó szikláiból azonban nem vezet semerre semmi. A szurdok mélységét körülvevő hasadékos hegyoldalt függőleges csikozású ecsetvonásaival még élesebbé, a mélységet ezáltal még mélyebbé teszi a festő. A boltozat fénye, az égbe szálló madár fehérsége sem könnyebbítik a látvány által sugallt életérzést: a kiúttalanságot.

Az 1984-85-ös esztendőnek súlyos szavává válik: az „utolsó”. Mintha nem lenne a művész a maga megfestette szakadékból kiutat. Ezért válhat *Az utolsó virág* (1985), a többé nem látható

szépség-, *Az utolsó harc*os (1984 – 22. sz. melléklet), a többé nem érdemes emberi küzdelem, *Az utolsó háború* (1984) a befejezett emberi lét szimbólumává. De ez így túl tragikus lezárása lenne az egyedi- és örök emberi létnek, talán ezért rajzolja meg (?) a legszebb utolsót: az ölelést (*Az utolsó ölelés*, 1994 – 58. sz. melléklet). Végtelen gyengédség sugárzik az egymásba kapaszkodva-ölelő párból. A férfi és nő szomorú szeme a külvilág helyett valami mást lát. Fájó ölelésük a tájra magasodik, vagy talán belőle nő ki. Mögöttük a hegyvonulatok emelkednek föl apró kereszttek sokaságából. Lábaiknál soha-nem-volt növények lágy finomsággal lengik körül fiatalságukat – kereszttek közt az élet-keresztet.

Talán nem is az a fájó ebben a gondolatban, – ellentétben az előzőekkel – hogy az utolsó, hanem annak az örök törvénynek a meglátása, hogy a szeretet sem tudja legyőzni a test földi halálát.

Színeváltozásának (1992 – 39. sz. melléklet) története a nagycsütörtöki események egyikét emeli ki: Jézus mellett, az utolsó vacsora utáni imádkozáskor, a Getsemáne kertben elalszanak a tanítványok, mikor virrasztaniuk kellene.

Bazsonyi Arany különösen sűríti az Ószövetség és Újszövetség évezredeit e keserű órába. A festmény jobb oldalán háttal álló Jézus alakja felmagasodik az égi világba, ahonnan az Ószövetség nagy jelképei (Mózes kőtáblája, egy lenyúló kéz...) figyelmeztetik az eljövendőre.

Jézus pedig tökéletesen egyedül van, mert a tanítványok, mint valami sírgödörben, az eseményeknek háttal alszanak. Összegömbölyödő, gyermeki alvásukban van valami megható. A színeváltozás csodája mellettük és nélkülük történik. Mint az életben a fontos dolgok annyiszor!

Nemcsak magánya, hanem távlata is van ennek a jelenetnek. S Bazsonyi Arany mindig a kereszténység nagy üzeneteit szegezi szembe az emberi élet feladásaival, hiszen a Biblia parancsai lefordítva a mindennapi élet szintjére: az emberi együttélés normáit jelentik. Átéltve és megjelöltve: a művészi mondanivaló nagy lehetőségeit. S Bazsonyi Arany, hacsak teheti, mindkettőről párhuzamosan beszél.

A *Bárány (1989–1994)* a falusi élet egyik hét-köznapját, az állatokkal való foglalatosságot lényegíti át az időn túli világba azáltal, hogy festményének ezt a címet adja, s azáltal, ahogyan a *bárány* (áldozat) és a (meghalt) szülők kapcsolatát értelmezi. Mindkét szülő – az apa fehér, ünnepi inges alakja előtt az anyáé áll, testetlenséget sugárzó, kékes ruhában – egy bárány felé

nyújtja kezét. A barna bárány felé: Igen, nem fehér színű a bárány, hanem barna. Az emlékezés valós- és jövőbeni világának összekapcsolója. Félig a földé, félig az égé. Az értelmezés kulcsát a kép keletkezési dátuma adja meg igazán: 1989–1994.

Az *Egyedül maradtan (1984 – 61. sz. melléklet)* szinte balladai megfogalmazású rajza az idő- és térsíkok sűrítésével meséli el a múltat, a jelent és a jövőt. A múlt háttéréből felbukkan az életet jelentő föld a búzatáblával, s a szorongás sziklaköveivel. A jelen a sírkőnél álldogáló asszonyi alaké, s a mellette lévő háztetőn kárálló fekete madáré. De a jövő az égbe elszálló, gyönyörű népviseletes ruhájú páré: Tabi Máriaé és Bazsonyi Jánosé.

Nosztalgia

*A Karácsony gyermekkorunkban
hókrisztályos csodák várása volt,
gyertyafény és csillagszóró,
fenyőfarácsokon át szivárványhír.
Vézna karjaink ajtót tartak szívünkig.*

*Nem tudhattuk,
hogy börtönrács készül
ránkrakódni.
Évekre évek. Fakuló karácsonyok.
Tülevelek karcolásai
gyöngye bőrünkön
lángirások voltak.
Most megvarasodott páncélingtestünk
nyikorog.*

*A pengő gyémánthegegyekből
 lehelt levegő
 kocsonyás alvadék lett bennünk,
 s szaggató légszomj.
 Fagyoktól kiszítt gyantaszag
 nincsen semerre.
 Betlehemes subánkat szétrágta a moly,
 a jászol is üres.
 A tömjént, a myrrhát,
 a Háromkirályokat eladtuk.
 A Penz csörgősíjkája fejiünkön.
 Egy szűz asszony mintha könnyezne valahol –
 A barmoknak mindegy.
 Szívünket benötte a rács.
 De jó lenne még egyszer ajtaját kitérni!
 (1965. november 25.)*

Bazsonyi Aranynál lélekóvó orvosság a múlt-
 jelen értékeinek életen keresztül való véde-
 gyen ez egy emlék, vagy tárgy, legyen ez a törté-
 nelmi esemény példája. Kimeríthetetlen képze-
 lőereje meg nem unja művészetében újrate-
 remtésük játékát. S mivel érzelmileg lényének tel-
 jes odafordulásával reagál az őt körülvevő mikro-
 és makro-világ jelzéseire, sohasem marad meg a
 felszín megragadásánál. Bármilyen témát lényegít
 át szubjektuma, nem olyant, amit életével ne
 akarna hitelesíteni. Nem új dolog nála ez a szán-
 dék, csak válaszait, melyet képeinek legnagyobb
 részében megfogalmaz, a mostani korban egyre
 nehezebb követni. Mert egyre kevesebben
 rendelkezünk az ő erőtartalékaival.

Ugyanis élni akarni, tenni a dolgot akkor, mi-
 kor a betegség nyomorgatja a testet: erőt kíván.
 Hinni a művészet erejében: közösségben való
 gondolkodást. Kitartani a pályán a társadalmi elis-
 mertséget jelző, regionalitást túllépő festészeti

díjak nélkül: az utókor helyes ítéletében való biza-
 lomról tanúskodik. S végül, a személyt annyira
 alárendelni a műnek, hogy az már-már láthatat-
 lanná válik: a középkori mesterek anonim alázatát
 juttatja eszünkbe.

Bazsonyi Arany emberi lényé, művész-habi-
 tusa ugyanis mindezt magába sűríti. Munkái a
 képi megoldások bravúrjai helyett ezért kínálhat-
 nak többet. Művészete ezért nem szólhat minden-
 kihez. Képeinek kulcsai az egyetemes- és magyar
 kultúra ismerete nélkül, csak a lélek benyomás-
 szobáit nyitogathatják. Témái csak azokat szólítják
 meg, akik maguk is nyitottak a megszólításra.
 Elég, ha művészetének nagy témaköreire gondo-
 lunk – melyekből az életrajzhoz szorosán kap-
 csolódoókról (család, otthon, szülőföld, emberi sor-
 sok) többet kiemeltünk. Érintőlegesen már esett
 szó a bibliai események erkölcsi üzeneteinek XX.
 századba ágyazott példázatairól is. De csak a mű-
 címek említésének szintjén, ugyanis az életút

mindvégig ebben a belső világban futott és fut. Bazsonyi Aranyt ugyanis nagy útravalóval eresztette el a szülőföld: ünnepekkel és hétköznapokkal. Az ünnepek tartalmukban és formalitásukban egyaránt ünnepek voltak. Jelentésük nem lexikális adat, hanem átélt tartalom. A névadás és névnap erkölcsi parancsot hordoz. Családi és nemzeti tradíciók így tartattak be ezáltal is – örömmel.

S Bazsonyi Arany ezt a több évszázados napárt forgatja mind a mai napig.

Mielőtt bemutatjuk ezen munkái közül azokat, amelyeket tematikailag e gondolatkörbe tartozónak érzünk, szólnunk kell néhány szót Bazsonyi Aranyról, a grafikusról.

Bazsonyi Arany rajzai kiemelkedő helyet foglalnak el életművében. Végigkísérik egész pályáját, jóllehet kiállításai alkalmával csak szűk töredéke kerülhetett eddig bemutatásra. Inkább kiragadott példaként, mintsem teljességükben. Ugyanis legtöbb rajza valamilyen nagy témakör vonzásában variálódik (*Cirkusz sorozat, Naptár sorozat, bibliai témák stb.*), s így, a sorozat részeként magán túlmutató jelentést is hordoz. Természetesen nagyon sok, tematikailag egymástól független alkotást kellene még számbavennünk, ha ezek érdembeli értékelését el szeretnénk végezni. Ám ha Bazsonyi Arany rajzai egyszer kilépnének a nagy nyilvánosság elé, gyönyörű vonulatát jelentenék a mai magyar- és európai rajzművészetnek. Rajzainak témaválasztása napjainkban paradox módon újszerűek azáltal, hogy az esztétikai érték mellett erkölcsiokről is mernek vallani. Képi megfogalmazásai ugyanakkor tömör, szuggesztív komponálási tehetségéről, gazdag rajztudásáról valának. E műfajban a balladai előadásmód áll talán legközelebb hozzá. Nagyon sokszor a képsík több részre tagolásával teszi látványilag is szaggatottá

történeteinek kihagyásos menetét (*Lázár napja, 1982; Egyedül maradtan, 1984; Ötven évesek elégiája II, 1995; Országunk, hazánk, 1990; stb.*) Nemcsak lehetősége, hanem kedve is van a sűrítéshez, mivel legtöbb rajzának szimbóluma, valamilyen egyetemes kultúrkincsből ismert névre, alaptörténetre épül. De nemcsak üzenetek hordozói ezek a rajzok, hanem hangulatoké is. Elsőre inkább ezek az érzelmi benyomások, s nem az intellektuálisak ragadják magukkal a szemlélődőt.

S mi adja rajzainak líraiságát? Legtöbbször a drámai pillanatok megragadásában rejlő emberi elesettség, s a kidolgozás elnagyolt mozdulataiban egy-egy részlet olykor egészen aprólékos és finom kidolgozottsága.

A gazdag ifjú történetében (1995 – 66. sz. melléklet) három emberi magatartásforma villan föl: testtartásban, kéz- és szemjátékban. A művész pedig azt a pillanattöredéknyi közös találkozási pontot ragadja ki e szituációból, amikor még minden irányba elmozdulás lehetséges.

Jézus teljes arccal fordul a vele szemben álló ifjúhoz, míg a szinte vele egy tömbben álló (talán tanítvány) csak szánakozó szemmozdulatával függetlenedik a Mestertől. Jézus alakjából csak a feje kidolgozott, mozdulatai felolvadnak a fehérségben. A gazdag ifjú díszes ruházata, ékszerrei, kérdő kézmozdulata kitűnően érzékeltetik: a beszélgetők útjai el fognak válni.

Végignézve Bazsonyi Arany nevek ünnepeihez kapcsolódó tusrajzain (*Áron, Benedek, Mária, Márta, Mózes...*) úgy tűnik, hogy csak a nevek változtak. A tiszta emberi életért ugyanis az ezerévek egyformán áldozatot követeltek az Ószövetség atyáitól és Árpádházi szentjeinktől ugyanúgy, ahogy a mai, sokszor gyökerét vesztett emberek-

től követelnének. Ám ezek a tusrajzok nem csupán általános emberi sorsok hordozói! Saját egyedi életük is feltárul a figyelmes szemlélődő előtt (*Gellért napja*). Gondolati sűrítettséggel láthatjuk a nevek által – mára már szimbólumává vált – életutakat. Rajzaiban sajátos arányt talál a látomás és a való közt. Úgy emeli nagy pillanatokká a hétköznapit, hogy bennünket is magával ragad átváltozásaiiba.

Tamás napja, Benedek napja, László napja, Péter-Pál napja, Mária napja, Katalin napja... megannyi meditáló megállás a nevekben felénk nyújtott virág, kőtábla, kerék vagy parancs előtt. A festői én legegyértelműbb és ezért legsebezhetőbb vallomásai. Sem a Biblia világához, sem a keresztény ünnepkörökhöz kapcsolódó rajzok nem misztikus lebegésűek, jóllehet témájuk megengedné, hanem határozott rajzolatú, nagyon is földönjáró tanúságtételűek. Nem a Biblia témáinak illusztrálására születtek, hanem a mindennapi élet sokszor kaotikus és értéktelen megoldásokat kínáló kísértései ellen szólaltak meg bibliai köntösben.

A naptár-sorozat *Keresztelő János napja* (1991 – 68. sz. melléklet) szinte színhatással elérhető könnyedséget hoz azáltal, ahogy a vízben álló, szomorú arcú Jézust és Keresztelő János alakját hosszú vonalak özönéből kialakított víz- és fény sugarakkal veszi körül. Ebbe a vonalhullámos fényözönbe repül be a Szentlélek ékes tollazatú galambja.

A középpontban álló esemény finom rajzolatát, Jánost és Jézust az esemény bal oldalán felsorakozó arcnélküli, kötömbyszerű tömeg, jobb oldalon az események hatása alá kerülő térdeplő fogja közre. Az elrendezés, a hatás: mint a görög sorstragédiáké. Lábak, kezek, fejek... kidolgozottság és jelzésszerűség...elnagyoltság és apró műgond tökéletes aránya.

Simon napján (1986 – 71. sz. melléklet) tusrajzán már teste sincs a passiótörténet szereplőinek: Jézusnak, Máriának és a keresztet vivő Simonnak. Mégis tökéletesen kitöltik a teret Jézus arcának patakzó és szétszóródó vércsöppjei, s az átlós keresztfára szögezett, fehérségből kibukkanó kézfejek. A három fej szoros egymás mellettisége a közös körön belülség nehéz óráit kovácsolja bibliai súlyúvá.

Árpádházi szentjeinkről tett rajz-vallomásaival (mennyi elajándékozott, követhetetlen sorsú munka!) sem akar kevesebbet és kisebb súllyal elmondani, mint történelmi témájú emlékezéseivel: az egyetemes kereszténység és kultúra nagy tablóján megérdemelt helyük van a magyar sorsoknak addig, míg emlékezünk rájuk (*Palást*, 1997 – 45. sz. melléklet). Az ítékezés pedig nem a mi tisztünk.

E téma lezárásaként és gondolati összegzésként emeljünk ki két, 1997-ből való festményét is: a *Megmérettetés előtt* és az *Első ítélet* címűt. Drámai látomás mindkettő. Drámai, mert az emberi élet számvetése mindig az. De szép is, mert egyik látomás sem a földi ember ítélkező szigoráé, hanem a várakozóé. S ezek a várakozások nyugodt békességet sugallnak a védőszárnyú angyalokkal együtt.

Első ítélet (44. sz. melléklet) – mondja a cím és meghökkentő, mert nem ezt vártuk! Témafeldolgozása ugyanis az utolsó ítéletet láttatja. A trónuson ülő király előtt (a király alakja fényfülkében ül) a festmény jobb oldalán enyhén meghajló, sötétruhás női alak. Talán apáca. A király ruhájának piros kontrasztjaként a vele szemben állóké fekete, olajzöld. De talán nem is ítélet ez, mert az angyal szárnya védelmezően fogja körül a várakozót, aki a sorban az első, aki mögött még sokan állnak. Itt a hangsúlyok másfelé

tolódtak el. Nem az ítélkezést emeli ki a festő, hanem a sorban elől álló és a Király közti bensőségességet.

A kompozíció szépen egyensúlyozott: kettő osztott képmezejével és színeivel egyaránt. Akár-

csak a „Mégmérttetés előtt”-ié, ahol a Király előtt nyitva álló könyv már az emberi élet lehetőségeinek bezáródását is jelképezi, nemcsak a megmérttetését. A számvetésnek ezek a befelé néző csöndjei Bazsonyi Arany írásaiban is hangot kapnak.

Nagypéntek

*Pár óra még,
s a kékszárnyú ég
lehull feketén.*

*Elárultatott
az Istenfia,
hiába adta
mindenét oda!*

*A harminc ezüst
jussért, mindenért...
választottságért
parázs alatti füst
fejtogatja Júdást,
mert valamikor
szerette és most
nem tehetett mást*

*Megbánni bűnét
leborulni fel...
halált halálért –
hurkol a kötél*

*Uram láthatod,
miként árulunk
és elárultatunk*

*Mbentsd meg Júdásod!
(1995. április 13.)*

Ahogy igénytelenedik a világ, úgy szigorodnak Bazsonyi Arany az önmaga elé állított követelmény-mércéi. Ahogy fogynak a szeretetek, ahogy ritmustalanodik az élet úgy lesznek belső vívódásai egyre égrefigyelőbbek és ember-szeretőbbek. Tematikailag talán szűkülőbbek, de megfogalmazásukban veretesebbek és felszabadultabbak. Ez utóbbi érzés öröme – ahogy már többször utaltunk rá – tájfestészetében mutatkozik meg legleplezetlenebbül. Még a nagy bánat idején is, 1985-ben, amikor az *Ég és föld közt* (27. sz. melléklet) született. Gyönyörű ívek és hajlások (a föld dombjának egyetlen félköre, az égi világ hozzásimulása), az előttünk közvetlen közelségből föltreppenő madár szárnyainak metsző kontúrja, a horizontálisan és vertikálisan húzott, széles ívű ecsetvonások (mint meghatározó kompozíciós elem) teszik áttekinthető tagolásúvá a képet.

A végtelen terek közti távolságok térbelileg összefogottak. A madár hatalmas szárnya nemcsak az eget és a földet, a fenti és a lenti világot kapcsolja össze, hanem a végtelen időt is a pillanatnyi madárléttel.

A látvány akár való is lehetne – ha a madár mozgulata perspektívát kapna. De ebből a lépésközeli helyzetből óriásivá, már-már félelmissé nagyítódik s így a szárnyak, a madárcsőr metsző éle elveszik az ember nélküli táj idilljét. A panteisztikus áhítatot, amit a táj önmagában adott volna. A valóságot látjuk különös megfogalmazásban.

A *Diósberényi tavasz*ból (1988 – 36. sz. melléklet) már hiányzik minden disszonancia a lírai megfogalmazásból. Szinte az egész táj az ég pereméig egy felébredő nyújtózkodás.

A fák fehérből átsugárzó gallyerezetei, legömbölyített koronái, a dombok félkörívei, az egymás-

ba lágyan átömlő, életre kelt színek, mind a szépséget dicsérik.

A mozgó, akvarellisztikus könnyedségű táj egyetlen nyugvó pontja a karcsú templom. Körülötte történik minden, a tavaszi feltámadás nagy misztériuma!

Mert Bazsonyi Arany minden hazatérő útja egy nagy lélegzetvétel a táji világ csodájából. S ilyen csodalátókká lesznek mindazok a képszerető emberek, dömsödi polgárok és tolnai tájról érkezettek, orvosok és autószerelők, színészek, írók és tanárok, Celeszta és Benedetta nővér, rokonok és ismeretlenek, pályatársak és pályakezdő festőjelöltek..., akik a vendégszerető és tisztaszavú otthonba nyithatnak a Máglya-közben és a Duna partján. Talán ezért nem fogyatkoznak ma sem körülöttük a barátok és a művészetüket szerető. S ha rövidültek is, személyükben cserélődtek is az ifjúkor hajnalig tartó – Patay-i, Szurcsik-i, Kokas Ignác-i – nagy beszélgetései, el nem maradtak. E beszélgetésekben, élet-kihívásokban Bazsonyi Arany tolsztojiánus-módon reagál a világra – jóllehet önmagának kevés bocsánatot tartogat –, Vecsési Sándor kellő humorral, még ha olykor keserűvel is. Figyelő, kritikus szemek és szavak ekként csiszolják és érlélik a Máglya-közi műhelyben született munkákat. És a barátokat. Azokat a barátokat, akik elé Bazsonyi Arany a magánember és a művész egy (kötetnyi) pillanatra kilépett érzékeny, rejtőzködő világából. S mi megláthattuk azt, aki az arca mögött van: a „lát-hatatlan embert”.

Jóllehet önarcképei már 1949-től jelen vannak festészetében, ezeket mégis a realitás egyik oldalaként szabad csak elfogadnunk. Akár az 1993-ban készült *Önarcképét* (41. sz. melléklet). Mert kegyetlenül szigorú önmagához. Az arc bánata, a

keskeny lehajló vállak íve, a testetlen bábszerű zöld árnyalatú kéz... mindez annyira Bazsonyi Arany és mindez annyira távoli tőle.

Távoli, mert az arc a festőművésznő egy lehetséges, jövőbeli arca, olyan emberé, aki súlytalanú váló testéből kilépni készül. A kortalan fekete kalap szinte ránehezedik az asszonyi lét nagy magányára, azéra, aki szinte nem testi mi-voltát, csak érzéseinek lenyomatát készül ott-hagyni egy XX. századi Veronika-kendőn.

Mégis Bazsonyi Arany-portrénak kell elfogadnunk, ha úgy tetszik, lelkiállapot-portrénak, amely egy igen fáradt pillanatban születhetett, megmutatva minden szerepjátszás nélkül az embert. De ez az ember másnap újra kezébe veszi a tollat és az ecsetet, és teszi amire rendeltetett.

Mert soha nem fogyó meglepődéssel, gyermeki kíváncsisággal és ezeréves bölcsességgel imádkozza szavakba, színekbe, mozdulatokba a léttelen idő szépségét, fájdalmát, buta göggjét, Jézus-i szeretetét.

– Ki hát Bazsonyi Arany?

Gazdag eszköztárral, egyedi látásmóddal, színvilággal dolgozó festőművész, a XX. századi magyar piktúra múltat őrző, jelent vigyázó lelkiismerete.

Versíró-képiró, akinek írásai hitelesebb és megrendítőbb vallomások az életútról, pályaképről bármi, idegen tollból származó szép írásnál.

Titok, mert ember, "szerepre kijelölt".

Ostorozz engem

*Eljött immár a tél,
Játékaimhoz a kerti kaput
Szélesre tárod.
Cénnára dör csillagul
Horgolok csipkés eszterláncot,
Szívem szakadtáig fel,
Mert te hallgatsz, Uram,
Szánom-bánom játékom,
Ostorod elébem hozom,
Kézed nem nyúl utána...
Pérgóta tudhattam volna,
Hogy kezdettől fogva szeretsz,
S egészen közelről rámnevetesz.*

(1994. december 15.)

Válogatott tanulmányok

Bazsonyi Aranyról

V. Bazsonyi Arany képei

Az 1964. évi Fényes Adolf teremben megrendezett kiállítás katalógusát kísérő tanulmány

Évek óta szerepel rendszeresen országos kiállításainkon finom, kvalitásos képekkel. Egy-egy munkájánál az elismerő biccentés után meditatálva kellett hosszabban megállnunk, mert valami különleges hangulat mássá, többé tette munkáit még a jó átlagnál is. Képein nem volt stílusteher, kezdeményezés, tárgyválasztása, eszközhasználatja majd ugyanaz, mint sok más nemzedéktársáé, de különleges felhangok áradtak munkáiból. Talán most, együttlátva festményeit jobban megértjük törekvéseit és esetleg szavakba is tudjuk foglalni.

A falusi, paraszti élet ihleti, innen fakad tematikája. Művészi rokonságban áll több fiatal festő tevékenységével, kik közül az egyik epikusán mesél, a másik gyengéd dallá formálja élményeit, van aki életképi allegóriákkal próbálja kifejezni meglátásait, vagy a vizuális hatásokat rendező jelképpé. Bazsonyi mindebből átvesz egy-egy fonalat, de képi szövete mégsem eklektikus, mert sajátos szellemisége egyénivé, olyanná munkálja anyagát, amely eszünkbe juttatja a szőttest (pl. Műteremben), a folklórt (pl. Virágoskert), a balladát (pl. Öregasszony).

Természetes, hogy anyagának egy jó részére ez a népművészetben felfedezhető átlényegítés nem vonatkozik. Szép számmal fest nagyszerű portrékat, pl. Parasztházaspár, Könyöklő, Margit, Testvérem stb., de úgy gondoljuk, hogy ezek értékét túlszámalyalják azok a kompozíciók, ahol a személyek konkrétsága helyett bizonyos emberek

életformáját, bizonyos szituációk látomásszerűségét, önmaga világának képi kifejezését, általmainak nappali megragadhatóságát teszi feladatául. Sajátosan egyéni lírája itt tud kibontakozni, felfedezéseinek, vallomásainak ez az igazi területe. Művészi sajátosságának a már említett folklórszerű stilizálás a magja. Stilizálás, de nem a szecesszió vagy a neoprimitívek módján, hanem nemzeti festészetünk sodrában, törzsébe beoltva, attól el nem távolodva; azon fakadt különös virágként.

Kezdjük a Téli alkonyal – Bazsonyi módszerének, világának, ha nem is bizonyítását, de megvilágítását.

A kevés motívum, a differenciált színvilág hangulatteremtő, a kompozíció drámát feszít a dombvonulat ívei és az előtéri boglyák tömege között. A domb ívén, a kép jó arányérzékkel eltalált csomópontján három alak távolodik. Ebben láthatjuk azt a bizonyos bazsonyis sajátosságot. Sok képet láttunk, amelyen emberek jönnek, vannak, tesznek vagy pihennek, olyant keveset, ahonnan távoznak. Ez adja a sejtelmes felhangot, ez a költészeti origó, amely megszínezi a többi motívumot; rátelepszik a kopár fára, a csupasz dombra és a havas boglyára.

Nem mernénk állítani, hogy kiszámított, megtervezhetően tudatos képalkotói módszerrel éri el Bazsonyi hatásait. A mélyen átértzett tartalom, a megjelenítés szuggesztív erőfeszítése folyamán szinte magától varázsolódik a képre. Az

Öregasszony című kép balladai súlyát, szomorú, szívetmarkoló drámáját érezni lehet. Ha keressük a magyarázatát, hogy milyen eszköz, forma, szín teszi ilyenné, talán a helyes válasz az, hogy a hátul megnyitott kitekintés a friss tájba és a konyha rideg zártsága érzelmetkeltően disszonáns. A talaj meleg barnája hiába próbál megbirkózni a hideg szürkével, mely megül az árnyékokban és az asszony alakján.

Az asztalon a kenyér exponált feltja és a kéz tétova gesztusa sejtésre ad alkalmat; valakit, valamit várnak és az egész kép fojtottságából érezzük, hogy hiába. A Tejeskannás csendélet nagyjából az előző kép gondolatait tolmácsolja bravúrosan, emberi alak nélkül, a fejősajtárral, a petróleum lámpával, a hideg kővel mindent elmondva. Egy lépéssel tovább visz a költői világba a Lámpás csendélet, ahol a bujkáló hold mesés misztikussága áll szemben a petrollámpa közeli valóságával.

Ehhez a sorhoz csatlakozik a Tavaszi reggel. A kakas kurjantó szavára mintha csoda történne, a tavaszi nedvektől felbuzgó kis tó partján zöldellni kezdenek a füzek, míg jobbra és balra az öreg fák görcsösen markolnak koronájukkal a levegőbe, őrizvén még a tél dermedtségét.

SzÍj Rezső

1966

V. Bazsonyi Arany művészetéről

(= Művészet, 1966/1, 35-36)

Bazsonyi Arany képeinek láttára nekem Babits Mihály és Illyés Gyula tolnai tájról szóló versei jutnak eszembe. Tolna szülötte ő is, mint a felmerülő versek s nyomban elótalakszik a kérdés,

1963-ban Bazsonyi érzelmi és sejtető álomvilágának további kifejezésének és ábrázolásának érdekében változtat tematikáján. A paraszti, falusi világ folklór-szerű felhasználása helyett a keresztény és antik mitológia segítségét veszi igénybe, hogy a szimbolika szélesebb alapzatára építhesse mondanivalóját. A nők sorsát és az alkotó embernek időben változó és maradó problémáját akarja képpé formálni a Régi képek és Nők, valamint az Álom és a Modell munkájában. A Modell emberi alakja, az asztalon levő kék váza képviseli vagy szimbolizálja a konkrét tárgyi világot és a falon lógó képek tematikai, meg formai változatai hirdetik a megalkotható gazdag világ lehetőségeit. Talán program, ars-poetika is ez a kép.

Nagyon kell örülnünk annak, hogy V. Bazsonyi Arany személyében egy olyan festőnk van, ki nagy erőfeszítéssel műveli úgy művészetét, hogy képeiben hírt adjon a hétköznapi tárgyiség mögött levő dolgokról, hogy a fantázia, az álmódás, a kavargó belső életből felmutassa azt, ami vizuálisan megfogható. Úgy gondoljuk, hogy e kis kiállítás alkalmas arra, hogy ebbéli szándékát megértsük, és együttérzőn fogjuk figyelni, milyen úton halad előre programja további kiteljesítéséhez.

miért nem a kortárs festők palettáján születtek a költészettel egyenrangú képek? Erre a felelet nem látszik nehéznek: aki ismeri Babits és Illyés e tájat dédelgető verseit, az tudja, hogy mindketten,

egymást mintegy váltva, Babits már az 1910-es, Illyés főleg az 1930-as évek elejétől a tolnai tájak földszagát hozta friss áramlatként a költészetbe. Míg e táj festőszülőttei – Csók István sem kivétel – a képeiken időnként megjelenő népi témák ellenére is a nép fölötti régiókban éltek, addig Bazsonyi Arany művészetében, ha késve is, de egyenrangú félként fejeződik ki a festészet nyelvéen egy ugyancsak földszagú költészet, közemberek őszinte és igaz világa. Festészetében főleg két területről meríti témáit: a szülőföldről és a műteremből. Az előbbi terület tájakat talál, embereivel, házaival összenőve; a műteremben csendéletek és portrék születnek.

Ez a csendes, még a létét is alig észrevetető asszony úgy írja képeit, akár egy 14-15. századbeli névtelen művész, aki szinte semmit sem akar elárulni belső lobogásából, a hitét, akaratát feszítő erőkből. S mindebből a képek alig mondanak el valamit addig, amíg mélyebb elemzés során tetten nem érjük ezt az elfojtott líraiságot. Régen az Isten előtti, ma a művészet előtti alázat indokolja ezt a magatartást s teszi őszintévé és hitelessé. Akad ebben jó adagnyi askétizmus is, a lélek leborulása a belőle születő mű előtt, s van valami forró, ideges szorongás is, hogy valóban az születik-e? Mindez csak fokozza a rokonszenvet e művészet iránt, mert éppen ez érezteti az alkotó komolyságát, részletekben is érvényesülő felelősségét. Egy milliméternyi henyeséget sem enged meg a képen, nem is tudna nyugodni, ha nem érezné, hogy a képet befejezte, arról az utolsó ecsetvonás sem hiányzik. A hivatás iránti odaadásból következik ez a magasrendű szakmai elmélyülés.

Ez a művészet továbbfejlesztése a vásárhelyi és alföldi művészetnek abban az értelemben, hogy bizonyos vonatkozásban élesebben lép tovább,

anélkül, hogy hangulatilag messze távolodna attól. Az effektusos festői megoldásokkal szemben a színek áttetszőségének nagyobb szerepet juttat s ezzel ritka finom koloritot ér el anélkül, hogy elvesztené tájai magyar jellegét. Képpalkotás közben szerkesztő megfontolások érvényesülnek, még sincs nyoma mesterkéeltségnek, noha a tájat nem kivágott állapotában, nem nyers valóságában viszi vászonra. Kolorizmusa nem olyan gazdag, mint az előtte járt nagy nemzedéké, Szentiványié, Bartháé, de nem is olyan visszafogott, mint némelyik kortársáé. Minden művész, ha önálló hangot üt meg, szükségképpen reakciója az előtte járóknak. A mai művészek között számosan példák arra, mekkora a visszahatás az előttük jártak színbeli tobzódására. Bazsonyi Arany művészetében folytatása a kor utolérhetetlen lírai kolorizmusának, valami azonban még azzal is összekapcsolja e képeket: a színrealizmus. Lírai realizmus ez, és szeretném, ha e kifejezés mindegyik tagján hangsúlyt éreznének, s ezért jól rögzítenék. Mert valóban lírai a látásmód, valóban realista a kifejezés, de egyik vonatkozásban sem nőies, nem is férfias, hanem Bazsonyi Aranyra jellemzően erőteljes és gazdag változatú.

Bizonyos rendezői ténykedésről volt szó az imént. Ezért nyilvánvalóak az értelmi kapcsolatok a tájképek elemei, a képmező felületei között. A témát maga rendezi logikusan, lépcsőzetesen felépítette elemek kerülnek egymás mellé s fejeződik ki a művészet nyelvéen és a művész egyéni látásmódján. A tudatosság fényénél talán maga sem tudna számot adni e ténykedés minden lépéséről, ez azonban mitsem von le az eljárás tényéből és lényegéből.

Az udvarok, a házfalak és a tetők, a szántóföldek és a virágok, az emberek és az állatok mind a mai élet valóságát tükrözik, a hidegebb színek

éppúgy, mint a mélyen emberien melegebbek. Ugyanakkor a művész érzelmi állásfoglalását is tudtul adják ezek a képek. Mert a tudatos szerkesztés és a lírai melegség nem egymást kizáró jellegzetessége Bazsonyi Arany képeinek. Mindig mélyen emberi minden képe. A leanderek görbe ágai, a határ kopasz fája, a Hold kék fénye éppúgy belső mondanivalót fejez ki, mint a figyelő, mélyről néző karakterisztikus gyermekszemek, vagy a messze bizonytalanba révedező öregek fáradt tekintete.

A *portré* nála a belső ember kivetítése, még hozzá nem „oldott festőiséggel”, amely gyakran odavetett, felületes vonásokkal intézi el az alaposan meg sem figyelt embert. Bazsonyinál minden részlet gondosan megmunkált, anélkül, hogy apró pepecselésbe vesse. A környezet nem felcíco-mázott, a háttér egyszerű, kivéve, ha műtermi jelenetet fest, ott gazdagabban munkálja meg. Egyébként az ablakok mögött nincs kulissza, maga a csupasz valóság is elég súlyos. Az öreg-asszony tétován áll az asztal mellett, azon darabka kenyér és pohár, minden a helyzethez illő komor színekben.

Az érzelmi alap indokolja a figurális képek háttérét és a karakter komolyságát. Fáradt, csendes embert látunk hatalmas szikla előtt (Testvérem). Ilyen háttér ötletnek bármily merész legyen is, nagyon is kifejezője az élet zordságának, kietlenségének. Bazsonyinál azonban drapériaszerűen jelenik meg, emberi kapcsolatba lép a magános férfiúval éppúgy, mint a két kis mosolygó virág, amely mintegy azzal biztatja az embert, hogy csüggedni mégsem szabad, a kitartás a sziklából is életet fakaszt. Bizonyára a maga

sorsát is láttatja ezzel, mert politikai méltánytalanságok érték, betegség hátráltatta s ha kifelé nem is panaszkolta bajait, nyom nélkül sem múltak el a csapások. A lélek belső tartása, energikus akarata és vigasztalan győzelmé tükröződik e portrékon, a tekintetekben.

A szűkszavúság általánosságban jellemzi a legtöbb *csendéletet*, magát a műfajt s ezen a tárgyi motívumok sokasága és a festői gazdagság mit sem változtat. Más kérdés, lehet-e akár a tárgyban, akár azok hangulati fűtöttségében gazdag a csendélet ott, ahol a művész erre nem talál rózsaszínű jogcímet? Bazsonyi realista látásmódja a csendéleteken érződik a legtapinthatóbban, s abban a szemléletben, amely a művészet ürügyén sem hajlandó szebbé hazudni az életet, ha az maga nem jogosítja fel arra.

A játékos elemnek ezért nem jut szerep e művészetben, minden arról beszél, hogy az élet visszahozhatatlanul nagyon komoly valami. Hatások az elődök művészetéből nem ütnek fel a fejüket e képekben úgy, mint némelyik kortársáén, amit azzal magyaráznak, hogy látószögükből nem esik ki a tág európai horizont. Ez igaz, és ha nem esik ki, úgy helyes, de azért a művész haladjon, a maga egyéni útjain. A festői látás ma más, mint tegnap, ezért Bazsonyi nem régmúlt forrásokból merít. Régi ízekkel talán csak egyetlen képen találkozunk, címe is *Régi képek*. Négyalakos kompozíció, hármasszárnyú oltárképekre emlékeztetve idézi az asszonyi sorsokat a ma képzőművészetének nyelvén. Minden képe más-más művészi feladatot elevenít meg, jelöl annak, hogy a mondanivaló mindig megtalálja a neki legmegfelelőbb formát.

Bazsonyi Arany képei előtt

(= Losonci Miklós: A Duna három festője. /Ráckevei Járási Füzetek, IX/, 1980. 9-22. pp.)

Nem parttalan a világ, nem is határok közé szorított. Tág, tágul. A ráckevei Duna-ág halk neszezése olyan termő csöndet terít, mely gondolatokat kelt, elmélyülésre és megnyugvásra ösztönöz, felébreszti a mű véglegesítésére várakozó élményeket. Bazsonyi Arany, Patay László, Vecsési Sándor – Dömsöd és Ráckeve három festője közös vonásokkal is rendelkezik, ez gyarapítja szövetségük. Itt élnek, itt alkotnak a magyar képzőművészet középnemzedékének nemzetközileg is számbavett tagjaiként, hasonló élményekkel, célokkal, minőséggel.

Karakteres a táj. Képinevítő erejű a dabi temető, a kórokat görgető pusztaság, a sorsokat mutató, rejtő sok dömsödi ház, a ködbevesző parti fák, az egykori kubikgödrök Kiskunlacházánál, az óceánjáróként világitó Százhalombatta, a szigetcsépi gyümölcsös, a ráckevei heti piac, a Kerekzátony és az Angyali-sziget; híd, sirályok, tornyok, füzesek – megannyi nádas, móló, csónak, a partfalak szakadásai, tavorózsákat ringató vízi utcák és folyosók – vadrepcés, bucka, gyorsan megszakadó erdők, fúvel benőtt gátoldal és felhők tömkelege a horizonton. Vadkacsák surrannak a vízen, felborzolják a sima mezőt, őzek legelésznek a tisztásokon, minden zombék, odvas fa külön látvány és jel.

Három festő él itt immár több évtizede –, képekkel nevezi meg ezt a vidéket, képekkel értelmezi a tájat –, melynek panorámikus kincse és bensősége egyaránt művészetük nyersanyaga.

Rokonok, barátok. Törekvéseiket figyelve egységet érzékelünk a különbözőségben, különbséget az azonosságban. Bajánál Nagy István dolgozott, Zebegény festője lett Szőnyi István –, számtalan kép idézi a Dunakanyart, Vácot, Szentendrét –, de Bazsonyi, Patay, Vecsési jóvoltából a Duna Ráckevenél és Dömsödnél is a művészet forrása. Tegnap még nem, ma már az.

Patay László győri, Vecsési nyergesújfalui, Bazsonyi Arany gyulaji, kurdi ifjúsága ébredt fel képekké a ráckevei Duna-part, dömsödi milieu áramlásaiban – messzi hegyek, erdők, dämuvadak, arcok, szalmabálák, fák –, pezsgő örömök –, megélt és legyűrt fájdalmak, művekké nemesített megrázkódtatások. Mindhárman legyőzték a bajt; helytállással, dandár munkával –, őrzött, fokozott küldetéstudattal, tehetséggel. Egy ki nem mondott, de tényleges munkamegosztásban alkotnak –, szolidáris figyelemmel és megbecsüléssel egymás iránt, ahogy Arany János jellemezte költői, emberi kapcsolatát Petőfi Sándorral:

„Versenyben égtek húrjaim;

Baráti szem, művészi gonddal

Függött a lantos ujjain;”

Vecsési, Bazsonyi, Patay baráti szeme egymást vigyázza, egymást erősíti –, szövetségük értéknevesítő törvény, mérleg és irány előre, mindig előre.

Bazsonyi Arany nem a harcot, nem a küzdelmet, nem az árnyakat, hanem a világot, a létezés, az élet jószándékát, békéjét láttamozza festmé-

nyein, azt, hogy minden ártalom és baj közepette is felszáll legalább egy madár. Művészetében minden fa, minden domb otthon –, saját lelkületét is visszatükrözi képein. Különös légység az Ó szilárdsága –, s ha tarlótűz piros fényességét fogadja művében, akkor az a teljesség, ha rebbent lányt vagy asztra helyezett csuprot, akkor az. Ha visszahódított csönddel lépünk képei elé, azzal meg is találtuk a kulcsot törvényeihez, ahhoz az átható szelidséghez, mely felfedezi számunkra, hogy a természet ünnepében lélegezhetünk, hogy a föld is az édesanyánk.

Megújuló közlésvágyában áhítat és elfojtódás uralkodik –, őrzi, miközben osztja kincseit. Tétova anyóka, horhos, sorsokat elválasztó malomárok, laza földből feltörő fák röppentik látomásait. Intim alázattal átengedi lelkületének érzékeny rebbentőségű –, mégis mindig tárgyilagos szűrőjén az évszakokkal lendülő külvilág lágy hullámozását, s e kettős rezgés; a táj metamorfózisai és a személyiség kötetlen szabadsága építi képeit. Mély lírával hangolja festészetté a gyulai erdők hajnali híradásait, a préház előtt ülő öregek mélabúját, a dömsödi halmok növénykoszorúit. Különös világ ez –, őszinte, mély és független. Szelíd méltóság ring azon a megnevezhető dunántúli tájon is, ahol a „Három királyok” sétálnak, huppanó buckák simulnak a látóhatár széléhez. A magánvaló belső központjából figyelni festménnyé mindig sajátos ... soha vissza nem térő és nem ismételtető hangulatát.

Érzelmeivel minősíti ifjúságának környezetét –, anyamelengető Nap süt az „Öntözők”-re. Ezzel a lírai magatartással bukkan a „Forrás”-ra, ahol az egymáshoz tömődő földhullám olyan, mintha az őszi alkonyat megszegett kenyere lenne. Bazsonyi Arany művészetében visszatérő motívum a madár. A tavaszi virágzást és az emberi

lendületet érzékelteti benne, olykor nyugtató, meleg takaróként borul a tájra. Jelzés és ábrázolás ötvöződik műveiben. A „Romok” szelvényeiben a testesült idő születik, omlik –, az „Üdvözet”-ben nemcsak Salamon találkozik Sába királynővel, hanem a szerelem –, az „időtlen idő” legszebb emberi szertartása.

Életrajzi adatait saját önéletrajza egészíti ki, ennek alapján vehetjük számba forrásait. 1928. január 13-án született a Tolna megyei Gyulajon. A kezdetet érzékeljük vallomásából: „Van emlékem óvodáskoromból is, hogy szerettem rajzolni, milyen eszközhöz juthattam, azzal. Ki tud lovat rajzolni? Ezt játszottuk. Engem is meglepett, hogy az én paripám lett a győztes.” A Képzőművészeti Főiskolán 1951-ben kapott diplomát Varga Nándor Lajos, Pap Gyula, Kmetty János és Berény Róbert tanítványaként. Utóbbi tette rá az igazi hatást emberi értelemben, s a „berényis ellágyulás” öröksége folytatódik is Bazsonyi Arany munkásságában nem is annyira stílusként, sokkal inkább emberi magatartásban. Pályája nehezen indult, öt évig tanított Pusztahencsén és Dunabogdányban. Első önálló tárlata 1964-ben nyílt meg Budapesten, a Fényes Adolf teremben, azóta Hódmezővásárhelyen, Dömsödön és a Múcsarnokban nyílt egyéni kiállítása. Festői teljesítményéért 1969-ben a Szegedi Nyári Tárlat fődíját és 1979-ben a Tornyai plakettet kapta meg a Vásárhelyi Őszi Tárlaton, a Hatvani Portrébiennálén Kohán György éremmel jutalmazták. Heves községben avatták fel nagy méretű pannóját 1971-ben –, emlékezetes tanulmányutakon járt a Szovjetunióban, Itáliában, Bulgáriában, Brüsszelben, Londonban, Párizsban, Svájcban és Bécsben. Még egy díj kapcsolódik eddigi életművéhez –, 1974-ben az egri akvarell-biennálé festészeti díjában részesült. Mindez állandó elmélyülésének, magas fokú ké-

szenléteinek tárgyilagos elismerése. Szerénységét és következetességét önvallomása tartalmazza: „Elindulva a kis körből –, szülők, testvér, család életéről szólva egyre tágabb köröket jártam be, átszűrve a világot. Megfesteni ezt a költészetté átlényegült valóságot –, ez volt, ez maradt a céloom”.

Ritka pillanat, hogy egy költő elemezzen versben –, hiánytalan érzékenységgel egy lendülő festői életművet a pálya közepén. Tamás Menyhért költeményben csodálkozott rá Bazsonyi Arany szépséges titkaira, s megtalálta szavakkal a lényegét:

Bazsonyi Arany az ébrenlét-álmódás festője

*a beszéd mögötti tájaké
a (virágok hatalmá)-é
a magunk-varázslatáé
a magunkig-vándorlásé
a holnapba-szökött időé
a minden megeshet-megtörténhet szorongásáé
a sebezhető egeké
a gyöngy-titkokat hatványozó tengereké
a virágokkal beszélgető madaraké
a madarakkal beszélgető virágoké
az elveszett, mindennap-visszakapott tolnai
domboké*

*a magány-gömbkoronás fáké
a reménység-láncolatú ágaké
az alakzatokkal együtt-lélegző páraké
a tárgyakkal szövetkező derengéseké
a madarak fölfelé zuhanásáé
az egymásba-növő-kapaszkodó teljességé
a ki nem mondott szavaké
az egymást-megtartó szereteté
a mandulaszemű szeretőké
az összekapcsolt véráramlásoké*

*az évezredekbe visszaigyekvő vágyaké
a Hold-arcú jósoké
az (emberarcú szentségek)-é
a bizonyosság-keresőké
a csillag-beszédű sejtéseké
a bennünk hulló vakolatoké
a világon átkelő gyermekdaloké –
a legbennebb történő történéseké.”*

A szavakra sikeresen műfordított Bazsonyi-életérzés lényege a madarak fölfelé zuhanása és a bennünk hulló vakolat, melyet Tamás Menyhért hiánytalanul megérezett és kifejezett festői világából. Festészetét csak akkor érthetjük meg igazán, ha lelkiségét is megfejtettük. Ebben Tamás Menyhért verse mellett maga Bazsonyi siet segítségünkre, aki volt tanárnőjéhez írt leveleiben vall emlékeiről, megrendüléseiről: „Gyulaj házai a völgyekben épültek. Kevés kivétellel fehérre meszeltek, hosszan az udvar mélyébe nyúló, nyitott tornácú házak –, kamra, istálló, melléképületek egyenes folytatásban. Szerűskertek és egy dombhajlatnyi kert és az erdő! Félkaréjban körülöleli a falut, a tisztító tüdő, amikor a gabona betakarítása során, szegyig jártak a lovak a kánikulai szárazság aranyló porában, és ezt a port a hajnali harmat sem nyomta le egészen, mert már tettenérte az első fogat újból. Kisebb gyermekként így maradtunk mi öreg szülők gondjaira bízva, mert édesanyánk, édesapánk a határban fáradt estélig”. Ez a kerete Bazsonyi Arany világának, ifjúkori szép-nehez emlékeinek, ez a kimondott hamvasság, mely bearanyozta minden óráját. Ezen gyulaji erdőjárásból kerekedett később –, hosszú várakozás után a kép, mely a lényegyet illetően egyezik az ifjúság tájaival. Az emlékezés ezt a folyamatot is megörökíti, mely furcsa átterezeken csörgedezett festészeté: „A hétvölgyű

szőlődombokon az erdőből kijáró őzek, dámvadak szüret utáni csendességben néha-néha szembe-néztek a magában ballagóval. Mikor kimentem korán borjú-akolba hamvasan leszedni a szilvát –, rámpillantottak”. Ez a béke, a gyulaji erdő csöndje ma is tovább áramlik benne, meghatározza emberiségének szelíd törvényeit, képeinek csönddel, hajnallal borított méltóságát. A táj és a falu a maga ősi látványával és szertartásaival Bazsonyi Arany motívumaivá növekedik, olyannyira azzá, hogy a következő leírás is azt a nyersanyagot idézi, érinti, mely számtalan képének indító eleme: „A szüretetek, szüreti bálók, utca hosszát tartó fogatok, jelmezések, lovasok pompás felvonulása! Minden évszaknak és nevezetes napnak megfelelően ősi szokások, mesés, varázslatos teendők történtek gyermekkoromban. Örömeivel csordultig tölthettem egy életre”. Ez a kalácsos karácsonyi békesség terjeszkedik még nyári mezőket ábrázoló művei felületén is, az életben terjeszkedő és a dombok termékenységét is meghatározó puha, anyás melegség –, mely behinti áramlataival a világot, fékezi az árnyakat. Az árnyak is előtüremkedtek, s az ötvenes évek elején szüleire is rátelepedtek az igazság teljes hiányával. Ez kérdésessé tette az Ő főiskolai tanulmányait. Egy nagy festő portréját is kiegészíti Bazsonyi Arany vallomása erről a nehéz, fojtó időszakról: „Mesterem Berény Róbert szeretett, bízott képességeimben. Mellettem állt –, szakmai, politikai felelősséget vállalt értem írásával is, amit eljuttatott a Képzőművészeti Főiskola akkori rektorához”.

Pusztahencsére került, később Dunabogdányba. Mindkét helyen rajzot is tanított. Vecsési Sándor felesége lett. A megpróbáltatások ezzel véget értek, hiszen az Ő tiszta kapcsolatuk felhőtlen ereje nemcsak közös emberségüket kovácsolta, hanem művészetüket is.

Bazsonyi Arany nem tanúsít semmi ellenállást a jó, a szép, az egyszerű iránt. Ady írja egyik meghatározó versében:

*Csicsijgat, csittít, csókol, altat
S szent „békés, falusi hatalmak
Ülnek majd a szívemre.”*

(Hazamegyek a falumba)

Bazsonyi élete örök hazajárás, s e tolnai „békés, falusi hatalmak” nemcsak elringatják, hanem felrázák képzeletét. Maga írja le egyik levelében képindító forrásait, meghatározó alapélményeit: „Ahogyan édesapám a kazlat formázta, az alap biztos aránya a magassághoz, a kévék íves borulása, a csúcs súlypontosítása eső és szél ellen állni –, szemeimben megmaradtak”. Ezen sorokat figyelemmel kísérve válik érthetővé az az állandósult tisztelet, ahogy édesapját több portréjában, külön töprengőként is, Dózsára emlékeztető „Megkötözött”-ként is, egyetlen fiútestvérével közösen is megörökítette a rajz és lelkület pontosságával. E leírás a mezei munka szabatos feljegyzése is, amely krumpliszedőiben megismétlődik, de ez már szintén nemcsak emlék, hanem kép.

Bazsonyi Arany tehetségének egyik sarkalatos pontja a megfigyelés. Az a megfigyelés, melyet önéletrajzának szóban jelzett sorai mutatnak. Mindez nem egy az egyben, hanem áttételesen, más formulában, de azonos szellemben valósul meg festményein. Az irodalmi leírás így hangzik: „Ahogy az asszonyok a szoba földjét ünnepnapok előtt fölsikálták sárgafölddel, kenderpamaccsal, köröző szép nyolcasokkal térdepelve haladtak sorról sorra, majd a hétköznapi seprése előtt port csillapító vízszugárral, öntözővel háromlevelű lóherét, virágokat, csiga-sorokat rajzoltak a földre”. Emléknek, írásnak és festészetnek is költészet ez –, mintegy értelmezi Bazsonyi Arany

képbe lépő kaszásait, hazatérőit, kazlak körül gereblyezőit, és még nincs vége a mondatsornak. Így folytatódik: „Vasárnap pedig templomba sorjáztak lefelé fordított tulipánként, a sok fehér, ropogós alsószoknya csipkéit ringásukkal kissé mutogatva –, nyáron selyem, télen bársony vagy szövet ragyogó színpompáiban. Fejük dísz; lányoknak szalagos fonat, fiatal menyecskéknek flittercsodáktól ragyogó pille, később áll alatt megkötött ruhával harmonizáló színű és anyagú fejkendő. Öregek a fekete. Az öregség közeledtét már nagyon korán kezdték számítani, míg negyven év körüli a sötét, a barna, a lila, s lassacskán a fekete kendő idejébe érkeztek. A férfiak fekete rámászsizmás, fekete posztó, fehér inges ünneplője nem jelzett kort. A bécsi múzeumban Velasquez gyönyörű megjelenésű márkinőkről festett nagyszerű képei előtt az én falum asszonyainak emlékképei együtt álltak velem”.

A különös, a felemelő az, hogy Bazsonyi Arany ezen évszázadok kialakította népi liturgiáját képeiben is megtartotta, portréiban és hevesi pannóján a gyulaji, kurdi hétköznapiok szerzetésainak mozdulat- és színkoreográfiáját valószínűsítette meg úgy, hogy egyúttal formakultúráját és a saját népétől, falujától indult, indított ihletettséget. Gorkij említette egyszer, hogy minden forrás és erő a népben van. Mindezt Bazsonyi Arany művészete is igazolja, aki e Bartók által is megvalósított „tisza forrásból” merített pályájának minden szakaszán –, hozzácsatolva saját felismerését is. Befejezésül még egy, Bazsonyi által idézett jelenet kívánczik ide: „Gyermekeletem egyik főhelyén a kurdi búcsú mézeskalácsos, céllovöldés, körhintás, cirkuszi harsogásos sátrak között hömpölygő felnőttek, gyerekek magukról megfélemlített örömvonulása trónol”. Ez eddig megfestetlen Bazsonyi-kép, bár a brüsszeli házfal

és a „Bulgáriai emlék” hordoz ebből a világból valamit. Még benne szorong a kép, még nem született meg –, könnyen lehet, hogy egy dömsödi búcsú feltámasztja Bazsonyi kurdi búcsúját, hiszen a tolnai „Tarlótűz” ifjúkori látványát is a dömsödi, dabi mező keltette festői életre.

Mintha mindig édesanyja társaságában, virágok között élne, olyan érzékeny és szemérmes Bazsonyi Arany minden képe. Elfojtódás érleli kincseit, a pusztahencsei Bagóhegy, a gyulaji erdő vezényli motívumait, s Ő nem sérti meg a művészi idejét, olyan tisztességes, mint a Nyár gyümölcsével. „Csak lenni; még nem élet” –, vallja Tennyson, és Bazsonyi is a szemlélődés alaposágával készül minden esetben a festmény soha meg nem ismételt, egyedi formájára, így az alakzat mindig eszme –, a megélt élet szépséggé fokozott igazsága. Lány szögletességgel szerkeszti tájait –, édesanyja göbös, göcsörtös kezét, szent munkásujjait terjeszti ki végtelen horizontra. Minden figurája a csönd. Ez az ételük, italuk; a hallgatásuk. Ez a szépségük igazságuk is. Legfeljebb zenét sugároznak, tiszta, meleg emberi énekhangot vagy csöndet, csak a hallgatást. S ez a csönd, ez a hallgatás a tolnai, a magyar paraszt hajdani méltósága, békéje. Öröm, szomorúság öltözéke a csönd, s Bazsonyi Arany minden festészetbe hívott embere, asszonya csukott szájjal lép, ül a tornác előtt, viszi vállán a kaszát, csurgatja zsákba a krumplit, veszi kezébe a könyvet, teríti meg az ünnepi asztalt.

Művészete olyan szelíd, mintha a világ lány lenne. A fák és a dombok feminin békéje, nyugalma meggyőző. Figurái szinte Radnóti „Tétova ódá”-jából lépnének a kurdi halmokra –, tétováságukban, enyhe zavarukban rejlik szépségük. Különös Bazsonyi Arany lágysága. Ez a lágylátó jel oldja fel szikláit, köveit –, kenyér és tejillatú

völgyben bődül el a tehén. Puha, puhított világ ez, nem a nappal, nem az éjszaka, hanem az alkony békéje és a hajnal hamvassága áramlik benne. Festészete kiválóan alkalmas arra, hogy verssel jellemezzük, hiszen csöndesen árad belőle a költészet. József Attila is arra a falura talál rá, ahol Bazsonyi élt, ahol képei születtek, arra a falura, melynek tízezer neve van, mely általános alanya a Zalától Szabolcsig húzódó házsornak. Íme József Attila versének sorai:

*„Csendes, kévébe kötött reggel,
zsömle-zizegésű világ,
porhanyó falucska, mondd el
a lágý kenyér dalát”.*

Bazsonyi Arany is elmondja a porhanyó falucska, a lágý kenyér dalát. Képekkel. Pincesor körül motozó öregekkel, lassú szekerekkel, a rét állataival. Madár, domb, fa –, ez az Ő családja. Átkölti Shelley versét, aki a felhőket nevezte drága testvéreinek. Mindebből az következik, hogy Bazsonyi festői festészete nélkülöz minden irodalmi terhet, de a költészet erejét nem, csak az Ő lírája kép, ecsettel húzott áhítat. „Lakodalmi készülődés” c. képét 1967-ben festette, s értékei révén a mű a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. Több ez hétköznapnál, az ünnep első órája, amikor a nyitott ajtón, nyitott ablakon beköszönt a koranyár, s az óra is, a tisztára súrolt kő is a vendégek közeli érkezését jelzi. A székek még üresek, csak az egyikben fehérlik menyasszonyváró, üdvözlő virág. A kancsó is üres még, most helyezi a tányérokat a hosszú asztalra a csöndből szótt nő.

Szelídsége átmelegíti a tárgyakat, a kulcs, mintha kalács lenne. Minden fa, minden domb, minden ház, minden virág a béke –, sűrű, megfogant, végérvényes anya-özönlés egész festészete, áthatja a várakozás és a beteljesülés sugallata.

Illyés Gyula fájlalta, hogy nem mindenki élhet a világ „költői szintjén”. Illyés jegyezte fel a három öreget, a betűvetést tanító Czabuk Pált, a kölesdi állomás előtt matató napszámot, a sarjűrendeket, a végtelen tolnai erdőt. Az Ő költészetét is folytatja Bazsonyi Arany festészete –, az Ő öregei is jószágosak, az Ő sarjűrendei is termik, teremtik az időt, s az Ő képei is szolgálatot vállaltak azért akár Illyés versei, hogy egyre többen éljenek, élhessenek az élet költői, festői szintjén –, szüntette magukban a múltat, szegénységet és tudatlanságot. Illyés ódát írt egy „jól működő tanyai kályhához” –, Bazsonyi ült mellette és így tanította a pusztahencsei gyerekeket jövőre. Szolidáris és kész minden jó, minden nemes azonnali befogadására, tiszteli minden emberben és a természetben az őskort és a holnapot. Átéli képein az idő rétegeit, a tér szelvényeit, csak úgy akar, csak úgy tud festő lenni, hogy az a legegyszerűbb tanyafiának is örömet és felemelkedést okozzon, haszonnal és nem haszontalanul fest. Valahol a dolgok, az élet bensejéből, így repeszi meg a magánvalót, így töri át a személytelenség burkát, így adja meg nevét tájaknak, embereknek, virágoknak, így teremti meg határozott lágýságával, imhol darabosnak tűnő szelídségével a színes csöndet és az erős békét. Ezen átlényegítés következményeként a fák és a vizek színben, formában szólalnak meg művészetében.

Bizonyos rebbentség, érzékenység jellemzi alakjait, mely életvezetésének, lelki finomságainak összegzése, ehhez járul festői készenlétének alapossága. Már említettem, hogy a színek omló puhasága bazsonyis bájt kölcsönöz az általa feljegyzett tolnai mezőknek, domboknak. Az orosz nyelvben ismerjük a lágýjelet, Bazsonyi a magyar festészet lágýjele, az Ő földje kalácspuha omlás –; frissesség, áhítat és szemérem rejtőzik benne.

Érintetlen tájak növekednek festészetté, egy korszerű elvek alapján szerveződő ősemberi látás. Rokona Tutcsev, Szergej Jeszenyin, Chopin –, a leglágább szerzők, akiknek erejük a hangulat, olyan –, már-már növényi mélység. Viráglelkű emberek járnak lassú sétaritmusban az Ő festői térségén formájuk sajátos puha szögletességével. Mégis létezésük kegyelmi állapot, ékagra helyzet –, keresztény és hindu terminológiát használva –, vagyis tiszták, lehetőségeik felsőfokán élő emberek. A világ szüzességi fogadalmat tett Bazsonyi Arany művészetében, olyan érintetlen. Hangvétele piano, de ez a halkság tudatos, a falu utolsó történelmi pillanatát ragadja meg nemcsak külsőségeivel, hanem ahogy benne él; sokkal inkább belső törvény és igazság ez, mint stílus. Azt festi, ami ifjúságából felerősödik és emlékképpé sűrűsödik. Ezt az esszenciát látjuk, érzékeljük 1970-ben felavatott hevesi pannóján is.

Nagy békesség terül el a mű felületén. A jelenet harmóniája a motívum arányaiból épül. Az öltözék összetettsége is szembetűnő –, a népviselet és a történelmi ruházat ötvöződik a mai divattal –, mindez jelzi korunk átmenetiségét és gazdagságát. A háttér égmező madarat röptető fákkal –, s ez a tavasznyár évszak felvonultat olvasó lányokat, éneklőket, a népünk tudatába ivódott Bánk bánt. A benső részlet sem hiányzik a közvetlen környezet, az apa-anya emléket újra felidéző csoport, mely a mű csöndszigete, itt pihen, ring el maga a jelenet.

Kultúra és nép, természet és ember, múlt és jelen találkozik itt Bazsonyi Arany festői színpadán mohazöld és az enyhén kékeslila színárnyalatokban. Az emlékek és élmények csöndes feltámasztását végzi kellő szelekcióval és formabiztonsággal. Ezek a nem leírt, hanem újjáálmodott házak, virágok érkeznek a hajdani Tolnából és a

jelen dömsödi tájakról. A szelíd emberség, a szemérmes tartózkodás, dráma és megnyugvás a domináns elem –, költői erejű festészet a karaktere, birtoka. Nincsenek megtorpanásai. Az Ő gyökerei erősek; széltől megdöntött füzes, nádasból röppenő madár, pince előtt ülő öregember. Akkor sűrít legjobban, amikor könnyednek látszik. Igazi pompája az a bonyolult egyszerűség, ahogy az ablakból betüremkednek a fák, ahogy a lámpa, bögre mellett sorsot és csöndes szigorúságot jelöl a kulcs. Átkölti a látott, a megismert világot –, de a hatalmas tömkelegből csak azt, ami élménye volt és maradt. Így lesz kép a tél, fiú farkarddal, gyulaji kálvária, holdtölte és a tarlótüzek. Vonalvezetése megpillantja és kifejezi a táj szertartásait. Liturgia az ablakból megpillantott dombhát, liturgia a terített asztal, az ösvényre dőlt fa. Forma azonosul az eszméhez. Mindig, minden esetben –, ez a tehetség és magatartás egybevágósága. Bazsonyi Arany a saját harmóniáját csatolja a táj békéjéhez. Elmondva mindez egyszerűnek tűnik, megvalósítva maga az a különös hamvasság, mely jellemzi őt. Tamási Áron írta a hegyekről, hogy ott „olyan nagy a csönd, hogy szinte hallani lehet”. Már említettem Bazsonyi csöndjét. Most ismételve utalok arra, hogy az Ő lecsapó madarainak, fogyó holdjainak, tornácainak is olyan nagy a csöndje, hogy szinte látni lehet. A csöndet fokozza színekkel, formákkal még csöndesebbre, hogy jobban lássuk; a világ mindenütt otthon. Érdemes megállni minden pontjánál; csak így gazdagodhatunk. Ezért jó és szükséges gyalogolni, így módosítja Móricz Zsigmond ajánlását Bazsonyi Arany. A gyaloglás az optimális emberi mozgásforma, csak így őrizhetjük meg szükséges kontaktusunkat a természettel, mely életünk lényege. Festészetében ezért gyalogol minden a fogalom igazi és átvitt

értelmében. Az álló kazlak is gyalognak, a nagy öklöknek tűnő metszett fák is, a sarjúrendek, az égitestek és emberek. Az egész élet gyalogol Bazsonyi Arany művészetében, s ez a békés menet –, a füveknek ez a függőleges, a folyónak ez a vízszintes, az embernek ez a körkörös lendülete az a ringás, mely műveinek állandó eleme, élet-szemléletének egészsége, fő törvénye.

Az, hogy minden értéke birtokunkká válhasson; lehetséges. Lehetséges úgy, hogy egyetlen művét minden fonalával összegyűjtsünk az elemzés komolyságával. Sok példa adódna munkásságából, hogy ezt a felismerő szintézist elvégezhessük. Ezúttal a választás az 1971-ben készült „Üdvözet”-re esik, arra a képre, melyet bemutattak Budapesten, Hódmezővásárhelyen és Indiában is. A festői jelenet bibliai témán alapul, azt folytatja korunk lüktetésére hangolva. Férfi és nő találkozását idézi –, Sába királynő és Salamon szerelmét. Ez a rejtőzés lehetősége is, hiszen Bazsonyi itt önmaga vallomását is elvégzi ezen ótestamentumi hangszerelésben. A Királyok I. Könyvének tizedik fejezetében olvashatjuk: Sába királynője „bejöve Jeruzsálembe igen nagy sereggel és tevékkel, amelyek hoznak vala fűszerszámokat, igen sok aranyat és drágaköveket, és Salamonhoz méne, és szóla vala mindenekről, amelyek szíven voltak”. Ez a pazar felvonulás belép Goldmark zenéjébe is, de a festészet már Piero della Francesca arezzói freskóján is átalakítja az eseményt. Tevék, aranyak helyett udvarhölgyek társaságában térdel Sába Királynője Salamon elé szép hegyek és fák hátterével. Bazsonyi Arany tovább szűkíti a kereteket. A pazar pompa egyetlen szál fehér virágra korlátozódik, ez kapcsolja egymáshoz a közeledő két figurát –, Salamont és Sábát, férfit és nőt –, magát a kettős osztású szerelmet. Az induló érzelmek általános kifejezőjévé válik az

üdvözlő tekintet, a virág fehér tömbje világítja meg, növeli a kitalált férfi és női arcot, mely az idő végtelenségében lezajló összes emberi találkozás integrált sűrűségű általános jele. A két figura két tájglóriában jelenik meg, tolnai dombok szentelik meg közös üdvözetüket. Ötletes, hogy Salamon a kép bal oldalának szögletében helyezkedik el, Sába királynője mögött uszály és menet maga a táj, a redukált pompát ez még inkább felszíkraztatja, a színek nagyvonalú takarékoságával.

Emlékezetes maradt Bazsonyi Arany első önálló kiállítása 1964-ben, a budapesti Fényes Adolf-termében. Több okból. Egyrészt ez volt az indulás. Hátsó udvar, fonóasszony, szántás, lámpás csendélet, szüret jelenti be világát, melyhez azóta is hű maradt, hiszen gyökere, forrása. Ekkor írta Bolgár Kálmán a katalógus előszavában Róla azt, hogy „a hétköznapi tárgyiség mögött levő dolgok” hitele adja erejét. Azóta ez az erénye elmélyült, végérvényessé vált. E bemutatkozásnak egyaránt és egyöntetűen jó sajtója született. Artner Tivadar „halk, bensőséges érzelmi beszédét” emeli ki, Szij Rezső „a finom festői átmeneteket” méltatja. Kiemelkedő Ritly Valéria elemzése. Ő a Nagy István-i nyomvonalakat fedezi fel Bazsonyi Arany indulásában, s a „formák szűkszavúságában” köszönti az „álomszerűen puhává” oldott látomások egyéniségét. Ezt a lényeges és állandó vonását először Ritly Valéria vette észre munkásságában, s szavakkal rajzolta meg Bazsonyi szellemi önarcképét a következő sorokban: „Egyénisége azt az erőt sugározza hallgatólag megfigyeléseiből születő munkásságával, amely vonzó irodalmi alakokra, Jane Eyre-re vagy közelebről véve példát, Égető Eszter költészettel teli, a maga világát következetesen formáló figurájára emlékeztet. Festészetéből a tűnődő, töp-

rengő, önvizsgáló érzékeny líraiság, a munka közben gátlásait feloldó szelíd szomorúság árad". Kitűnő, hiánytalan jellemzés, dicséri Ritly Valéria példás prognózisát s azt, hogy Bazsonyi Arany méltóvá vált e nagy bejelentéshez –, a reményeket igazolta művekkel. Máskülönbén festő és műkritikus alkotó kapcsolatára is fényt vetnek e sorok, s jelzik, hogy a művészettörténelem sem elnéző, sem durva nem lehet, csak pontos, helyes irányokra hangoló –, telítve tárgyilagossággal, jószándékkal. Az igazi kritika mérleg és iránytű –, Ritly írása ezt igazolja, s Őt is dicséri, hogy Bazsonyi Arany erre az útra lépett –, s megtalálta önmagát.

A szakmai és a tágabb közvélemény szívós kapcsolatát alakított ki Bazsonyi Arany művészetével, melyet nemcsak szekszárdi, budapesti, vásárhelyi, dömsödi egyéni kiállítása jelez, hanem az is, hogy több alkotását megvásárolta a Zenei Alap, a gyöngyösi Mátra Múzeum, a szentendrei Ferenczy Múzeum, a vásárhelyi Tornyai János, a bajai Türr István, a miskolci Hermann Ottó, a szolnoki Damjanich János, a kaposvári Rippl-Rónai József Múzeum. Jelentős művei kerültek közgyűjteményeinkbe, így munkásságának muzeális gondozása is biztosított. Alkotásait megtalálhatjuk a Sárospataki Galériában, a Kölesdi Képtárban, a Művelődési Minisztériumban. 1973-ban került „Bujkáló fény” c. festménye a ráckevei Árpád Múzeumba, s a Magyar Nemzeti Galéria is megvásárolta több főművét, így a „Kaszálók”-at, a „Dombok”-at, a „Tarlótüzek”-et, a „Táj madárral” c. alkotását. Mindez azt is eredményezte, eredményezi, hogy művészete így széles közönséggel tart kontaktust, részes társadalmunk ízlés- és tudatfelesztésében.

Szűk tíz évig csöndben dolgozott tovább, fejlődött szerves folyamatában Bazsonyi Arany. Eb-

ben az akkumulációban megerősödött eszköztára, így világának ábrázolásában is magabiztosabb, hiánytalanabb, perfektebb lett. Kipróbálta minden adottságát és lehetőségeit. Portréit saját környezetükben láttatja, így sorsukat is nézhetjük, megpillanthatjuk alakjukban. Ezen skálája is tág. Férjét, Vecsési Sándort történelmi jelmezben mutatja –, Bánk-i vonásokkal. Arcát előlnezetben, féloldalról, háttér-profilból is szemrevételelezhetjük –, többször ismételt változataiban az egész embert. Így következett el 1972, amikor Chagall műveinek szomszédságában mutatkozott be a Múcsarnokban. Ez nemzetközi mérleget jelentett és fölösleges zavart a kritikában. Ugyanis az történt, hogy Bazsonyi Arany képei nem halványodtak el Chagall klaszszikus értékrendjében, sőt még hitelesebbé váltak –, a vitebszki és tolnai faluegység találkozott. Emberi tartalom, emberi mélység. A sajtóvélemények azonban megoszlottak.

A megoszlás mindig érthető, itt azonban nem teljesen magyarázható, hiszen a kritika egy részét nem tárgyilagosság kormányozta, hanem pontatlan mérés jellemezte. Ez annál is inkább érthetetlen, mivel Artner Tivadar már 1964-ben objektíven érzekelte tényleges felkészültségét, mely az 1972-es határig elmélyült. Idézem Artnert: „Bazsonyi kitűnő komponista és kiválóan bánik a színekkel. Kerüli a rendkívüli, a feltűnő motívumokat, jó érzékkel csupán olyan témákhoz nyúl, amelyekhez élményi kapcsok fűzik”. Lényegében ezt a gondolatsort folytatja Tasnádi Attila a „Kortárs”-ban. Ő 1966 szeptemberében megállapítja, hogy „A nőies líraiság és a tudatos szerkesztés megkapó együttese Bazsonyi Arany jelképi erejű képe, az Öllekezés. A szerelem ősi, általános emberi igazságait idézi fel a modern ember szellemében”. Ez a kép azóta a Veszprémi Múzeumban található, s a pusztahencsei emlék

tartozéka, hiszen a mezítlásbas csokolózók környezete a telehold, a friss barázda, a temető és az erdő –, fontos tartozék a dunántúli tájból. Később Tasnádi Bazsonyi Arany szürrealisztikus indítékait emeli ki –, „érzékeny lírai” magatartását, aki felhasználja a falusi zsánert és a mitológiát. Ez az egyik az értő, reális hang. A másik csoport már fenntartásokkal él. Vadas József azt kifogásolja, hogy a gyermekkor élményeiből halovány emlék lett”. Mondja ezt olyan képekre, mint a „Lecsapó madár”, a „Háromkirályok”, a „Forrás” és a „Lakodalmi készülődés”, melyeknek általános értékrendjét igazolta az idő. Mégis, Vadas kételyeihez igazodik S. M. is, aki a Magyar Nemzetben egyszerre hangoztatja egyszerű líráját és bizonyos bizonytalanságot is. Más kinyilatkoztatás hangzik Nagy Zoltán részéről, aki azonban szintén a „finoman összehangolt színek” és a „szűk” paraszti tematika ellentmondásait vázolja enyhébb tónusban, mint előbb említett társai. Tévedhet a festő, tévedhet a kritika is. Ezúttal utóbbiról van szó, különösen, ha számbavesszük, hogy pont akkor emel kifogásokat, amikor Bazsonyi Arany festői világának elmélyülése történt egy összetettebb rajzi kidolgozás alapján. Az aránytévesztés leginkább Horváth Béla írásában jelentkezik, aki a „Művészet”-ben nevezte festőnket „moderneskedőnek” bizonyítás nélkül.

Évekkel később minden harag nélkül fogalmazza meg Bazsonyi Arany Simon Gy. Ferencnek és a Népszava műkritikusának válaszát a kritika kérdőjeleire, s e válaszok egyúttal ars poéticájának is véglegesebb változatai: „A tájakat én gyermekkoromban szerettem meg. De a látvány akkor még nem vált véglegessé bennem. De most, ahogyan itt dolgozom rajta, érzem, hogy az élmény nem hagy nyugton. Naponta újabb szépséget találok... Nekem, aki szívesen vetítem ki gondo-

lataimat természeti képekbe, olykor ugyancsak messzire kell mennem az inspirációkért. Nagyüzemi táblák, ipartelepek népesítik be a határt, s csak itt-ott van olyan folt, ahova még nem hatolt be a civilizáció”. Erre törekszik, hogy érintetlen, szűzi tájakat és érzelmeket ragadjon meg olyan hangfogós alapossággal, melyek nem szerénységére, hanem művészetének lényegére utalnak. Mindezt Bencze László fogalmazta meg 1975-ös szekszárdi kiállításán: „Bazsonyi Arany világa arra emlékeztet engem, amikor a vonósok egyegy tétel elején felteszik a húrokra a hangfogót s ettől a kis mozdulattól és tárgytól egy emeltebb vagy sülyedtebb szintre kerülnek.”

Nyilvánvaló, hogy Bazsonyi Arany festői értékei valóságok, így az Őt ért támadások egyben a magyar festészet egyetemességét is sértik. A valóság több rétegből összegződik, egyik szelvényében alkot Bazsonyi. A dunántúli táj és a falu forrásaiból építi a maga műveit olyan elemekkel, melyek gazdálkodnak a régi és új szemléleti és technikai elgondolásokkal. Így, amikor 1977-ben Dömsödön újabb kiállításon mutatkozott be férjével, Vecsési Sándorral együtt –, már várható volt az a kettősség, mely a műcsarnoki fogadtatást is jellemezte. Ezúttal azonban az eltérések sarkítottabbá váltak. Egyrészt ezen időszakban kapta meg a Tornyai plakettet és a Kohán György érmet, mely igen magas szakmai elismerés jele, s igazságosan az, másrészt ekkor érte az a sajtótámadás és védelem az „Új Tükör” hasábjain. Székely András kicsinyellte, Szilágyi Miklós és Borbély Károly méltatta azt az új képsort, amely Dömsödön szintetizálta felismeréseit. A katalógusba ekkor ezt írta Bazsonyi önmagáról: „Dunántúli születésű vagyok, tájaim javarésze onnan ered. Vissza-visszatérve Dömsöd alföldi világának megismerése is előttünk áll választott, szíves

feladatként". Hosszú ideig csak ismerkedett a Duna-parttal, s miután feltárultak kincsei, miután ismerőssé vált e nádat simogató víztükör, a szemközti erdőt gyújtó naplemente, akkor engedélyezte festményekké gyülekezni vízióit. Mindig, most még inkább nagy figyelmet szentelt az előkészületnek, s amikor időben hosszította a vizsgálódást, eszközeiben mélyítette a mű értékeit. Különben is, amikor a látomás hiánytalaná válik, számára akkor már a forma is evidens. Két jótékony változás történt Bazsonyi munkásságában ekkor. Egyrészt eszközei értékké és megfellebbezhetetlenné váltak, másrészt tágult a horizontja is, így megszűnt a tolnai dombok primátusa; hozzácsolta a dömsödi Duna-partról készített feljegyzéseit, brüsszeli házfalát, amszterdami verklisét, spanyolos drapériáját, minden tájban felvillanó tarlótüzet. Megoldásaiban mélyült, miközben világa tágult, ez jelentette számára a tényleges fejlődést. Most itt tart. Átvitt értelemben festészetében minden

virágzik. Nemcsak a mályva, hanem a tánc, a kendő, a rét –, még egy kulcs is. Vagy a „48-as emlék”, egyik még számára is egyedi teljesítménye, ahol e nagy, az idő forradalmi kiszögellését a zászlók, kardok, érmek és a bitók csoportosításával olyan intenzívvé és bensőségessé tudja fokozni, hogy az a gyönyörködésen túl általános megrendülést és felemelkedést okoz a szemlélőnek. Annak a tudatát, hogy szép tájon él és nem akármilyen nemzet, nép gyermekeként. Bazsonyi Arany a pálya delelőjére ért. Magaslat az, mert vallja és gyakorolja, hogy „A művésznek sikerből, kudarcból egyaránt tanulnia kell – mindig megújulásra készen.”. Önmagát jellemezte e sorokban, hiszen sikerben és kudarcban is volt része, s mindig e pontos és téves ítéletekre egyaránt megújulással válaszolt, mert teljes ember, mert teljes festő, aki a maga adott és teremtett világában szelíd mélységgel éri el az egyetemességet. Szál virággal a kezében ér el a csillagokig.

Artner Tivadar

1981

Bazsonyi Aranyról

1981. évi kölesdi kiállításának katalógusában

Bazsonyi Arany a fényes szellők nemzedékével indult a pályán. Tanulóévei nem voltak zavar-talanok. A lobogós lelkesedés örömét megke-serítették benne az okatlan gáncsoskodások, amelyek annyi népi tehetség útját tették görön-gyössé. Jónéhányan el is kallódtak az idők során. Ő megállta a próbát, s ez nem csak szívós alkatá-nak volt köszönhető. Legalább annyira az örök-

ségnek, amit magával hozott a szülői házból és szűkebb pátriája, Gyulaj tájékáról.

Az alkotó művész, legyen a toll, a dallam, a színek mestere, mindvégig a gyermekkorban ta-nult szavak, hallott hangok, látott színek és for-mák nyelvén gondolkodik és beszél, akkor is, amikor látóköre egyetemessé tágulva, a minden-ségről tesz vallomást.

Bazsonyi tájábrázolásai főként a rómaiak által civilizált, pannón dombvidékét elevenítik meg, s odavalók festményeinek a törődöttségükben is sziklaszilárd jellemű emberei, legyenek bár a Biblia mitikus hősei, vagy öltsek magukra a régvolt lovagkirályok ornátusát.

Természetelvű festő, de sohasem elégszik meg a látvány kínálta szépség újraköltésével. Életérzéseket közöl. Beleírja képeinek színeibe szelíd és borongós hangulatait, a titkon sajtó bánatokat, drámai kompozíciói pedig lebilincselő erővel fejezik ki a bensejét feszítő, gyakran tárgy-talan, de mindig nagyon emberi szorongásokat és indulatokat. Magát adja minden képével, s a figyelmes nézőt arra biztatja, hogy a maga élményeivel gazdagítva, a maga egyéniségével kiteljesítve a látottakkal, azonosuljon vele.

Érzelmi fűtöttségű festészete expresszív, s ennek megfelelő a munkamódszere. Többnyire emlékezetből fest, és a babitsi soha-meg-nem-elégedés etikai felelősségérzetével sokáig érleli kompozícióit. Képi memóriája rendkívül gazdag. Az életteljes részletek a legszabadabb szárnyalású látomását is valóságérővel telítik. A szavakkal nehezen, csak a képalkotás sajátos nyelvén kifejezhető gondolati meghitt közvetlenséggel szólnak a színek és formák „zenéjére” érzékeny emberhez. *Emlékezése egy régi ablakra* életre hívja bennünk gyermekkorunk vagy ifjúságunk rég feledett élményét, egy futó pillantást a nyár délutáni, alkonyi ablakra, melyet ő a prousti prózának a pillanatot örökkévalóvá nemesítő módszerével rögzített a vásznon. *Az elhagyott Agyagbánya* a múlandóság emlékműve, emberkéz vájta teraszain a teremtő munka nemes sebeivel. *A szekszárdi szőlődombok* vörös alakzatai mintha a szemünk láttára duzzadnának fel a földanya óriás emléiként, a gyönki völgy békés látványát dina-

mikus feszültséggel telíti a határoló út lendületesen kanyarodó íve. Az erdélyi *Gyilkos tó* felett kavargó vihar, az elemek tombolásának lelket felkavaró zúgása dantei vízióvá magasztosul a művész ecsetje nyomán.

Színvilága lefokozott. A mély barna és vörös, komoly szürke, kék és zöld tónusok együttese gordonka zengésű moll hangzatokra emlékeztet. Összhatásukat néhol derűssé varázsolja egy élénkpiros háztető, a tavaszi lombok zsenge frissessége, vagy a vihar utáni békét ígérő szívárvány glóriája. A természet szín pompáján nevelkedett ecset azonban tragikus terheltségű harmóniák teremtésére is képes, mint például a *Külvárosi éj* szorongató látomása, a proletárköltő versének congeniális parafrázisa.

Ugyanilyen széles, a komoly derűtől a felzaklató tragikumig terjedő regiszteren beszélteti Bazsonyi a festett embereit. Szemérmes romantika lengi körül a furulyázó fiú és a Krisztus arcú király kettősét, mely históriás-mesészerű asszociációkat kelt a nézőben. Ki-ki kedve szerinti jelentéssel ruházhatja fel a képet, anélkül, hogy az veszítene egyszer-volt festői hiteléből. A kevés sokat mondás, a balladai sejtetés talán legszébb példája a *Három királyok*. A mítosz időtlenségének bélyegét magukon viselő fejek mindegyike más-más karakter. A formálás síkban tartott, a megjelenítés mégis plasztikus, a képnek tere van, s a statikus figurák mozognak! Menetük lassan fordul: a jobb oldali szemből, a középső profilban látszik, az élen járó félig hátulról mutatja az arcát. Felettük az üstökös csillag, amely a betlehemi jászolban fekvő Istenfiához vezeti őket.

Ugyancsak bibliai ihletésű a *Jákob álma*, a felfelé törekvő ember és az ellene szegülő égi daimon viaskodásának szenvedélyes erejű megje-

lenítése. Önvallomás ez is. A többre hivatottaknak a kisszerűség ellen vívott, gyakran sziszifhoszi küzdelmét láttatja, egyben a helytállás etikai kötelességére céloz, a hivatástudathoz való hűségre szólít fel. Bazsonyi tudat alatt tovább gondolja, tovább éli a témában rejlő problematikát, s talán nem is tudja, hogy amikor *Don Quijote*-t vette ecsetére, a *Jákob álma* kiegészítő párját festette meg.

A jobbért lázadva küzdő „nehéz emberek” önemésztő viaskodása gyakran meddő, tehát tragikomikus szélmalomharc, s már Daumier felfedezte Cervantes hősében a modern világ meghasonlott emberének a méltó jelképét. Bazsonyi műve a groteszk és a heroikus különös szintézise. A la Mancha-i lovag rozzant gebéje, Rocinante délceg paripává szépül az ő ironikus átköltésében, nyakát a Pantheon fríz ógörög lovainak büszkeségével hajlítja, arca azonban a szelíd barmoké. A foszlott zászlós kopját markoló gazdája törődött vonásaiból azonban csak mélységes tragikum olvasható ki. Megformálója jobban hisz a küzdés éltető értelmében, semhogy akárcsak bánatos iróniával mosolyogtatná meg hőseit. Akibe én beleméltok Dózsa és Rákóczi megfáradt kurucát, az ókori világ végének mindent megértő sztoikus bölcsét, meg a föld szívós, a história minden gondját és baját túlélő emberét.

Bazsonyi kompozíciói sokjelentésűek: a címbe jelzett téma csak utalás az általános emberi mondanivalókra. Mint az antik sorstragédiák komor légkörét felidéző *Gyász* esetében is. Balról egy kendős parasztasszony térdel, félig hátat fordítva a nézőnek, mintegy szemérmesen rejtve a gyászát. Jobb oldalt, egészen a kép előterében szembe fordul a nézővel egy délceg, széles mellű ifjú. Lábát combközépen elvágja a keret, az alkotás lázas hevületében szaggatottan felrakott, széles fehér ecsetvonások testetlen szellemalakká formáltak; fején sisak, szíve táján sápatag, maszatos vérfolt. A görnyedve szenvedő élet és a megbékélt halál végletes ellentéte feszül a két magányos ember között. Mi is valójában ez a kompozíció? – Mohács emlékműve? – Requiem egy hadseregért? – Vagy ilyen-olyan diktátorok áldozatainak mementója? – Egyik sem és mindegyik. Tőmondat erejű ítélet minden idők mindenféle önkénye felett, a legilletékesebb bíró: az életadó anya egyetemes érvényű tiltakozása az életpusztító háború ellen.

Széles skálát ölel fel Bazsonyi Arany festészet. Stílusa egyéni, kiérett. Fejlődése szerves, mint a magból kisarjadt fáé, amely egyre mélyebben ereszti gyökereit nemzeti művészetünk hagyományainak televényébe, s napjainkban bontakoztatja lombozata teljét. Helye festészetünk esztétikai értékrendjének a szűkebb névsorában van.

Bazsonyi Aranyról

1989. évi gyűjteményes kiállításának katalógusában

Vannak művészek, akiknek szükségük van arra, hogy állandó reflektorfényben éljenek, dolgozzanak. Vannak életművek, amelyek kifejezetten igénylik a nyilvánosságot: nagy plénum előtt bomlanak ki, s futják be öntörvényű pályájukat – a közérdeklődés felhajtóerejétől vezérelve. Vannak azonban életutak, melyek a nyilvánosságtól távol, termékeny csöndben erednek, s rejtőzködve viszik utasukat céljuk felé. Talán csak a figyelmes szemlélő veszi észre, hogy ezek a rejtetek olykor biztosabb alapra épülnek, mint a közhasználatúak – ilyen életút Bazsonyi Aranyé is. Most, amikor a festőnő hosszú évek után újra a főváros publikuma elé lép, érdemes rávilágítani azokra a csomópontokra, melyek egy etikai szemlélet logikai kényszerétől hajtva töretlen ívben irányítják tovább az életpályát a különböző szakaszok felé. Okulásul, vagy ha tetszik, tanulásul mindazoknak, akik a miheztartás végett hajlandók időnként fölemelni fejüket a maguk vágta csapásokból...

Sokan úgy gondolják majd: nem helyes, ha egy nyilvánvalóan zárkózott művész zárkózott életművét épp a nyilvánossággal mérjük meg. Amint látni fogják – Bazsonyi Arany festői világa a legtágabban vett nyilvánosságra tart igényt azáltal, hogy zárkózottságának okát az Ernst Múzeum falain lévő képeiben megvallja Önöknek. Másrészt viszont, mint a „fényes szellők” kortársa, meg sem teheti, hogy pusztán a magánszféra vívódásaiként mutassa be azokat a dilemmákat,

melyek generációjának immár történelmi pályafutása alatt mindvégig a nyilvánosság előtt kaptak, vagy veszítettek hangsúlyt. De hát milyen kapcsolatban is van Bazsonyi Arany a „fényes szellők”-kel, s mi az, ami ebből a kapcsolatból festészeti munkásságában kimutatható? Ez a nemzedék konfliktusokkal terhes pályán haladt, s halad ma is célja-rendeltetése felé. Ma már egyre világosabban látjuk a korábbi problémákat, ám aki velük együtt nőtt fel – mint testvér a testvére arcvonásain a múlt idő nyomát – nemigen vette észre.

Pedig az első konfliktus elég hamar jelentkezett: a népi kollégiumok korai feloszlata körül értetlenség, valamint a Rákosi-kor politikájával való szembesülés formájában. Utólag visszatekintve persze könnyen elválaszthatjuk, mi volt a „fényes szellők” mozgalmából tán népi demokrácia, s mi politikai manipuláció. Adott pillanatban azonban az egyes ember, mint szellemi egyiség, képtelen volt erre a skizofrén megkülönböztetésre, s mire a tények a tisztánlátás útjából elsöpörték végre a lassan szakadozó ködöket, a generáció alkotó tagjai rádöbentek arra, hogy a mozgalmat kihasználták, hiteltelenné tették.

A felismerés egyik hullócsillaga Sarkadi Imre volt. A második konfliktus a mindenkorai művészetpolitikai irány és a mozgalom fejlődési iránya között feszült: a kettő korántsem mutatott mindig egyirányba. Az ötvenes „tanulóévek” után, 1960-tól kezdve, hivatalos támogatást élvezve

bomlott ki a mozgalom művészeti tevékenysége. Mire azonban az elkötelezett alkotók pályájuk csúcsára értek volna, megváltozott a művészet-politikai elvárás – a valóságtól elrugaszkodottabb, nonfiguratívabb irány preferálása került előtérbe.

A változás ténye jól érzékelhető a hetvenes évek kritikáiban: a magyar piktúra zöme a „látványtól a lényegig” jelszava alatt (s az elvárásoknak megfelelően!) elhagyta ugyan a figuratív művészet tereit, ám a nonfiguratív birodalmába sosem érkezett meg, s mint valamely köztes területen kialakította az ún. „harmadik-utas” festészetet. Ez viszont már nem tartozott a főiskolán megismert természetelvű nagybányai piktúrához éppúgy, mint a hazai hagyományokat nemigen nevelő, történetileg kialakuló absztrakt művészetéhez sem.

Hogy mi következett mindebből, megmutatta nekünk a nyolcvanas évek festészete, mely azonnal, szinte a lakmuspapír érzékenységgel jelezte a harmadik-utasságból eredő identitásproblémákat. A „szelet vet – vihart arat” bölcsessége jellemző harmadik konfliktusunkra is.

Generációnk működésének idejére esik ugyanis a szervezett műkereskedelem felfutása, melynek kommerciális szempontjai hamar kialakították a maguk törvényszerűségeit. A hiúsági és piaci viszonyok kiszélesedése óhatatlanul művészeti-művészi beszűküléshez vezetett, hiszen ahhoz, hogy az alkotó műveinek árából megéljen, gyakran csak a két-három műfaj (tájkép, csendélet) prioritásában élő műkereskedelem igényeit is ki kellett szolgálnia. Miért fontos számunkra mindez – tehetnék föl a kérdést? Azért, mert a konfliktusok „eredményeként” azt kell látnunk, hogy a „fényes szellők” generációjának nagyobb hányada időközben képtelenné vált arra, hogy emberi-szellemi törekvéseit szinkronba hozza sa-

ját művészi törekvéseivel, hiszen nem is volt mindig lehetősége, hogy olyan elvek szerint alkosson, mint amilyen szerint élt, vagy élnie kellett volna.

Ha már most Bazsonyi helyét keressük ebben a történelmi miliőben, látnunk kell, hogy kapcsolata a „fényes szellők” mozgalmával mindvégig laza volt – amin nem csodálkozhatunk, hiszen vallásos neveltetése a világnézetének ebből eredő etikai irányultsága amúgy is a mozgalom fejlődésének gondolati perifériájára szorították. Más szellemi hátországból érkezett az ötvenes évek világába, s a valóság művészi feldolgozása során egyre inkább úgy érezte, mélyül a szakadék nevelés adta világképe és a gyakorlat között. Nos, ebből a konfliktusból érthetjük meg, bonthatjuk ki igazán festészetét, követhetjük – a valóságtól időnként elforduló – logikáját, s e logika konzekvens képi megfogalmazódását.

Míg a vele együtt induló növendékek a társadalom kérdésköreinek faggatására készülődtek – kevésbé vagy jobban alkalmazkodva a politikai kívánalmakhoz –, addig Bazsonyit már a pálya első szakaszában az a kérdés izgatta, hogyan lehetne hidat verni a világkép és a meglévő valóság között? A „fényes szellők” konfliktusaiból levont konzekvenciára reflektálva láthatjuk, hogy Bazsonyi kérdésfeltevése mögött épp a hiányolt „egyazon elv szerint élni és alkotni” igénye állt, s a válaszadás ingere mind a mai napig elkíséri a festőnőt lassan életművé duzzadó munkásságában.

A korai pályaszakasz ígéretes darabja a „Két arc” című kompozíció. Fiatal, nyílt tekintetű leányarc foglalja el a kép előterét – mögötte, félig takartan, idősebb asszonyportré tekint ki ránk. Tanító és tanítvány? Későbbi önarckép összevetése a fiatalkorival? Mindkettő lehetséges, ám a

két arc közötti érzelmi és értelmi kapcsolat mintha egy harmadik lehetőséget is felvetne! Mintha egy, a néző által a kép felé fordított, láthatatlan tükörben pillantana föl ez a kissé korán szigorodó leányarc a háta mögött víziószerűen megjelenő asszonyra, akin – talán nem tévedünk – az apácák főkötőjére emlékeztető fejedő van. Ha jobban szemügyre vesszük a képet, láthatjuk, hogy mindkét arckép önportré, s így egyre világosabbá válik előttünk, hogy nem is inkább a közöttük fennálló kapcsolat a lényeg, hanem egy, a képen nem látható, harmadik arcvaló összevetés a mű igazi célja. Ez a mindenkorai festőné, aki saját művészetének tükrén keresztül szembesül két korábbi, mégis meghatározó énjével. Pontosabban értékekkel, melyek egész emberi lényét meghatározzák: a gyermekkor fundamentumán álló erkölcs általános emberi értékeivel.

Bazsonyi Arany parasztszülők gyermekeként jött világra, Tolna megyében. Utólag visszatekintve – legalábbis önvallomásai alapján – gyermekkorában mindennek megvolt a maga jelentősége, így a családnak is, melyet a felnőtt elme az erkölcsi értelemben vett „jó” köznapi megvalósulásával azonosított. Ez az egymást szeretve tisztelő testi-lelki közösség, a család, lényegében értékorientációs szerepet töltött be a későbbi apacanövendék gondolkodásában, aki a magával hozott gyermekkori élményekben lényegében saját, korán kialakuló erkölcsi érzékét alakította át etikai világnézetté. A fejlődés tehát a családtól indult el, ez volt az a foglalat, melybe vilásképe ágyazódott. A pozitív erkölcsi értékek tisztelete és a gyakorlati megvalósítás szándéka azonban olyan szigorú feltételrendszert jelentett, melyből csakis egy folyamatosan értékelő etikai gondolkodásmód és magatartásforma felé lehetett elmozdulni a

későbbiekben. Mivel Bazsonyi a világréptől a világnézetig tartó utat tanulmányai során következetesen végigjárta, még lehetett volna belőle tudós apáca éppúgy, mint bölcselkedő filozófus. Hogy éppen művész lett – ez irányú hajlamain és készségein túlmenően – annak köszönhető, hogy amikor rádöbben az erkölcs és valóság máságára, a „kell” konfliktusát nem a filozófia összefüggésrendszerében vizsgálja tovább, hanem átélte élményként, expresszív-vizionárius módon közvetíti felénk.

Talán ha a konfliktus nem oly heves kísérőjelenség közepette zajlik, mely képes veszélyeztetni a fiatal festőnövendék művészi egzisztenciáját, fejlődése meg is állt volna erkölcs és valóság szembeállításánál. De a szembenállásból ütközés lett a pálya alapozó szakaszában, a Képzőművészeti Főiskolán. Az ötvenes évek elejének főiskoláján a legkisebb gondolatból is lehetett jelszó – a legkisebb koccanásból ütközés. Ha a koccanás ráadásul még társadalmi töltetű is volt, a robbanás elkerülhetetlenné vált – nem kellett hozzá más, mint az osztályviszonyok manipulatív szándékú torzítása. Ez idő tájt nyilvánították Bazsonyi Arany szüleit kulákká, bár a birtokukban lévő föld mennyisége a kulákszintet még csak meg sem közelítette. A megkülönböztetés nyilván Bazsonyi számára is csak apró gyümölcsöt jelenthetett az igazságtalanságok fájának, ám úgy tetszett, kényszerű ízlelése paradicsomi bonyodalmakhoz vezet: el kell hagynia a főiskolát, tanulmányait nem folytathatja tovább. A pályatársak közül kevesen éreztek vele, tanáraira nem támaszkodhatott – egyedül csak a Mester: Berény Róbert állt ki mellette. Hiába volt nyilvánvaló és szemszedetett hazugság, a kulákká bélyegzés billognyomait éreznie kellett, s ezt éreztették is vele. Idealizmusa fájdalmas leckét kapott, hiszen ta-

paszthalhatta, kiélezett léthelyzetben az erkölcs nem funkcionál, pedig szükség és igény – azaz minden lehetőség – adva van.

Nem csoda, ha fejlődésének második szakaszában levonja a konzekvenciát: nem az értékrendben van a hiba, hanem a valóságban! Ez a felismerés új teret nyit gondolkozásában és festészetében egyaránt.

Zaklatott érzelmi skálán mozognak ekkor készült képei. Félreérthetetlenül tudósítanak arról a traumáról, mely a gondolkodó embert éri, mikor rádöbben erkölcs és valóság antagonizmusára. Lírai és drámai vonások keverednek „Dávid siratja Góliátot” című kompozíciójában is. Reneszánsz elődeivel szemben Bazsonyi Dávidja nem a győzött ábrázolja. Bár a győzelem ténye itt sem lehet kétséges, hiszen a levágott fej perdöntő bizonyíték, a képben nincs öröm, nincs diadal. Dávid Góliátban az értelmetlenül elpusztult embert siratja, s mintegy önnön tettének kérdőjeleként, emléket állít a mások halálán előrejutó történelmi fejlődés képtelenségének.

Még mielőtt a fentiek kapcsán túlzottan is egyetemessé tágítanánk Bazsonyi gondolkodásának határait, meg kell jegyeznünk, hogy a felismerések és kételyek mögött mindig ott állnak a saját tapasztaláson alapuló gyakorlat tényei: Dávid és Góliát története – szimbolikusan és valóságosan is – számtalanszor megtörténhetett az utóbbi negyvenvalahány év Magyarországon...

Továbbhaladva művészi világának fejlődésében, logikusan következik a kérdés: mihez kezdetünk tehát a valósággal, ha az képtelen az erkölcsi értékrend adaptálására? Ne feledjük, itt nem a babitsi „miért nő a fű, hogyha majd leszárad” áthallásáról van szó csupán, hanem a kérdés mögött megbújó aggodalomról is: tehet-e

valaki valamit is az erkölcsi rend megvalósításaért egy olyan társadalmi valóságban, mely erre neki nem ad esélyt?

Az ilyen kérdésnek csakis egy alternatívája van: vagy megváltoztatja, vagy kivonul belőle. Nem tagadható, Bazsonyi hangneme itt elég közel kerül a kierkegaardi etika alaptónusához. Festészete azonban érdekes módon válaszolja meg a saját maga által fölvetett kérdést. Nézzük a „Don Quijoté”-t, aki – és ez már lassan természetes Bazsonyinál – egészen más formára gyűrődött, kalapálódott, mint amilyent emlékezetünk mellé állít.

Cervantes hőse az erkölcsi normák és az idő konfliktusának hálójában vergődik. Példája annak az alternatívának, melyet az előbb vetettünk föl, pontosabban az alternatíva egyik alkotóelemének: az erkölcs nevében próbálja megváltoztatni a világot. Itt most lényegtelen, hogy Cervantes pikarójának alapvető tévedése épp az, hogy letűnt kor etikettjének nevében tör lándzsát, s nem az etika általánosabb értékeinek védelmében. Számunkra most a szándék a lényeges, a megváltoztatás szándéka, melyre Bazsonyi „Don Quijoté”-ja úgy válaszol: lehetetlen. Bús képű lovagunk kezében bizony nem a harcra hívó kopja ágál, hanem fehér zászlót hordozó karó. Hősünk nem von le semmiféle konzekvenciát kalandos útja végén: szelíd tekintettel néz le ránk – rég megadta magát a durva külvilágnak.

Ez tehát Bazsonyi válasza: a kivonulás? Nemrég még a saját bőrére érezte a valóság keserűkínzó nyomait! Tegyen úgy, mintha mindez meg sem történt volna? Egyáltalában: ki lehet-e vonulni a világból – ha csak jelképesen is?

Aki közel tíz éve a Múcsarnokban rendezett festészeti kiállításon látta Bazsonyi Arany „Forrásnál” című képét, joggal gondolhatja, hogy a

probléma sokkal bonyolultabb, semmint el lehetne intézni egy kurta kézlegyintéssel.

Két alakot látunk magunk előtt. Egy asszonyt, aki a köszönet és hála kézjelével fordul a férfi felé. És ennek a teste mintha a tüdő friss áramköreivel, érrendszereivel szimbolizált életet hordozná a nő számára! Nyilván önéletrajzi ihletésű munkáról van szó, s ismervén a férj, Vecsési Sándor párjától elütő habitusát, nem is nehéz a képben kettejük életére vonatkozó további adatokra lelni. Ugyanekkor a kép világosan mutatja, hogy a festőnő továbbra is számol a külvilág tényeivel, ezek előtt meghajtja a fejét – tehát nem iktatja ki gondolkodásából a létező valóságot. Viszont tudjuk azt is, hogy Bazsonyi – épp a „Don Quijoté”-ban kifejtettek alapján – nem nagyon kér a külvilágból, s legszívesebben kivonulna onnan. Mi hát az igazság? Zavar támadt volna az eddig oly logikusan építkező gondolatrendszerben? A látszólagos ellentmondást a „Kilépni a falból” című vászon oldja fel számunkra, s egyben választ is ad arra a kérdésre, milyen valóság kereteit tartja érvényesnek Bazsonyi a saját művészi világában?

Soha nem látott házban vagyunk, ahol az ajtóval átellenben megbilincselte alak áll előttünk. Háta mögött sík húzódik, melyen festmények, freskók – az élet megjelenített lenyomatai találhatóak. Az alak mintha épp most lépett volna ki közülük, szemmel láthatóan ott a helye a fal figurái között – azzal a különbséggel, hogy ő, társaival ellentétben, plasztikus, hús-vér alaknak látszik. A falon szűk kivágatban egy család képét láthatjuk, mellette egy ölelkező párt, s a jobb szélen egy koporsóban nyugvó alakot. Ha a kép bal oldalára ugrik szemünk, hihetnők azt is, ebből a sorból, mely a gyermekkori családot, a házasságot és a halált jelenti, a születés sem hiányozhat. Ez a számunkra ismeretlen erő, a születés úgy je-

lenik meg a képen, mint egy kidobólegény – nem éppen barátságos mozdulattal löki ki a sorból hősünket. A kérdés most már az, hová? A kép alapállításából arra következtethetünk, hogy az életbe, amely itt a külvilágot jelenti, a nyers erőszakot. Ez bilincseli meg hősünket, s ragaszt mellére – kiszolgáltatottságának jelvényéül – célpontot. A születés, család, házasság és halál kivételével tehát hősünk ki van szolgáltatva a külvilágnak, s ha e négy védőbástya oltalmából ki kell lépni, minden valószínűség szerint megadja magát, mint Don Quijote, vagy elhullik. Minden szempontból kulcsfontosságúnak mondható Bazsonyi e képe, hiszen – gondolatmenetéből következően – itt mondja ki először: ha valóság mindaz, amiben az erkölcsi normák megtestesülhetnek, akkor a külvilágban erre kevés a lehetőség – a kezdeten és a végen kívül csakis a szeretetet hordozó életközösségek vállalhatnak valóságfunkciókat. Minden egyéb külvilág, melyet elvisel az ember, de nem azonosul vele.

Lényegében e képnél sejlik föl Bazsonyi etikai gondolkozásának fejlődési iránya, s az a szűkítő tendencia, amely ebben a szakaszban a valóságot egyelőre csak arra a legkisebb körre határolja, mely a külvilággal még érintkezik. Bazsonyi művészi valóságfogalma itt még eltűri a hétköznapi értelemben vett valóságot, de festészetének további alakulása nem hagy kétséget afelől, hogy a külvilágnak ez a maradéka is kikopik majd a valóság fogalmából. Ehhez tulajdonképpen csak idő kell, s érkezik is a szülők halálával. Piktúrájának ekkor lesz végletekig letisztult, bár korántsem optimista mondanivalója.

Addig azonban még sok, bölcselkedésre okot adó vászon hagyja el műhelyét – például a „Kidobott baba”. Az emberi lehetetlenség témaköreivel Bazsonyi kortársai is előszeretettel fog-

lalkoznak. Az eldobott baba, vagy annak parafrázisa megjelenik Patay Lászlónál, Kóthay Ernőnél és másoknál. Bazsonyihoz e tekintetben Kóthay áll legközelebb, aki „Elnyűtt játékok” címmel egy szemétdombra vetett rongybohócot ábrázol – mintegy péteri pozitúrában, fejjel lefelé lógva a kacatokon. Patay az emberiség értékeiből rakat szemétdombot, s melléje – akasztófahumoral – szintező műszert is telepít. Bazsonyi babája azonban nélkülözi mind a lírai, mind pedig a szarkasztikus elemeket. Ez a baba egyszerűen csak kérdez: Vajon hol van az emberi szeretet változó kedvének határa, azaz, emeli föl szavát Bazsonyi, ha egy hétköznapi tárgy értékét is az adja meg, hogyan viszonyul hozzá az ember, s hamar a szemétdombra kerül, mi a helyzet akkor, ha a szeretet tárgya – ember? Úgy tűnik, e művével a festő alá akarja támasztani a „Kilépni a falból” valóságról alkotott kemény ítéletét, hiszen ott a külvilágnak csak a szeretettel érintkező halmazait fogadja el – a külvilág amúgy nem más, mint a szeretet hiánya.

Ezzel a fájdalmas felismeréssel búcsúzik Bazsonyi művészi világának eddigi szakaszaitól, s közeledik az utolsó stáció felé.

Megértette a külvilág szerepét, melyet az ember világba vetettségével azonosított, de elfordult tőle. Valóságként a külvilágnak csak kis szeletét hajlandó elfogadni később a valóság már kizárólag az erkölcsi értékek birodalma lesz, mely semmiképp sem valósulhat meg a földön, s melynek neve: transzcendens.

Igen, Bazsonyi logikusan jut el gondolatrendszerének fejlődése közben a külvilág teljes elutasításáig, hiszen minél inkább kopnak azok a szubsztrátumok, melyeket a külvilág kitüntetett részeként még elvisel, annál inkább válik festészet transzcendenssé – pontosabban: misztikussá.

Valójában Bazsonyi régóta ismeretséget kötött a misztikummal – már pályájának elején is megjelenik néhány képében (többek között a „Két arc”-ban is!), jelentősége azonban csak az utóbbi időszakban növekedik meg.

Újra az első műcsarnoki tárlat egyik képe villan elő: a „Motorosok”. Fél alakban két bukósisakos figura látszik: az utat előre figyelő fiú, és a felénk forduló lány. Rohannak a motoron, csak épp nem tudni – hová? Nincs tárgyyszerű utalás semmire, így magára a motorozás tényére sem. Általánosítanunk kell tehát, ám ekkor a kép azt a megdöbbenő tételezést sugallja, hogy ha nembeliségünk korlátjaként létünk célját magunk sem ismerjük, akkor az sem biztos, hogy valóságosak vagyunk!

A valóság művészi „kitagadására” talált volna Bazsonyi támaszt a metafizikában –vagy nekünk kell képeit Platón barlangjából figyelniük?

Ne feledjük, ha filozófiai-etikai „illusztrációkra” specializálta volna magát, nem lenne annyira érzékletes, élményszerű és drámai mindaz, ami festészetében elénk tárul. Erkölcsi kételyeit és egész gondolkodásmódját az átélés antropomorf vonása hatja át, s ez ellentétes a hideg tudományok kristálytiszta, ám érzéketlen érvelésével. Aztán meg a misztikum – amely a „Motorosok”-ban is jelen van – elválaszthatatlan az érzékelő szférától, s Bazsonyi a misztikumot – ha nem is a médium szerepében, de – a művészet mágiájában átéli, festményeiben megköti, vászonhoz bilincseli. Furcsa világ ez, ahol a „Madarász” Ady-bonyolultságú szimbolikája keveredik a „Veronika kendője”-nek biblikus hangvételével. Ahol, mint a középkori művészetben, a tárgyyszerűség nem dominál, s a dolgok önmaguk szubsztanciájában is képesek egyensúlyt tartani a világban.

Néhány évvel ezelőtt Bazsonyi Arany temetni kényszerült szüleit – megbomlott tehát a külvilág-

nak és a művészi értelemben vett valóságnak azon status quója, melyet a „Kilépni a falból” túrrőképesége szabott. Régóta sejtettük: voltaképp nem is külvilágról és belső élettéről van itt szó, hanem e világról és túlvilágról. Attól a pillanattól kezdve ugyanis, hogy Bazsonyi gondolatrendszerében az erkölcsi értékek sehogy sem akartak megvalósulni az életben, a festő lényegében alternatívát szabott további fejlődésének: vagy a valóság, vagy az értékrend. Mint tudjuk, tapasztalataira is támaszkodva az értékrendet választotta, s nem a valóságot, melyet végül is a gondviselés erkölcsi normákba rejtett üzeneteként fogott fel, egy jobb világ lehetőségeként, melyet az ember elutasított. Akkor tehát, amikor művészi világának valóságfogalma mentessé vált a külvilágtól, nem maradt más számára, csak a misztikum, s így gondolatrendszere hatalmas körivet formázó fejlődés után végleg visszatér kiindulópontjához – a valláshoz.

Egyik legutóbbi műve az „Át a túlsó partra”. Szavakkal nehezen leírható, történés nélküli helyzetkép bontakozik ki előttünk. Gyermekkorai álmaink jutnak eszünkbe, amikor futni kényszerülünk valami vagy még inkább valaki után, de sohasem érjük utól. Csak míg az álom – jó esetben a szivárvány színeibe rejtett – csalókaságot takar, addig ez a Bazsonyi-kép – bár színes – feketére hangszerelt mondanivalót rejt.

Egy konzekvens módon felépülő világkép legutolsó fázisába jutottunk, ahol két rend van csupán: az élők és a holtak. Áthatolhatatlan, de látszó fal áll kettejük között: az egyik parton rendet a kényszer teremt, a vak belevettetés, a másikon a személyiség szabad önrendelkezése – még inkább hit abban, hogy mindaz, ami számunkra odaát van, valóban a szabadság egy meghatározatlan önrendelkezési formája.

Nagy költők évszázadokkal előbből ránk maradt halottas verseire gondolunk, s hajlamosak vagyunk újabb analógiákat keresni, pedig az öszszvetésnek – Rilken kívül – most sincs reális alapja.

Vannak halált váró költők, halált követelő versek, szólnak sorok a rút és a szép halálról, a dicsőről és az emberhez méltatlanról egyaránt. Csak egyről nem beszélnek: a halálon túli birodalom értékhordozó mivoltáról, mellyel Bazsonyi Arany képei hozakodnak elő.

Néhány szót most már festői világának formai jegyeiről. Tudjuk jól: Tolna, Budapest, Dömsöd tulajdonképpen őrhelyek élet- és mozgásterének határain, melyeket a festészet köt össze. Az egykor Berény Róbert korrekciójára figyelő növendéknek elsősorban saját szellemi törzsfejlődését kellene bejárnia ahhoz, hogy festői világát, egyéni stílusát kialakítsa. Közben eltelt három évtized, s a pálya építőkövei, képei, rajzai életművé álltak össze.

Önálló festői világ, egyéni stílus – olyan eredmények ezek, melyeket becsben tart a szakmai közvélemény. Hogyan is állunk ezzel Bazsonyi Arany esetében? Ha jól megfigyeljük a művészi gondolatvilág fejlődésének erkölcsöt és valóságot szembeállító, majd a valóságról a hangsúlyt levető, s transzcendenshez közelítő ívét, láthatjuk azt is, hogy a képek megjelenési formája szigorúan illeszkedik a tartalmi követelményekhez. Ez azt jelenti, hogy míg a pálya első évtizedében a megjelenítés tárgyyszerűsége és a látvány képe a külvilágnak a művészi valóságban elfoglalt helye szerint reálisnak mondható, addig a következő szakaszok folyamatosan veszítenek mind a reális látványból, mind pedig a tárgyyszerűségből – elvonatkoztatottabbak lesznek.

Bazsonyi formavilágának fejlődése saját etikai világképének függvényében indult el a tárgysze-

rúbb megjelenítéstől a tárgynélküliségig. Festésze mégsem mondható nonfiguratívnak. Ennek oka sajátos alkotási módszerében rejlik.

Bazsonyi ugyanis nem festi, hanem teremt műveinek világát. Ez a teremtő szellem egyfajta belső látásmódból táplálkozik, saját vizuális érzékelőrendszeren keresztül tartja fenn a kapcsolatot a világgal – mondhatnánk úgy is, valamiféle belső vetítövásznnon rajzolja ki a festészeti lényegét. Ezért van aztán az, hogy a világképnek a valóságtól elforduló ütemével a valóság formái is elvesztik hétköznapi értelemben vett realitásukat s helyükbe egy költött világ költött realitása kerül. Legyen példánk erre a „Kapu”, amely ugyan előt-

tünk áll, mégis a semmibe nyílik, s amelynek régieken ácsolt deszkaszálait jól felismerhetjük, csak épp azt nem tudjuk megmondani, miféle anyagból készült. Annyira megfoghatatlan, hihetetlen körülötte minden, hogy szinte testetlennek tűnik maga a látvány is.

Bazsonyi Arany tehát egy konzekvens fejlődési folyamat után, mely gondolatilag épp elfordítja őt a valóságtól, nem enged a csábításnak, festésze elvonttá válik, de nem nonfiguratívvá. Új világot teremt, melyben fiktív tárgyiasság jelenik meg a látvány keretein belül. És ez – figyelembe véve a körülményeket – járhatónak tűnik – sic itur ad astra.

Tasnádi Attila

1989

Kilépni a falból

Bazsonyi Arany életmű-kiállításáról

(Népszava, 1989. május 26.)

Zavarba ejtően gazdag kiállítással jelentkezik Bazsonyi Arany az Ernst Múzeumban, holott majd négy évtizedes munkásságának csak a szelvényeit vonultatja fel. A termeket járva nemcsak vonzó látvánnyal, hanem vonzóan igényes életmodellel is szembesül az ember, amely nyomán olyan gyakran kényszerül önmagába nézni, hogy már-már az az érzése támad: amit lát, az már nem is művészet, hanem annál több – szellemiség.

Van ennek az érzésnek reális magva, mert a kiállítás reprezentálta életműnek rendszere, logikája van, ugyanúgy, mint a filozófiáknak, és

mégis – nem egykönnyen megközelíthető. A Bazsonyi-kép ugyanis – akárcsak az Ady-vers – belső történetek, lelki drámák, „lírai érzéstömbök” foglalata, amelyeket leírni, pontosan körvonalazni nem, csupán újraélni lehet. S az újraéléssel újraértelmezni természetesen – kinek-kinek az egyénisége szerint.

Fecske András, a tanulmányértékű katalógus-előszó írója igazán logikusan érvel, mégsem hiszem, hogy vonalvezetése, értelmezése mindenki számára elfogadható lenne. Elemzése objektivitása ellenére is szubjektív; konklúziójával például – miszerint a festőnek ahhoz, hogy em-

beri és művészi törekvéseit szinkronba hozza, át kell lépnie a létből a nem létbe – nem tudok egyetérteni. Másról van itt szó, legalábbis a végkicsengést illetően: én ugyanis nem valóság elől való kitérést, menekülést látok Bazsonyi Arany transzcendenciájában, hanem éppenséggel visszatérést a való világba, hisz valamely elmélet értelmét, igazságát csak a mindennapi gyakorlat igazolhatja. Bazsonyi Arany pedig hisz a maga elméletében, s mert hisz benne, szükségképpen megvalósíthatónak is tartja.

Vélekedésemet bizonyítandó, magam is az életpályából indulnék ki, mint teszi ezt a bevezető szerzője is, amely életpálya – s eddig közös sínen vagyunk Fecske Andrással – a „fényes szellők” forró légkörében, a társadalomnak elkötelezett szolgálat etika jegyében indult. Még azt is aláírom, hogy a szigorúan valláserkölcsi alapon álló fiatal művésznövendék másoknál korábban észrevette, hogy az elvek és a gyakorlat nem mindig és mindenben fedik egymást, de mert mélyről, a kétkezi emberek világából, a társadalom legszéléről jött, hinnie kellett – és hitt is – az ésszerű kibontakozásban.

Aztán egy jóvátehetetlen fordulat: mint osztályidegent, mint kulákivadékot eltávolítják a főiskoláról – igaztalanul, koncepciók alapon. A sérelem megviselte, de nem törte meg: mint első, érett munkái, a Megvető, a Virágok között, a Lakodalmi készülődés bizonyítják, felül tudott emelkedni önmagán, mi több: önnön érdekei ellenére tudott képviselni egy hitet, mert igenis, ezek a képek a közösségben és a közösségért való élés nagy élményét hordozzák. Bazsonyi Arany a sejtet látva is az értékekre figyelt fel, a jelenségeknek csak a lényegtípusait észlelte.

Tényleges konfliktusa voltaképpen csak a hatvanas-hetvenes évek fordulóján támadt a

társadalommal, a rangos erkölcsi tradíciókat hordozó falusi világ – szűkebb közössége – gazdasági érdekektől vezérelt felbomlását követően. Ekkor fogta fel, hogy hibás az a világkép, amely csak mint társadalmi lényel számol az emberrel, mert az ember személyiség is, egyéni arcúval és egyéni sorssal, problémái, tragédiái fölött nem lehet egy kollektív boldogulást ígérő cél ígérétében elsiklani. E felismerés eredményeként Bazsonyi Arany világszemlélete s vele művészetének egésze sajátos „személyiségváltáson” ment át: nyomatékosan énközpontú lett, s ez nemcsak látásmódján, de témáin és formanyelvén is nyomot hagyott. A festőnő – hogy némi módosítással egyik képének címét idézzem – „ki-lépett a falból”, mert ez a fal, az adott társadalmi milió, idegen lett számára, hiszen uniformizálni próbálta indulatait, lebecsülte, korlátozta kezdeményező-készségét.

Hogy ez a „kilépés” egyben szakítást is jelentett volna a közösséggel? Nem, erről szó sincs. Bazsonyi Arany nem az emberekkel, hanem egy formációval szakított, mert belátta, hogy ezen át nem lehet megreformálni az életet. Maradt számára, mint lehetőség, az önépítés, megpróbált a saját törvényei szerint élni és tenni. Felépített egy olyan képvilágot, amelynek saját szépsége, saját pátosza van, amelyből süt a megértés, a tisztaság, a mások iránti tolerancia, hisz a másság, a személyiség egyszerűségének és méltóságának az elismerésével megvetette egy újfajta dialógus alapjait, olyasfajta dialógusét, amelyre oly igen szüksége van napjainknak.

Bazsonyi Arany nem él nagy szavakkal, szegyenlősen, a Biblia, a mitológia jeleneibe oldva, önmagát inkognitóba zárva fedi fel életelveit. S hogy mik ezek az életelvek? Ugyanazok, melyeket az egykori művésznövendék vallott és

hirdetett. Csak a kintből, a külső valóságból most be vannak menekítve a lélekbe. Bemenekítve azért, hogy lássuk: így érdemes élni, s nem úgy, ahogy most élünk. Nem beszélni kell az erkölcsről, hanem gyakorolni, nem meditálni az értékválság fölött, hanem értékeket teremteni. S azzal, hogy Bazsonyi Arany gyakorol és teremt, bizony, kritikát mond a társadalomról, amely nem

tud, vagy nem mer élni hirdetett eszményei szerint.

A hetvenes években üdítő tisztasága és nyugalma folytán csak élményt nyújtónak neveztem Bazsonyi Arany festészetét. Ma már, hogy gyarapodtam élettapasztalataimban, időszerűnek is mondom. Talán a legidőszerűbbnek a mai magyar piktúrában.

Eigel István

1997

Bazsonyi Arany imája

(= Lyukasóra, 1997. december, 17. p.)

Mindennapi bűneink ünnepnap bevallása, megbánása, az ezt követő megtisztulás reményében vállalt penitencia csak fele útja a vezeklésnek. Öt Miatyánk, öt Üdvözlégy helyett saját imánk vezet a Kegyelemhez. Bűneink titkának homályából közvetlen kapcsolatra vágyunk a Fölkoldozóval. Magányos úton haladunk. Hitünkkel tudva és vállalva a liturgia rendjét a bűnről és a bűnhődésről, de az Ítélet súlya, szigora ránk van bízva, és az Ima szövegét a befelé fordulás „önkivülete” diktálja. Bazsonyi Arany saját imája kétséget nem támaszt a Kegyelemben részesülés felől.

A szakmaiság rejtjeles tolvajnyelve hiábavaló és fölösleges e grafikák értékeléséhez. Kereshetjük a kapcsolódást Szalay Lajoshoz, Kondor Bélához, mert a kalligráfia, a vonalvezetés, az expresszivitás, a hangsúly-találás rájuk emlékeztet, de csak a hasonlatosság felületén mozgunk, mert Bazsonyi Arany rajzművészetének lényege más természetű. A másik oldalról, a költők témakörét,

hitbéli viszonyulását rokonítva ugyancsak tévútra jutunk, bár Babits vagy Pilinszky következetesége hasonló terepnumon állt. A Biblia mint témakör, vallásos elkötelezettség, vívódás önmagunkkal több költőtársat is egymásközeli körbe von, de Bazsonyi Arany ószövetségi vagy Krisztus életéhez fűződő témafeldolgozásai, s hasonlóképpen egyéb személyes érintettségű megnyilatkozásai szinte egyedülállóak. Költészet rím sorok nélkül, zene instrumentumok nélkül, és grafika helyett fohász, áhítat.

A „Tékozló lány” bűnbánata hiteles. Ádám féltelmes szuggesszió: „Uram, rettentő látomások gyötörnek...” Keresztelő János az üdvöt közvetíti, a győztes Dávid siratja Góliátot, Mózes kőtáblái a Törvényt hirdetik, a Virágvasárnap örömet, bánatot egyaránt hordoz. A változatos témájú lapok azonosak ihletettségünkben, szeretet-központosságunkban, megtisztulás-szándékunkban. Nehéz egyszerűen „rajzoknak” nevezni ezeket a grafikákat. Többről van szó. A mesterség eszköztárának egé-

szével rendelkezik a művész, de a munka igazi értékét a háttérből elősugárzó rajongás, áhítat, alázat adja. Csupa olyan fogalom, amiben a legnagyobb az ínség. Semmi öncélú modor, semmi ügyeskedő formajáték. Minden gesztusnak, jelnek, mozdulatnak, felsorakoztatott szereplőnek kikerülhetetlen, helyettesíthetetlen rendeltetése van. Az elhagyások, alulexponált részletek a gondolat kiemelésének érdekében rendeződnek. Az ornamentika a helyszínt, a felidézés időpontját rögzíti. Bazsonyi nem téved-kalandozik általánosításokba. Az arcok, kezek, jelenetek annyira konkrétak, mint fáj-

dalmas vagy boldog álmainkból előhívott emlékeink. Úgy „valódiak”, ahogy visszatérő álmaink, s így jön létre bizalmas viszonyunk az alkotóval.

Bazsonyi Arany festő. Táblaképeivel, pannóival azonos világú grafikája. Festészetében a színeket, struktúrákat ugyanannak az érzélemvilágnak a szolgálatába állítja, mint fekete-fehérre korlátozott munkáit. Nem sokat tévedünk, ha azt állítjuk, hogy grafikája koncentráltabban irányul a habitusából adódó vallomás-szándéka felé. És mi is együtt imádkozhatunk vele: „Legyen Nekem a Te igéd szerint...”

Bazsonyi Aranyról szóló tanulmányok, cikkek, említések és Bazsonyi Arany illusztrációi

Koós Judit: *Főiskolai hallgatók nyári vázlata* = Szabad Művészet, 1951. V. 1., 38. p.

[SZEMES Piroska]B.-Sz.: *Szombat délután Pusztahencsén* = Nők Lapja, 1953. jún. 4. (Az általános iskola képzőművészeti szakkörének vezetője: Bazsonyi Arany.)

ALMÁSI Gyula Béla – SZABÓ Endre: *Vásárhelyi Vázlatkönyv 1957*. Bp., 1958, Gondolat Kiadó (TIT Csongrád megyei szervezete megbízásából). 61. p.

ARTNER Tivadar: *Fiatal festők a Műcsarnokban* = Magyar Ifjúság, 1959. ápr. 4.

ARTNER Tivadar: *Tavaszi Tárlat* = Nők Lapja, 1959. ápr. 23.

PÁLOS Miklós: *A Máglya köz varázsa* = Magyar Ifjúság, 1959. júl. 18.

DUTKA Mária: *Fiatal művészek kiállítása* = Magyar Nemzet, 1960. jan. 24.

HARS György: *Festők és falvak* = Népszabadság, 1961. jún. 29.

ARTNER Tivadar: *Építjük, védjük szép hazánkat* = Esti Hírlap, 1962. szept. 29.

SZÉKELY Zoltán: *A VIII. Őszi Tárlat Hódmezővásárhelyt* = Művészet, 1962. jan., 29. p.

V. BAZSONYI Arany: *Tanulmány (Rajz-illusztráció)* = Népszabadság (Kulturális Melléklet), 1963. jún. 2., 11. p.

PERNECZKY Géza: *Fiatal művészek kiállítása* = Új Írás, 1963. 9. szám, 1137. p.

BOLGÁR Kálmán: *V. Bazsonyi Arany képei*. (Katalógus-bevezető V. Bazsonyi Arany kiállításához, Fényes Adolf terem.) Bp., 1964.

ARTNER Tivadar: *Bemutatjuk Bazsonyi Aranyt* = Esti Hírlap, 1964. okt. 5.

RITLY Valéria: *V. Bazsonyi Arany kiállítása a Fényes Adolf teremben* = Magyar Nemzet, 1964. okt. 3.

RITLY Valéria: *A XI. Vásárhelyi Őszi Tárlat* = Magyar Nemzet, 1964. okt. 27.

RITLY Valéria: *A VIII. miskolci országos képzőművészeti kiállítás* = Magyar Nemzet, 1964. dec. 12., 4. p.

RÓZSA Gyula: *Fiatalok a Máglya közből* = Népszabadság, 1964. dec. 25.

ART[NER Tivadar:] *Bazsonyi Arany kiállításán* = Magyar Ifjúság, 1964. okt. 17.

SZELESI Zoltán: *Szegedi országos képzőművészeti kiállítás* = Tiszatáj, 1964. szept.

[SZÍJ Rezső:] *V. Bazsonyi Arany* = Alföld, 1964. okt., 952. p.

ARTNER Tivadar: *Évezredek művészete* = Bp., 1965, Gondolat Kiadó. 579. p. (Illusztráció: 605. p.)

Művészházaspár kiállítása Vásárhelyen = Csongrád Megyei Hírlap, 1965. febr. 28., 8. p.

DÖMÖTÖR János: *V. Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor festőművészek kiállítása Vásárhelyen* = Csongrád Megyei Hírlap, 1965. márc. 14.

SZIJ Rezső: *V. Bazsonyi Arany művészetéről* = Művészet, 1966. jan., 35-36. pp.

KUNSZERY Gyula: *Kurdi képeslap* = Új Ember, 1966. ápr. 3., 2. p.

Szegedi Nyári Tárlat (A Móra Ferenc Múzeum Képtárának katalógusa). Bev. POGÁNY Ö. Gábor. Szeged, 1966.

TASNÁDI Attila: *Baltoni Tárlat, 1966* = Kortárs, 1966. szept., 1507. p.

BARANYI Judit: *A IX. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás* = Művészet, 1967. ápr..

D. FEHÉR Zsuzsa: *A szegedi nyári tárlatról* = Tiszatáj, 1967. okt., 955. p.

Képzőművészeti új szerzemények: 1967, 1968, 1969. Damjan.ich János Múzeum. Összeáll., bev. EGRÍ Mária. Szolnok, 1970. 9. p, II. p.

KOVÁCS Gyula: *XIV. Vásárhelyi Őszi Tárlat* = Művészet, 1968. febr., 46. p.

OELMACHER Anna: *Jól válogatott az állami vásárló bizottság a zsűrimentes festészeti kiállításon* = Magyar Nemzet, 1968. máj. 15., 4. p.

LOSONCI Miklós: *A Stúdió festői* = Művészet, 1969. jan.

B. SUPKA Magdolna: *A hódmezővásárhelyi festészet.* Bp., 1969. Corvina, 17. p. /Képzőművészeti Almanach, 1./

ROZVÁNYI Márta: *A X. Szegedi Nyári Tárlatról* (Illusztráció). = Tiszatáj, 1969. dec.

KOVÁCS Gyula: *Stúdió 1958-68* = Művészet, 1969. ápr., 3-7. pp.

Dutka Mária: *Új törekvések az Ernst Múzeum kiállításán* = Magyar Nemzet, 1969. dec. 4.

LOSONCI Miklós: *Három festő kiállítása a Savoyai-kastélyban [Ráckeven] (Bazsonyi Arany, Vecsési Sándor, Patay László)* = Művészet, 1970. dec., 42. p.

DÖMÖTÖR János: *Vásárhelyi művészet* = Alföld, 1971. 10. szám, 72-73. pp.

MOLNÁR Mátyás: *Mai magyar képzőművészet.* Vaja, Vay Ádám Múzeum, 1971., 66. p.

LOSONCI Miklós: *Bazsonyi Arany festői világa* = Művészet, 1972. júl., 32. p.

V. Bazsonyi Arany festőművész kiállítása, Múcsarnok, 1972. okt. 27 – nov. 19. (Katalógus.) Bev. LOSONCI Miklós. Bp., 1972.

S[UPKA] M[agdolna]: *Négy kiállítás* = Magyar Nemzet, 1972. nov. 3., 4. p.

LOSONCI Miklós: *Dömsödtől Csepelig* = Pest Megyei Hírlap, 1972. nov. 18., 4. p.

NAGY Zoltán: *V. Bazsonyi Arany és Beck Judit* = Népszabadság, 1972. nov. 15., 7. p.

VADAS József: *Képzőművészet – Idillek, vallo-mások* = Élet és Irodalom, 1972. nov. 18., 12. p.

SZABÓ Endre: *V. Bazsonyi Arany tárlata Vásárhelyen* = Csongrád Megyei Hírlap, 1972. dec. 22., 4. p.

HORVÁTH Béla: *Kiállítási jegyzetek* (Múcsarnoki kiállítás) = Művészet, 1973. jan., 6. p.

SIMON Gy. Ferenc: *Műterem-látogatás – V. Bazsonyi Arany* = Képes Újság, 1974. ápr. 27., 14. p.

Szekszárdi Tárlat '74 - A Tolna megyében élő és elszármazott képzőművészek közös kiállítása). Szekszárd, 1974.

R. Gy.: *Angyalföldi műbíráló* = Népszabadság, 1974. jan. 11., 7. p.

RÓZSA Gyula: *Változik a vízfestészet?* = Népszabadság, 1974. szept. 21., 7. p.

Önigazolásunk a nyilvánosság figyelme, ítélete = Népszava, 1974. dec. 25., 22. p.

T[ASNÁDI] A[ttila]: *Harminc év műalkotásaiból - Bazsonyi Arany: Virágok között* = Népszava, 1975. márc. 30., 8. p.

Women Artists' International Art Exhibition. (Katalógus.) New Delhi, India, 1975.

Tambov - Tolna. Köszöntő füzet: műtárgyjegyzékkel, képillusztrációkkal. Kiad. PÓLA Károly. Szekszárd, é. n.

MÁTAI Györgyi: *Műteremlátogatás: V. Bazsonyi Arany - Vecsési Sándor* = Pesti Műsor, 1975. jún. 5-11., 58-60. p.

ORDAS Iván: *Egy gazdag kiállítás - Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor művei Szekszárdon*. = Tolna Megyei Népújság, 1975. okt. 28.

Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor kiállítása Szekszárdon, a Balogh Ádám Múzeumban, Szekszárd, 1975. okt. 26 - nov. 16. (Katalógus.) TAMÁS Menyhért versben írt előszavával. Szekszárd, 1975.

TASNÁDI Attila: *Szeged nyári tárlatai* = Népszava, 1976. szept. 3., 5. p.

DÖMÖTÖR János: *Vásárhelyi műhely* = Békés megyei Népújság, 1977. júl. 10.

Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor festőművészek kiállítása. (Katalógus). Dömsöd, 1977. szept.

LOSONCI Miklós: *Dömsödi tájak Dömsödön - Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor kiállítása* = Pest Megyei Hírlap, 1977. szept. 10.

SZÉKELY András: *Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor kiállítása* = Új Tükör, 1977. szept. 25., 3. p.

TASNÁDI Attila: *Vásárhelyi őszi Tárlat* = Népszava, 1977. nov. 18., 6. p.

LOSONCI Miklós: *Arcok és sorsok* = Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 22., 4. p.

TASNÁDI Attila: *Bazsonyi Arany új képei* = Népszava, 1977. dec. 2., 6. p.

Bazsonyi Arany és Vecsési Sándor kiállítása. (BORBÉLY Károly és SZILÁGYI Miklós levele + SZÉKELY András válasza) = Új Tükör, 1977. dec. 4., 45. p.

LOSONCI Miklós: *Festészet '77 - Kiállítás a Műcsarnokban* = Pest Megyei Hírlap, 1978. febr. 2. 4.p.

SZILÁGYI Miklós: *Szekszárdi tárlat '78* = Népújság (Tolna), 1978. máj. 28.

LOSONCI Miklós: *Érdi szobrok és képek, dömsödi, csobánkai tájak* = Pest Megyei Hírlap, 1978. jún. 3., 4. p.

BAZSONYI Arany: *Új termés* (Illusztráció) = Népszava, 1978. aug. 20., 8.p.

LOSONCI Miklós: *Dömsödi képek, váci szobrok* = Pest megyei Hírlap, 1978. szept. 20., 4. p.

TASNÁDI Attila: *Szegedi nyári tárlat* = Népszava, 1978. aug. 25., 6. p.

Vásárhelyi Őszi Tárlat = Pest Megyei Hírlap, 1978. okt. 8., 4. p.

Honvédelmünk, hadseregünk '78 (Képzőművészeti kiállítás), Országos Hadtörténeti Múzeum, 1978. nov. 10.

Átadták a Kohán-émlékérmét = Békés Megyei Népújság, 1979. márc. 9., 6. p.

LOSONCI Miklós: Széles panoráma, költői részletek = Pest Megyei Hírlap, 1979. márc. 13., 4. p.

FECSCHE András: Magyar tájak (Körkép a Magyar Nemzeti Galéria kiállításáról) = Komárom Megyei Dolgozók Lapja, 1979. ápr. 8., 7. p.

HORVÁTH TERÉZ: Kiállítás a Nemzeti Galériában = Népszava, 1979. ápr. 8., 9. p.

Bazsonyi Arany a Kohán-díj első kitüntetettje = Hatvani Lenin MGTSZ, 1979. 4. szám, 4. p.

LOSONCI Miklós: A vásárhelyi őszi tárlatok = Pest Megyei Hírlap, 1979. jún. 20., 4. p.

FECSCHE András: Huszonöt év a realizmus jegyében = Komárom Megyei Dolgozók Lapja, 1979. jún. 24., 7. p.

FECSCHE András: A XX. Szegedi Nyári Tárlat = Komárom Megyei Dolgozók Lapja, 1979. aug. 7., 4. p.

KONCZ János: A művészet emberformáló hatása = Alföldi Műhely (Kulturális Melléklet), 1979. okt. 14., 5. p.

Megnyílt a Vásárhelyi Őszi Tárlat = Magyar Nemzet, 1979. okt. 9., 4. p.

TAMÁS Menyhért: Tornyai-plakett '79 = Népszava, 1979. okt. 14. 9. p.

TASNÁDI Attila: Jubiláris vásárhelyi tárlat a Műcsarnokban = Népszava, 1979. júl. 15.

LOSONCI Miklós: A békeesség harmóniája = Pest Megyei Hírlap, 1979. dec. 24., 12. p.

LOSONCI Miklós: Számvetés – alkotásokról = Pest megyei Hírlap, 1979. dec. 30., 4. p.

LOSONCI Miklós: József Attila a művészetben = Pest Megyei Hírlap, 1980. júl. 12., 4. p.

FERTŐSZÖGI Béláné: Művészetre nevelés Kölesden = Művészet, 1980. aug., 45. p.

LOSONCI Miklós: Alkotóműhelyben – A festmény szelíd hatalma = Népszava, 1980. jan. 26. 8. p.

3. Mezdunarodna izlozbsba na realizticsnata zsvopisz, Szofia, 1980. (Katalógus, benne BAZSONYI Arany festményének illusztrációjával.)

Mezőgazdaság a képzőművészetben, 1980, Magyar Mezőgazdasági Múzeum. (Katalógus) A kiállítást rendezte D. Fehér Zsuzsa. Bp., 1980.

LOSONCI Miklós: Márványból faragva, bronzba öntve = Pest Megyei Hírlap, 1980. szept. 7., 8. p.

A Damjan.ich János Múzeum Képzőművészeti Gyűjteménye (1970-1980). (Katalógus.) Összeáll. Egri Mária. Szolnok, 1980., 15. p.

LOSONCI Miklós: A Duna három festője (V. Bazsonyi, Patay, Vecsési) Ráckeve, 1980. 9-22. pp., 19 festményillusztráció. /Ráckevei Járási Füzetek, IX./

SIMON Gy. Ferenc: Csendeletről fehéren feketén = Képes Újság, 1980. dec. 6., 15. p.

CsÁNYI László: Ünnepi beszélgetés Bazsonyi Arannyal és Vecsési Sándorral = Tolna Megyei Népújság, 1980. dec. 25., 6. p.

BAZSONYI Arany: Ünnepi asztal (Rajz, illusztráció) = Népszava, 1981. jan. 1., 9. p.

S[MON] Gy. F[erenc]: Bazsonyi Arany – Kapu = Képes Újság, 1981. 11. márc. 14., 12. p.

Szekszárdi Tárlat '80. A Béri Balogh Ádám Múzeum kiállításának katalógusa. Összeáll. MOLNÁR M. György, SZILÁGYI Miklós. Szekszárd, 1980. 3. p.

Befejező kiállítás Kölesden = Tolna Megyei Népújság, 1981. máj. 10., 16. p.

CS[ANYI] L[ászló]: *Bazsonyi Arany világa* = Tolna Megyei Népújság, 1981. máj. 24., 11. p.

CSORBA [Mária]: *V. Bazsonyi Arany kiállítása* = Pesti Műsor, 1981. máj. 20., 60. p.

li [LOSONCI Miklós?]: *Öt év, 16 kiállítás Kölesden. Egy kísérlet gáncsokkal és babérokkal* = Tolna Megyei Népújság, 1981. júl. 5., 4.

Bazsonyi Arany kölesdi kiállítása, 1981. máj. 15-31. Bev. ARTNER Tivadar. Szekszárd, 1981.

A kölesdi Kossuth Művelődési Ház 15 kiállításra tervezett *mai magyar képzőművészet* című kísérleti sorozatának *gyűjteményes kiállítása* (1981. szept. 26. – okt. 11.). A tájkoztató füzetet szerkesztette: BARANYAI László.

DECSI KISS János: *Mindent, mi élet* = Tolna Megyei Népújság, 1981. okt. 18., 11. p.

CSÁNYI László: *Vecsésiéknél Dömsödön* = Tolna megyei Népújság, 1981. nov. 1., 7. p.

TASNÁDI Attila: *Portréábrázolás – itt és most. A hatvani portrébiennálé margójára* = Népszava, 1982. jan.. 22., 6. p.

Művész házaspár civilben: Dialóg – két szőlőlamra = Pesti Műsor, 1982. júl. 7-14., 48. p.

TASNÁDI Attila: *Korkérdések igézetében – Jegyzetek a szófiai realista triennáléről* = Népszava, 1982. júl. 9., 6. p.

XXIII. *Szegedi Nyári Tárlat, 1982. júl. 25 – szept. 20.* (Katalógus.) Bev. BÁNYAINÉ BIRKÁS Mária. Szeged, 1982., 6. p.

Halászat a képzőművészetben. (Kiállítási katalógus.) Bev. LOSONCI Miklós. Baja, 1982.

HUSZ Mária: *Széljegyzetek a IV. szófiai realista festészeti triennáléről* = Művészet, 1982. szept..

ZINGER, Elena: *Putyi poiszkov* = Tvorcsesztvo, 1982/9. 24-25. pp.

WAGNER István: *Élményre várva* = Magyar Hírlap, 1982. máj. 1., 7. p.

SZIGETHY András: *Tájképek a Hatvani Galériában* = Népújság, 1982. dec. 11., 5. p.

I. Országos Rajzbiennálé. (Katalógus.) Bev. HORVÁTH György. Salgótarján, 1982., 28. p.

SZUROMI Pál: *Díjnyertesek – A Szegedi Nyári Tárlatról* = Művészet, 1982. nov.. 42-44. pp.

II. Országos Rajzbiennálé. (Katalógus.) Bev. KESERŰ Katalin. Salgótarján, 1982., 19. p.

Miskolci Téli Tárlat. (Katalógus.) Bev. LENGYEL Lászlóné. Miskolc, 1982., 14. p.

SZÉKELYHIDI Ágoston: *Változatok tájakra – Országos biennálé Hatvanban* = Népszava, 1983. jan. 8., 9. p.

BAZSONYI Arany: *Rügyfakadás* (Rajz-illusztráció) = Népszava, 1983. ápr. 3., 12. p.

Bazsonyi Arany kiállítása a simontornyai Vármúzeumban, 1983. ápr. 29 – aug. 31. (Meghívókatalógus.) Simontornya, 1983.

CSÁNYI László: *Bazsonyi Arany világa – Kiállítás a Simontornyai Vármúzeumban* = Tolna Megyei Népújság, 1983. máj. 3., 4. p.

CSORBA [Mária]: *Őrizni a fényt* = Pesti Műsor, 1983. ápr.-máj., 69. p.

4. *Mezsdunarodna izložba na realizatičnata zivopis, Szofia, 1983.* (Katalógus, benne Bazsonyi Arany hat festményéről készült illusztrációval.)

SZTANCSEV, Sztancso: *V. Bratszkite kulturni centrove. Ot tri kartinina pedgyeszeta i tri = Narodna Kultura.* (Szófia, 1983. júl. 22.)

TAMÁS Menyhért: *Jegyzőfüzet – Bazsonyi Arany = Népszava, 1983. júl. 3.*

LOSONCI Miklós: *Kiállítótermekből – Emberi és festői találkozások = Pest Megyei Hírlap, 1983. jún. 1., 4. p.*

I. *Szegedi Táblakép-festészeti Biennálé, 1983. júl. 24 – szept. 18.* (Katalógus.) Bev. HORVÁTH György. Szeged, 1983.

Arany Bazsonyi. (Katalógus bolgár nyelven.) Bev. ARTNER Tivadar. Szófia, 1983.

FECSKE András: *Bazsonyi Arany festményei* (Simontornyai vár) = Új Tükör, 1983. aug. 21.

ABA Judit: *A régi ablak emlékére = Pesti Műsor, 1983. szept. 28 – okt. 5. 68. p.*

Száz éve született Babits Mihály – Országos Képzőművészeti Pályázat. Kiad. Esztergom város és Tolna megye Tanácsának Babits Emlékbizottsága, 1983.

BAZSONYI Arany festőművész kiállítása a Budapesti Művészeti Hetek keretében, 1983. szept. 26 – okt. 15. (Katalógus.) Bev. MOLNÁR József. Bp., 1983.

Tolnai tájak, tolnai emberek – 31 művész kiállítása Kölesden, 1983. szept. 20-tól okt. 20-ig. (Katalógus.) Szekszárd, 1983.

Figuratív művészet a hetvenes években. (Kiállítás 1983. okt. 8–29. közt az Almássy téri Szabadidőközpontban. Katalógus.) Bev. FECSKE András. Bp., 1983.

LOSONCI Miklós: *Megszerkesztett szépségek = Pest Megyei Hírlap, 1983. nov. 2., 4 p.*

S[IMON] Gy. F[erenc]: *Bazsonyi Arany: Babits – variációk = Képes Újság, 1984. febr. 25., 13. p.*

LOSONCI Miklós: *Tárlat bizakodással = Pest Megyei Hírlap, 1984. márc. 22., 4. p.*

S[IMON] Gy. F[erenc]: *Bazsonyi Arany: Gyönki völgy = Képes Újság, 1984. jún. 16., 13. p.*

Szűz Rezső: *A Szűz Rezső – Kovács Rózsa gyűjtemény.* Győr, 1984. /Műbarátok kiskönyvtára, 7./

31. *Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely, 1984.* (Katalógus.) A kiállítást rend. Kratochwill Mimi. Hódmezővásárhely, 1984.

V. *BAZSONYI Arany és VECSESI Sándor festőművészek kiállítása, 1984. aug. 17 – okt. 25.* Katalógus, TAMÁS Menyhért bevezető versével (Leltározhatatlan leltár). Szekszárd, 1984. /A Szekszárdi Művészetek Háza kiállításai, 1./

LOSONCI Miklós: *Összegzés – magas hőfokon = Pest Megyei Hírlap, 1984. szept. 26., 4. p.*

LOSONCI Miklós: *Kiállítási kalauz: Festészet a humánium ígézetében = Népszava, 1984. okt. 5., 6. p.*

BAZSONYI Arany festményének másolata = Pest Megyei Hírlap (magazin), 1984. okt. 27. 8. p.

Magyar Tájak – VI. Országos Tájfestészeti Biennálé, 1984. nov. 24 – 1985. jan. 14. (Katalógus.) Kiad. Moldvay Győző. Hatvan, 1984.

cs: *Műterem – régi gondokkal = Angyalföld, 1984. 1. sz. 14. p.*

Bazsonyi Arany és Vecsesi Sándor kiállítása Nagydorogon, 1985. márc. 18–31. A meghívó ismertető szövegét FECSKE András írta.

LOSONCI Miklós: *Kiállítótermekből: Negyven alkotó esztendő = Pest Megyei Hírlap, 1985. márc. 29. 7. p.*

Kiss Dénes *Emlékeztető című verse Vecsési Sándornak és V. Bazsonyi Aranyak = Napjaink*, 1985. ápr. 4., 21. p.

Szekszárdi Tárlat, A Tolna megyében élő és elszármazott művészek közös kiállítása. Szekszárd, 1985.

BAZSONYI Arany *Dávid siratja Góliátot* című képe = *Képes Újság*, 1985. jún. 15. 13. p.

Nyolc festő a Népújság Galériában = Tolna Megyei Népújság, 1985. jún. 18., 8. p.

LOSONCI Miklós: *Kiállítótermekből: Pest megyei festők Szegeden* = Pest Megyei Hírlap, 1985. aug. 7., 4. p.

Kiss Dénes: *Festők – nyáron* = Népszava, 1985. aug. 21., 6. p.

Mezőgazdaság a képzőművészetben, 1985. Magyar Mezőgazdasági Múzeum. (Katalógus.) Bev. BEREZKY Lóránd. Bp., 1985.

LOSONCI Miklós: *Mezőgazdaság a művészetben* = Pest Megyei Hírlap, 1985. aug. 21., 4. p.

II. Szegedi Táblafestészeti Biennálé. (Katalógus.) Szerk. Varga Ferenc. Szeged, 1985.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = Népszava, 1985. jún. 8., 8. p.; nov. 30., 10. p.

Arcok és sorsok – V. Országos Portrébiennálé, Hatvani Galéria, 1985. nov. 23 – 1986. jan. 12. (Katalógus.) Kiad. Moldvay Győző. Hatvan, 1986.

TASNADI Attila: *Kiállítási kalauz – Vásárhelyi minőségek* = Népszava, 1986. nov. 21., 6. p.

TASNADI Attila: *Kiállítási kalauz – Új törekvések és régi értékek szimbiózisa. Gondolatok a XXXII. vásárhelyi őszi tárlatról* = Népszava, 1985. nov. 29., 6. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációja* = Népszava, 1986. febr. 15., 12. p.

III. Országos Rajzbiennálé. (Katalógus.) Bev. BEKE László. Salgótarján, 1986. 20. p.

XXV. Szegedi Nyári Tárlat, 1986. Rend. Szuromi Pál. (Katalógus.) Szeged, 1986.

LOSONCI Miklós: *Kenyér a képzőművészetben*. Bp., 1986. 44. p.

BAZSONYI Arany *könyvborító-illusztrációja TAMÁS Menyhért Esőcsend* (Bp., Szépirodalmi Kiadó, 1986) című kötetéhez.

BAZSONYI Arany *címlap-illusztrációja* = Palócföld, 1986. 5. szám.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = Népszava, 1986. jan. 4., 11. p.; jan. 11., 10. p.; jan. 25., 10. p.; febr. 15., 12. p.; márc. 15., 10. p.

33. Vásárhelyi Őszi Tárlat (a Tornyai János Múzeumban). (Katalógus.) Bev. HAVAS Valéria. Hódmezővásárhely, 1986. 11. p.

EMBER Mária: *Választott változatlanságok és változások – Jegyzetek a vásárhelyi őszi tárlatról* = Magyar Nemzet, 1986. dec. 10., 11. p.

Miskolci Téli Tárlat, 1986. (Katalógus.) Bev. BARANYI Judit. Miskolc, 1986. 9. p.

BAZSONYI Arany: *Tragédia a cirkuszban* (Illusztráció) = Népszava, 1986. dec. 13., 9. p.

BAZSONYI Arany: *Adj király katonát* című képének fotója = Dunatáj, 1987/2. 67. p.

NAGY Imre: *Sokarcú realizmus. A XXXIII. Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlatról* = Művészet, 1987. 3. szám, 38. p.

III. Szegedi Táblakép-Festészeti Biennálé, 1987. júl. 19 – szept. 20. (Katalógus.) Bev. D. FEHÉR Zsuzsa. Szeged, 1987.

BAZSONYI Arany *könyvborító-illusztrációja TAMÁS Menyhért Balbina* (Bp., Szépirodalmi Kiadó, 1987) című kötetéhez.

LOSONCI Miklós: *Magyar világönarckép – VI. Országos Portré-Biennálé a Hatvani Galériában* = Délsziget, 1987/9. 63-64. pp.

CSANYI László: *Bazsonyi Arany falképe Szekszárdon* = Tolna Megyei Népújság, 1987. okt. 10., 11. p.

Mai magyar képzőművészet, 1975-1987. Kölessd, 1987. máj. 7 – jún. 28. (Katalógus.) Bev. FUKÁSZ György. Szekszárd, 1987. /A szekszárdi Művészetek Háza kiállításai, 11./

JÁMBOR Ildikó: *Portrébiennálé Hatvanban. Élő tekintetek – sorsok tükröképei* = Népújság (Eger), 1987. dec. 27.

JÁMBOR Ildikó: *Átadták Bazsonyi Arany alkotását - Seccó az iskolában* = Tolna Megyei Népújság, 1987. szept. 26., 16. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* (11 db) = Népszava, 1987. dec. 24.

Magyar tájak – VIII. Országos Festészeti Biennálé. (Katalógus a Hatvani Galéria 1988. nov. 26 – 1989. jan. 15. közti kiállításáról.) Bev. POGÁNY Ö. Gábor. Hatvan, 1988.

LOSONCI Miklós: *Magyar tájak – Országos biennálé.* = Vasárnapi Hírek, 1988. nov. 27., 7.p.

BAZSONYI Arany festőművész gyűjteményes kiállítása, 1989, Bp., Ernst Múzeum – Hőgyész, Művelődési ház. (Katalógus.) Fecske András tanulmányával. Bp., 1989.

Bazsonyi Arany illusztrációi = Jelző, 1989/2. 72. p. és 1989/5. 18. p.

BAZSONYI Arany könyvborító-illusztrációja Kiss Dénes És reng a lélek (Bp., Szépirodalmi Kiadó, 1990) című kötetéhez.

LOSONCI Miklós: *A csillag festőköltője* = Pest Megyei Hírlap, 1989. máj. 10., 4. p.

K. D.: *Hol az érdeklődés mostanában?* = Népszava, 1989. máj. 18., 8. p.

VADAS József: *Választások = Élet és Irodalom*, 1989. máj. 19., 12. p.

CSORBA Mária: „... megfesteni ezt a költészettté átlényegült valóságot” = Pesti Műsor, 1989. máj. 17-24., 50. p.

TASNÁDI Attila: *Kilépni a falból* = Népszava, 1989. máj. 26., 6. p.

Angyalföldi Tárlat, 1989. A XIII. kerületi képző- és iparművészek kiállítása. (Katalógus.) Bev. D. Fehér Zsuzsa. Bp., 1989.

36. *Vásárhelyi Őszi Tárlat* (a Tornyai János Múzeumban Hódmezővásárhelyen). (Katalógus.) Bev. SÜMEGI György. Hódmezővásárhely, 1989., 10. p.

BAZSONYI Arany könyvborító-illusztrációja TAMÁS Menyhért Foradások (Bp., Szépirodalmi Kiadó, 1989) című kötetéhez.

DECSI Kiss János: *Ég és föld között – Bazsonyi Arany festményei előtt* = Tolnatáj, 1989. okt. 21., 7.p.

Mezőgazdaság a képzőművészetben, 1990. (Katalógus.) Szerk. Sági Pál. Bp., 1990.

KRATOCHWILL Mimi: *Bazsonyi-biblia* = Vasárnapi Hírek, 1990. okt. 22., 9. p.

MARTON Zsuzsa – VADAS Ferenc: *Alkotások és pályaképvázlatok egy Tolna megyei tudományos és művészeti lexikonhoz.* Szekszárd, 1990, Wosinsky Mór Megyei Múzeum. 24. p.

BAZSONYI Arany illusztrációja = Új Magyarország, 1991. dec. 23., 10. p.

BAZSONYI Arany illusztrációja = Szabad Föld, 1991. jan. 22.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = *Magyar Fórum*, 1991. jan. 10., 13. p.; febr. 14., 9. p.; jún. 13., 9. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = *Magyarok*, 1991/1-2. Főszerk. Kiss Dénes.

TASNÁDI Attila: *Fordulat Vásárhelyen?* = *Népszava*, 1991. okt. 18., 6. p.

Arcok és sorsok. A Hatvani Galéria VIII. Országos Portrébiennáléja, 1991 nov. 23 – 1992 febr. 9. Szerk.: Moldvay Győző. Hatvan, 1991. 10. p.

BAZSONYI Arany *könyvborító-illusztrációja és könyvillusztrációi* TAMÁS Menyhért *Cserefának füstje* (Bp., 1991, BÉTA COMP-Kft) című könyvéhez.

BAZSONYI Arany *illusztrációi a Dömsödi emlékezet* (Dömsöd, Önkormányzat és Petőfi Baráti Társaság, 1992) című kötethez.

VI. *Országos Rajzbiennálé.* (Katalógus.) Bev. SINKOVITS Péter. Salgótarján, 1992., 19. p.

XIII. *Országos Akvarell Biennálé.* (Katalógus.) Bev. LUDÁNYI Gabriella. Eger, 1992. 34. p.

T-ART Alapítvány katalógusa. Bev. TENK László. Bp., 1992. 68. p.

KISS Dénes: *Emlékek napfényben* = *Új Magyarország*, 1993. ápr. 10., 20. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációja* = *Magyar Fórum*, 1993. jan. 28., 16. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációja* = *Magyar Nemzet*, 1993. okt. 27., 16. p.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = *Heti Újság*, 1993. dec. 21., 1. p.; dec. 23., 25. p.; 1994. jan. 27., 4. p.

VII. *Országos Rajzbiennálé.* (Katalógus.) Bev. LÓSKA Lajos. Salgótarján, 1994. 15. p.

s: *Gyulaj visszavárja gyermekeit* = *Tolnai Népművészet*, 1994. szept. 26.

Kortárs Galéria. (Katalógus.) Bev. SZEPEK Lászlóné. Dunaszerdahely, 1994, Csallóközi Múzeum. 12-13. pp.

BAZSONYI Arany *illusztrációi* = *Heti Nemzeti Újság*, 1994. máj. 13., 10. p.; júl. 29., 4. p.; aug. 19., 6. p.; szept. 30., 11. p.

FECSCHE András: *A figurativitás problémái a kortárs hazai festőművészetben (1945-1990).* Bp., Hollósy Galéria, 1995. [A kötet a kiemelt szerzők közt Bazsonyi Aranyt is bemutatja.]

Művészek és tárlatok a Simontornyai Vármúzeumban, 1975-1995. Szerk. Takács Mária. Bev. Fecske András. Simontornya, 1995. 14-15. p.

Víz-Fest-Ők. (Szimpozion). H. n., 1995. 40. p.

DECSI Kiss János: *V. Bazsonyi Arany festménye a Porta Galériában* = *Tolnai Népművészet*, 1995. jan. 21., 11. p.

BAZSONYI Arany *festményei az Új TUDOR c. rejtvény pályázati lapban.* 1996/30. 20. p.

VIII. *Országos Rajzbiennálé.* (Katalógus.) Bev. LÓSKA Lajos. Salgótarján, 1996. 15. p.

MATISZLOVICSNÉ HORVÁTH Éva: *Negyedszázados a Hatvani Galéria* = *Délsziget*, 1996/35. 104-124. pp.

BAZSONYI Arany: „*Az idő nem óra szerint járt*” – *Vallomások '56-ról* = *Pannon Tükör* (Kulturális folyóirat), 1996. 5. szám, szept.-okt., 41. p.

Magyar Tájak – XII. Országos Tájfestészeti Biennálé (a Hatvani Galériában, 1996. nov. 30 – 1997. jan. 10). Hatvan, 1996, Városi Művelődési Központ.

EIGEL István: *Bazsonyi Arany saját imája* = *Lyukasóra*, 1997. dec., 17. p. (A folyóirat-szám 7 grafika másolatát közli.)

TAMÁS Menyhért: *Méhe a szónak.* Bazsonyi Aranyak. (Vers.) = *Új Ember*, 1998. febr. 1., 8. p.

Bazsonyi Arany festményeinek jegyzéke*

Rövidítések:

ol = olaj, temp = tempera, v = vászon, f = farost, tul = tulajdonos.

1948

Jani, ol, v, 49 x 35 cm. – Bazsonyi Jánosné (Kalocsa) tul.

1949

Csendélet őszibarackkal, ol, v – Fehér Józsefné (Nagykanizsa) tul.

Önarckép piros pulóverben, ol, v.

1955

Önarckép (kesztyűvel), ol, v, 72 x 55 cm – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.

Róza, ol, v, 68 x 50 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.

Rózsák [Csendélet], ol, v, 50 x 40 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.

1957

Műterem [enteriőr], ol, 50 x 68 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.

1959

Készülődés a búcsúra – Csendélet – Csendélet

1961

Erzsike, ol, v, 69 x 51 cm. – Hazafi Károly (Kalocsa) tul.

Műteremben [ülő figurával], ol, v, 69 x 51 cm. – Hazafi Károly (Kalocsa) tul.

Műteremben, temp, 70 x 100 cm.

Fej [Laci], ol, 50 x 40 cm.

Erdőszéle, ol.temp, 65 x 80 cm.

Udvarban, ol. – A Vajai Múzeum tul.

* A jegyzék nem teljes, mivel utólagosan, a kötet megjelenése alkalmával készült. A képek egy részének sorsáról a művésznek sincs tudomása.

Enteriőr, ol.temp, 60 x 80 cm.
Táj, ol.temp, 60 x 80 cm.
Rálátásos táj, ol.temp, 65 x 80 cm.
Enteriőr – Őszi táj – Kurdi táj

1962

Parasztházaspár, ol.temp, 90 x 110 cm.
Téli alkony, ol.temp, 65 x 80 cm.
Édesapám, ol, f, 65 x 40 cm.
Kislány – Szobabelső – Táj

1963

Virágoskert I., ol.temp, 55 x 70 cm. – Dr. Kóvári László (Cinkota) tul.
Lámpás [Csendélet], ol.temp, 55 x 40 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.
Anya és gyermeke, ol.temp, 80 x 60 cm.
Könyöklő, ol.temp, 80 x 60 cm. – Brankovics Éva (Budapest) tul.
Öregasszony, ol.temp, 60 x 40 cm. – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium tul.
Tejeskannás [Csendélet], ol.temp, 70 x 55 cm. – Orosz Sándor (Budapest) tul.
Margit, ol, 65 x 40 cm. – Lengyelné Kocsis Margit (Budapest) tul.
Modell, ol.temp, 100 x 60 cm. – Váradi (Weisz) Nándor (Budapest) tul.
Nők, ol.temp, 60 x 40 cm. – Cseik Mária (Budapest) tul.
Álom, ol.temp, + aranykollázs, 65 x 80 cm. – Baranyi Judit (Budapest) tul.
Présháznál – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium tul.
Szüret, ol.temp, 60 x 80 cm.
Ember [Álarcos], ol.temp, 65 x 80 cm.
Hazafelé kék holdnál, ol.temp, 60 x 90 cm.
Présháznál, ol.temp.
Szerelmespár – Favágók – Tél – Tanya – Múterem – Lakatlan ház – Szélső házak – Nyári táj – Szőlőhegy
– Virág – Bábuk – Szüret – Virágoskert – Utcai kút – Kertben – Virágos – Udvaron – Virágárus – Őszi
munka – Asszonyok a kerítésnél – Téli táj – Havas utca – Tanya

1964

Testvérem, ol, 80 x 65 cm.
Ölelkezés, ol.temp, 100 x 50 cm. – A Veszprémi Galéria tul.
Szántóföldön, ol.temp, 60 x 80 cm. – Szij Rezső (Budapest) tul.
Tavaszi reggel, ol.temp, 60 x 90 cm. – Mariczek László (Nyergesújfalu) tul.
Régi képek, ol.temp, 40 x 65 cm. – Dr. Fehér László (Budapest) tul.
Tavaszi, ol.temp, 120 x 79 cm. – Ifj. Hazafi Károly Kalocsa) tul.

Önarckép, ol, 30 x 20 cm.

Hazafelé – Öregek – Reggeli etetés – Szüret – Téli névnap – Kurdi táj – Utcarész – Etetés – Otthon – Gyulaji utca – Ház előtt – Tavasz – Tavaszi munka – Tél táj – Barna ház – Kurdi táj – Ősz táj – Műterem kartonnal – Kopaszdomb ősszel – Ház végénél

1965

Diáklány, ol.temp, 70 x 100 cm. – A Központi Katonai Kórház tul.

Napsütés, ol.temp, 70 x 90 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.

Öröm, ol.temp, 90 x 160 cm. – A Mátra Múzeum (Gyöngyös) tul.

Virágok között (Virágoskert III.), ol.temp, 80 x 100 cm. – Állami tul.

Tél – Ház kerítéssel – Lányka szegfűvel – Rejtvényfejtés – Téli táj – Hósepregető –

Falusi csendélet – Téli táj – Szőlőmunkások – Koratavasz – Földeken – Szőlődomb – Csendélet – Vihar előtt – Nyár – Pitvar – Táj – Virágállvány – Őszi domb – Pihenés – Táj – Közös kút – Asszonyok a kútnál – Szüretidő – Csendélet – Rózsevivők – Télen – Faluszél

1966

Aluljáró, ol.temp, + arany, 70 x 100 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.

Egyensúly, ol.temp, 55 x 25 cm. – Havas Valéria (Budapest) tul.

Két nő (Okos és balga szűz), ol.temp, 26 x 40 cm. – Maricsek László (Nyergesújfalu) tul.

Magvető, ol.temp, 45 x 80 cm. – A Damjanich János Múzeum (Szolnok) tul.

Öntözés, ol.temp, 70 x 90 cm. – Bolgár Kálmán (Budapest) tul.

Szobában, ol.temp, 60 x 80 cm. – Dr. Károlyi Márta (Budapest) tul.

Gyulaj (Szőlőhegy) – Szomorú táj – Hólapátoló – Dunántúli falu – Táj – Deres táj – Domboldal – Táj – Két asszony – Hajnal – Faluvége – Tél – Őszi táj – Holdas táj – Tavaszi táj – Romok – Udvar – Budapest – Befűzés – Táj – Interieur – Falusi ház – Interieur

1967

Apa és fia, ol.temp, 80 x 100 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.

Arcnélküli ember, ol.temp, 60 x 40 cm.

Kérdések, ol.temp, 80 x 116 cm.

Háromkirályok, ol.temp, 60 x 80 cm. – Tamás Menyhért (Budapest) tul.

Fekete templom, ol.temp, 60 x 80 cm. – Retkes István (Hőgyész) tul.

Kék és barna, ol.temp, 35 x 40 cm. – Kaszás Nándor (Budapest) tul.

Krumpliszedés, határban, ol.temp, 60 x 100 cm. – A Janus Pannonius Múzeum (Pécs) tul.

Kurdi táj, ol.temp, 65 x 80 cm. – A Művészeti Apal tul. (1974)

Lakodalmi készülődés, ol.temp, 90 x 80 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.

Megkötözött, ol.temp, 90 x 70 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.

Munkások, ol.temp, 70 x 100 cm.

Romok, ol.temp, 60 x 80 cm. – Dr. Angyal ... tul. (Kurd) tul.
Téli táj (Dunántúl), ol.temp, 90 x 110 cm. – A Thury György Múzeum (Nagykanizsa) tul.

1968

Fiú fakarddal, ol.temp, 80 x 45 cm. – A Mátra Múzeum (Gyöngyös) tul.
Elhagyott táj (Temető), ol.temp, 50 x 80 cm.
Elhagyott táj (Pincék), ol.temp, 60 x 80 cm.
Harag napja, ol.temp, 50 x 70 cm.
Háború, ol.temp, 65 x 80 cm. – Dr. Kádár Anna és Dr. Krakovits Gábor (Budapest) tul.
Parton (Malomárok), ol.temp, 80 x 100 cm. – A Rákóczi Múzeum (Sárospatak) tul.
Sorompó, ol.temp, 100 x 50 cm.
Falu, ol.temp, . – A Művelődési és Kozoktatási Minisztérium tul.
Tavasza, ol.temp, 80 x 117 cm. – A Damjanich János Múzeum (Szolnok) tul.
Tomácon, ol.temp, 70 x 90 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.
Téli táj – Falun – Télen – Táj kazlakkal – Enteriőr falun – Présházsor – Virágzó fa – Dombtetők – Táj – Táj
– Csendélet – Táj – Nyitott kapu – Táj szakadékkal – Interieur – Táj – Falusi udvar – Ülő lány –
Dunántúl – Viadukt – Dombos táj – Beszélgetők – Táj felhővel – Interieur

1969

Állatok között, ol.temp, 65 x 40 cm.
Ember embernek farkasa, ol.temp, 60 x 80 cm.
Gyökerek, ol.temp, 50 x 100 cm.
Királyokként, ol.temp, 40 x 55 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.
Lány szállal, ol.temp, 100 x 50 cm.
Leccsapó madár, ol.temp, 45 x 95 cm.
Pirkadat, ol.temp, 55 x 110 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.
Régi harcos, ol.temp, 100 x 50 cm.
Táj madárral (Elhagyott táj), ol.temp, 60 x 80 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.
Triptichon, ol.temp, 60 x 120 cm. – A Ráckevei Múzeum tul.
Nő és férfi, ol.temp. – Dombovics Gyula (Kanada) tul.

1970

Brüsszeli házfal, ol.temp, 80 x 50 cm. – A Művészeti Alap tul.
Két fej, ol.temp, 25 x 35 cm. – Hárs György (Budapest) tul.
Mózes [Ikon], ol.temp, + arany, 24 x 35 cm. – Kaszás Nándor (Budapest) tul.
Őnarckép (vastáblás ablakkal), ol.temp, 80 x 50 cm. – Dr. Kővári László (Cinkota) tul.
Szavalókórus, ol.temp, 50 x 100 cm. – A Sárospataki Galéria tul.
Varázsló és lány, ol.temp, 27 x 37 cm. – Avar István (Budapest) tul.

Vándor, ol.temp, 27 x 37 cm.

Visszanéző, ol.temp, 100 x 70 cm. – A Damjanich János Múzeum (Szolnok) tul.

Nő és férfi – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.

„Történelem” – Pannó Heves község művelődési házában.

Tavaszi fák – Csendélet – Utasok – Fák a dombtetőn – Gyulaji Szentkút

1971

Ásatás, ol.temp, 95 x 106 cm.

Dal a piros virágokról, ol.temp, 80 x 110 cm. – A Művészeti Alap tul. (1974)

Elhagyott táj (Kert), ol.temp, 60 x 80 cm.

Fekete nap, ol.temp, 50 x 68 cm.

Felszálló madár, ol.temp, 70 x 110 cm.

Forrás, ol.temp, 60 x 80 cm. – Hazafi Károly (Kalocsa) tul.

Lány (kék ruhás), ol.temp, 80 x 50 cm. – Dr. Berhész Béla (Dömsöd) tul.

Orgonamuzsika, ol.temp, 80 x 50 cm. – Kalocsai Iskolánővérek (Bp., Mária u. 20.) tul.

Táj, ol.temp, 70 x 90 cm.

Üdvözet, ol.temp, 70 x 100 cm. – Dr. Losonci Miklós (Szentendre) tul.

Vízpart, ol.temp, 50 x 80 cm.

Elhagyott táj III. (Falu), ol.temp, 50 x 80 cm.

Csónak – Őszi csendélet – Sötét hegyek – Vihar – Tulipános csendélet – Kék hegy – Hegyi út – Táj – Nyár
– Malomárok – Part – Kék virág – Lépcsős domb – Csendélet áj – Tavaszköszöntő – Koranyár –
Hegyoldal – Tó

1972

Áldozat, ol.temp, 70 x 110 cm. – A Szombathelyi Képtár tul.

Csónak, ol.temp, 50 x 80 cm. – Vajna Éva (Budapest) tul.

Kis bohóc és öreg bohóc, ol.temp, 80 x 50 cm. – Avar István (Budapest) tul.

Koszorús táj, ol.temp, 60 x 80 cm.

Bujkáló fény, ol.temp, 100 x 144 cm. – A Ráckevei Múzeum tul.

Testvérek, ol.temp, 100 x 70 cm.

Mikálác, ol.temp, 70 x 100 cm.

Ahogy öltözünk (spanyolos), ol.temp, + arany, 116 x 80 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.

Csemely, ol.temp, 60 x 90 cm.

Judith, ol.temp, + arany, 40 x 33 cm. – Vecseiné Farkasfalvi Lúcia (Paks) tul.

Szíken – Horhos – Romos kert – Elhagyott táj IV – Tavaszi domb – Budai táj – Táj – Dombok – Első hó –
Templom a tetőn – Falu széle

1973

Földön, ol.temp, 60 x 80 cm.

Madarász, ol.temp, 60 x 80 cm. – Tarr Gyula (Dalma) tul.

Portré fehérben, ol.temp, 50 x 100 cm. – A Gyulaji Iskola tul.

Jegyespár, ol.temp, 45 x 30 cm. – A Damjanich János Múzeum (Szolnok) tul.

Nagy fa – Viadukt – Domb és vízpart – Tavasz – Havas domb – Barna domb – Sziklás táj – Fűzes –
Zúzmarás táj – Csónak – Csendélet vörös terítővel – Deres táj – Bölcső

1974

Salome, ol.temp, 40 x 60 cm. – Máta Györgyi (Budapest) tul.

Szekszárdi hegy, ol.temp. – A Pusztahencsei Iskola tul.

Őszi alkony, plectol, 60 x 90 cm.

Asszony és madár, o.temp, 80 x 50 cm. – A Béri Balog Ádám Múzeum (Szekszárd) tul.

Fogyó hold, ol.temp, 60 x 90 cm. – A Szekszárdi Önkormányzat tul.

Temető – A Pásztói Községi Tanács tul.

Hegyek – Szakadék – Tó – Alkony – Koratavasz – Emlék – Templomdomb (Gyulaj) – Virágzó fák – Part –
Eső előtt – Horhos – Holdas táj – Domboldal – Olvadás – Fekete nap – Párás hegy – Napnyugta –
Ázott föld – Dombtető – Deres határ – Őszi domb – Csermely – Koratavasz II

1975

Dombok, ol.temp, 50 x 85 cm.

Első negyed [Önarckép], ol.temp, 80 x 60 cm. – Bulgária, Múzeumi vásárlás.

Őszi köd, ol.temp, 60 x 90 cm.

Vihar előtt, ol.temp, 60 x 90 cm.

Látogatás, ol.temp, 80 x 122 cm. – Bulgária, Múzeumi vásárlás.

Bulgáriai emlék, ol.temp, 100 x 140 cm. – A Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola (Szolnok) tul.

Gyulaj, Templomdomb, ol.temp, 60 x 80 cm. – A Szekszárdi Önkormányzat tul.

Otthon, ol.temp, 110 x 80 cm. – A Tolna Megyei Tanács tul.

Kaszálók – A Magyar Nemzeti Galéria tul.

Gyulaji Kálvária – A Pásztói Tanács tul.(?)

Március – Április, ol.temp, 57 x 77 cm. – Becker Sándor (Gyulaj) tul.

Munkából – Kertészet – Őszi nap – Fűzek – Kerek domb – Szürkület – Táj – Barna domb – Március –
Tavaszi szél – Holdas táj – Dunántúli táj – Bábus csendélet – Veranda

1976

Nádas, ol.temp, 60 x 80 cm. – Tasnádi Attila (Budapest) tul.

Csillag, ol.temp, 50 x 100 cm. – Horváth Gyula (Budapest) tul.

Holdtölte, ol.temp, 50 x 100 cm. – Tolna Megye tul.

Törökfürdő, ol.temp, 90 x 100 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.
Főtér – Óbuda – Hídő – Fűzfák – Tavaszi táj – Borús táj – Hosszú dombok – Őszi dombok – Gyulaji dombok – Tavaszi domb

1977

Krétaör, ol.temp, + arany- + ezüstlemez, 30 x 40 cm. – Dr. Berhész Béla (Dömsöd) tul.
Tavasza a dombokon, ol.temp, 60 x 80 cm. – Petruskáné Váradi Diana (Budapest) tul.
Dömsödi tavasz, ol.temp, 60 x 80 cm.
Kapu [zöld, kicsi], ol.temp, 60 x 80 cm. – Bulgária, Szófiai Képtár tul.
Virágot (Algeronnak), ol.temp, 50 x 100 cm. – Dorogi Zsigmond (Budapest) tul.
Gyöngytyúk, ol.temp, 45 x 50 cm. – Magántulajdon.
Tarlótüzek, ol.temp, 70 x 100 cm. – A Magyar Nemzeti Galéria tul.
Veronika kendője, ol.temp, 40 x 30 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.
Labirintus, ol.temp, 122 x 90 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.
Lepel, ol.temp. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.
Üres kézzel – A Pest Megyei Múzeumi Igazgatóság tul.
Múzeumban (Történelem), ol.temp, 100 x 110 cm. – A Hadtörténeti Múzeum (Budapest) tul.
Forrásnál, ol.temp, 70 x 110 mm. – A Déri Múzeum (Debrecen) tul.
Amsterdami verklis, ol.temp, 70 x 100 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.
Jegenyék (Pusztahencsei emlék), ol.temp, 60 x 90 cm.
Hársfa, ol.temp, 80 x 50 cm. – Pleizer Vendel (Budapest) tul.
Motorosok, ol.temp, 60 x 80 cm. – A Pusztahencsei Iskola tul.
Gyógyító, ol.temp, f, 80 x 60 cm. – Magántulajdon.
Kapu, ol.temp, 100 x 122 cm.
Fekete mályva, ol.temp, f, 100 x 80 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.
Békáskerti dűlő – Nemes László (Gyulaj) tul.
Balatoni emlék – Egregy – Balatoni táj – Hajnal – Gyulaji templomdomb – Ó házak – Tavaszi táj – Horhos
– Otthagyott kapu – Barna táj – Deres táj – Deres táj – Békáskerti dűlő

1978

Osza Hajnal halálára, ol.temp, f, 80 x 112 cm. – Magántulajdon.
Május, ol.temp, 80 x 60 cm.
Papírbaba, collége +ol.temp, 80 x 50 cm.
Ősz, ol.temp, 60 x 90 cm. – Takács Mária (Simontornya) tul.
Jel után, ol.temp, 70 x 100 cm. – Siska András (Budapest) tul.
Őszi táj – Hófolatok – Tája facsoporttal – Télvége – Dömsödi tavasz – Domb – Tavasz – Meredek út – Gyulaji utca – Tája – Csendélet – Kertalja – Hegyvidék – Bujkáló fény – Három domb

1979

Őszi szántás, ol.temp, f, 60 x 110 cm. – Fazekas János (Dömsöd) tul.

Hétköznap – vasárnap, ol.temp, 90 x 100 cm. – A Kölesdi Galéria tul.

Ikonos csendélet, ol.temp, 80 x 60 cm. – Majba István (Nyergesújfalu) tul.

*Kálvária – Kapu [zöld] – Hajnal – Erdőszéle – Naplemente – Augusztus vége – Zsombékos – Parti füzek –
Esti szél – Présházak*

1980

Öregek álma – A Béri Balog Ádám Múzeum (Szekszárd) tul.

Pusztahencsei táj, ol.temp, 82 x 122 cm. – A Kölesdi Galéria tul.

Háromkirályok, ol.temp, 60 x 80 cm. – A Kölesdi Galéria tul.

Gyönki völgy, ol.temp, 70 x 110 cm. – A Gyönki Általános Iskola tul.

Agyagbánya, ol.temp, 80 x 100 cm. – A Gyönki Általános Iskola tul.

Külvárosi éj, ol.temp, 80 x 110 cm.

Elbúcsúzás (Kertalja), ol.temp, 70 x 90 cm. – Kratochwill Mimi (Budapest) tul.

(Téli) Völgy, ol.temp, 70 x 100 cm. – Dr. Pusztai Dezső (Budapest) tul.

Piros tetős ház, ol.temp, 70 x 100 cm. – Szabó Géza (Szekszárd) tul.

Szivárvány, ol.temp, 60 x 80 cm. – A Tapolcai Bányászklub Nyugdíjasainak tul.

Júdás csókja, ol.temp, 21 x 31 cm. – Szelvényi Ferencné (Budapest) tul.

Don Quijote, ol.temp, 112 x 81,5 cm. – Fecske András (Budapest) tul.

Találkozás, ol.temp, 80 x 100 cm. – A Dömsödi Iskola tul.

Zöld domb – Moldvay Győző (Hatvan) tul.

Labirintus, ol.temp, 122 x 90 cm. – A Tornyai János Múzeum (Hódmezővásárhely) tul.

Muzsikusok I., ol.temp, 60 x 80 cm. – Fertőszögi Béláné (Budapest) tul.

Gyilkos tó, ol.temp, 80 x 100 cm. – Dr. Losonci Miklós (Szentendre) tul.

Állatok mezeje, ol.temp, f, 70 x 100 cm. – Ifj. Hazafi Károly (Kalocsa) tul.

Szőlőhegy, ol.temp, 80 x 110 cm.

Tél, ol.temp, 50 x 80 cm., 19..? – Balogh Sándor (Nyergesújfalu) tul.

1981

Kidobott baba, ol.temp, f, 30 x 70 cm. – A Képzőművészeti Főiskolai Alapítvány tul.

Egy régi ablak emlékére, ol.temp, f, 92 x 52 cm. – Dr. Hubert Ildikó (Budapest) tul.

Jákob álma, ol.temp, 110 x 70 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.

Szőlőhegy, ol.temp, 80 x 110 cm. – A Pusztahencsei Általános Iskola tul.

Életről [Triptichon], ol.temp, 30 x 70 cm. – Nagy Anna (Budapest) tul.

Órhely, ol.temp, f, 60 x 106 cm. – Tamás Menyhért (Budapest) tul.

Requiem, ol.temp, 90 x 110 cm. – Baranyai László (Budapest) tul.

Féktelen tavasz, ol.temp, 70 x 100 cm. – Dr. Szabados Borbála (Budapest) tul.

Benőtt út, ol.temp, 81 x 100 cm. – A Belügyminisztérium Külügyi Osztálya tul.
Tél, ol.temp, 70 x 90 cm.

1982

Régi ajtó emléke, ol.temp, 50 x 35 cm. – Magántulajdon.
Egyedül, ol.temp, 42 x 60 cm. – Blázsovcics Anna (Budapest) tul.
Parasztok, ol.temp, f, 81 x 121 cm. – A Gyulaji Általános Iskola tul.
Nádégetés, ol.temp, v, 70 x 90 cm – A Dömsödi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet tul.
Őrizni a fényt, ol.temp, 80 x 51 cm. – Fekete András (Ráckeve) tul.
Öregek kertje, ol.temp, v, 70 x 100 cm. – A Gyulaji Önkormányzat tul.
Gyerekorom karácsonya, ol.temp, f, 70 x 110 cm.
Késő ősz, ol.temp, v, 70 x 100 cm.
Ünnepelés, ol.temp, 81 x 112 cm. – A Pusztahencsei Általános Iskola tul.
Emlékező (Vázlat) – Magántulajdon (Kaposvár).
Erdei út, ol.temp, 70 x 100 cm. – Magántulajdon.
Viadukt, ol.temp, 50 x 70 cm.

1983

A tavasz virágai, ol.temp, v, 110 x 60 cm.
A nyár virágai, ol.temp, v, 110 x 60 cm.
Az ősz virágai, ol.temp, v, 110 x 60 cm.
A tél virágai, ol.temp, v, 110 x 60 cm.
Édesapám húsvétja, ol.temp, f, 100 x 122 cm.
Madara [Bulgária], ol.temp, 91 x 123 cm. – A Béri Balog Ádám Múzeum (Szekszárd) tul.
Babits, ol.temp, 110 x 70 cm. – A Szekszárdi Babits Ház tul.
A költő hazatérése, ol.temp, 80 x 122 cm. – A Szekszárdi Babits Ház tul.
Gyulaji tavasz, ol.temp, 70 x 100 cm. – A Hőgyészi Iskola tul.
Veliko Trnovoai lány – Bulgária, Szófia, Múzeumi tul.
Nyárutó, ol.temp, 90 x 111 cm.
A négy elem pajzsa, ol.temp., 60 x 80 cm. – Berhész Zsuzsanna (Dömsöd) tul.

1984

Át a túlsó partra, ol.temp, f, 80 x 110 cm. – A T(Art Alapítvány (Budapest) tul.
Az utolsó háború, ol.temp, f, 122 x 170 cm.
Regöly felé, ol.temp, 70 x 100 cm.
Halottak napja, ol.temp, f, 45 x 70 cm.
Az utolsó harcok [kicsi], ol.temp, f, 87 x 30 cm. – Dr. Hubert Ildikó (Budapest) tul.
Elhagyott Kálvária (Gyulaj), ol.temp, f, 66 x 125 cm. – Perge István (Dombóvár) tul.

Virág – macska – holdsarló, ol.temp, 25 x 69 cm. – Vass Ilona (Dömsöd) tul.
Tragédia a cirkuszban, ol.temp, 70 x 80 cm. – Váradi (Weisz) Nándor (Budapest) tul.
Dúzsi dombok télen, ol.temp, 80,5 x 110,5 cm.
Tavasszal, ol.temp,
1924. január 15, ol.temp, 36 x 32 cm.
1924. január 15, ol.temp, 31 x 28 cm.

1985

Repülőőről, ol.temp,
Idő és időtlenség, ol.temp, v, 70 x 100 cm. – Kalocsai Iskolanővérek (Bp., Mária u. 20.) tul.
Szakadékban, ol.temp, 110 x 90 cm. – Magántulajdon (Németország).
Fácánok, ol.temp, v, 60 x 90 cm.
Dávid siratja Góliátot, f, ol.temp, 100 x 70 cm.
Jámi a fákon, ol.temp, v, 90 x 120 cm.
Adj király katonát! ol.temp, v, 100 x 160 cm. – A Hőgyészi Iskola tul.
Az utolsó virág, ol.temp, f, 90 x 80 cm.
Elhagyott pince, ol.temp, f, 53 x 91 cm.
Elhagyott Kálvária, ol.temp, 65 x 123 mm.
Ég és föld között, ol.temp, v, 80 x 120 cm.
Holdtölte, plectol, 60 x 100 cm. – Balaskó Jánpsné (Gyulaj) tul.

1986

Kilépni a falból, ol.temp, f, 43 x 60 cm. – Havas Valéria (Budapest) tul.
Emlékképek [Vázlat], ol.temp, f, 80 x 130 cm.
Ministráns (pirosban), ol.temp, f, 26,5 x 26,5 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.
Orchideák, ol.temp, 90 x 70 cm. – Dr. Berhész Béla (Dömsöd) tul.
Apaj felé, ol.temp, v, 60 x 80 cm. – Dömsöd község tul.
Fehér – fekete, ol.temp, f, 90 x 124,5 cm.

1987

Petőfi, ol.temp, v, 70 x 90 cm. – Dömsöd község tul.
Remetekápolna (Szekszárd)
Életút, szekká a Szekszárdi Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájában, 300 x 600 cm.
Két arc, ol.temp, v, 30 x 40 cm.
Kölesdi domb, ol.temp, f, 55 x 80 cm.
Emlékező kép gobelinhez, ol.temp, v, 240 x 190 cm.

1988

- Szekszárdi rege*, ol.temp, + arany, v, 70 x 50 cm.
János Jelenések, ol.temp, + arany- + ezüst lemez. – Mészáros Mihály (Budapest) tul.
Menekülés, ol.temp, v, 79 x 90 cm. – Fecske András (Budapest) tul.
Vízmosás, ol.temp, f, 50 x 70 cm.
Önarckép, ol.temp, f, 70 x 53 cm.
Krisztus, ol.temp, f, 70 x 25 cm. – Eva (Joe Saunders (USA) tul.
Gyöngy, ol.temp, 100 x 60 cm.
Tiszta víz, ol.temp, f, 28 x 14, 5 cm. – Mészáros Mihály (Budapest) tul.
Gyulaji emlék, ol.temp, v, 70 x 100 cm.
Vihar, ol.temp, v, 70 x 100 cm.
Katakomba, ol.temp, 70 x 100 cm.
Katakomba [Triptichon], ol.temp, f, 100 x 100 cm. – Fekete András (Ráckeve) tul.
Római romok, ol.temp, f, 40 x 60 cm.
Egyszer mindenki elmegy, ol.temp, v, 90 x 58 cm. – A Ráckevei Múzeum tul.
Emlékmező, gobelin, 240 x 190 cm. Szötte: Tímár Kati.

1989

- Átváltozások*, ol.temp, v, 90 x 70 cm.
Fekete tulipán (Eszter könyve), ol.temp, v, 80 x 65 cm. – Fazekas János (Dömsöd) tul.
Találkozások – akadályoztatások, ol.temp, f, 32 x 55 cm. – Dr. Berhész Béla (Dömsöd) tul.
Finita, ol.temp, 70 x 90 cm.
Pirosban, ol.temp, 38 x 28 cm.
Kis róka, ol.temp, 55 x 42 cm. – Peti Anikó (Csepel) tul.
Noé bárkája, ol.temp, f, 28 x 32 cm.
Karácsony, ol.temp, f, 42 x 50 cm.
Testvérek, ol.temp, v, 60 x 45 cm.
Judit, ol.temp, f, 57,5 x 18,5 cm. – Ruska Judit (Budapest) tul.

1990

- „Bújj-bújj zöld ág!”* ol.temp, v, 100 x 158 cm. – A Hőgyészi Iskola tul.
Virág, macska, hold, sarló, ol.temp, 25 x 60 cm. – Fábiánné Vas Ilonka (Dömsöd) tul.
Víztükör, ol.temp, v, 77 x 70 cm. – Dr. Hubert Ildikó (Budapest) tul.
Diósberényi tavasz, ol.temp, 70 x 100 cm.
Krisztus-fej, ol.temp, f, 34 x 26 cm.
János Jelenések, ol.temp, f, 35 x 50 cm.

1991

Megkoronázás, ol.temp, v, 90 x 130 cm.

Vörös fal, ol.temp.

Mimi, ol.temp, + arany, f, 30 x 30 cm. – Kratochwill Mimi (Budapest) tul.

Behavazott dombok, ol.temp, 60 x 90 cm.

Őszi dombok, ol.temp, 65 x 80 cm.

Lázár, ol.temp, v, 70 x 100 cm.

II. János Pál, ol.temp, f, 70 x 100 cm.

Péter, ol.temp, f. – Kiss Hermina (Dömsöd) tul.

Római romoknál, ol.temp, v, 70 x 90 cm. – Maricsek László (Nyergesújfalu) tul.

1992

Elszakadás, ol.temp, v, 110 x 134 cm.

Bakonyi rege, ol.temp, 90 x 110 cm. – A Dömsödi Önkormányzat tul.

Dömsödi búcsú, ol.temp, 45 x 58 cm. – Dr. Berhész Béláné (Dömsöd) tul.

Egy nyár, ol.temp, 50 x 85 cm.

Lélekvárás, szekkó a pusztahencsi római katolikus templomban, kb. 27 m².

Színeváltozás, ol.temp, v, 140 x 95 cm.

Búzaszentelés, ol.temp, 60 x 90 cm.

Hölgy és egyszarvú, ol.temp, v, 90 x 60 cm.

Tavaszi, Nyár, Ősz, Tél virágai [kicsi], ol.temp. – Dr. Papp István (Budapest) tul.

Gyermekkel, farost + lemez, ol.temp, 70 x 60 cm. – A Dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galéria Alapítvány tul.

Pál, ol.temp, 34 x 22 cm.

1993

Félszárnyú éjjel, ol.temp, v, 110 x 60 cm. – A Simontornyai Vármúzeum tul.

Kalapos, ol.temp, falemez, 29 x 24 cm.

Kata leanderrel, ol.temp, 90 x 65 cm.

Elhagyott pince emléke, ol.temp, v, 80 x 90 cm.

Latrok között, ol.temp, v, 45 x 60 cm.

H. V. tanyája, ol.temp, 100,5 x 130,5 cm. – A Szárazdi Önkormányzat tul.

Önarckép, ol.temp, 90 x 60 cm.

Háromkirályok (Hárman mennek), ol.temp, 50 x 80 cm.

Madárral (Szent Ferenc), ol.temp, 30 x 44 cm. – Dr. Ördög Ferenc (Nagykanizsa) tul.

1994

- Átvinni a gyermeket (Szent Kristóf)*, ol.temp, v, 141,5 x 90 cm. – Budapest, Babér utcai plébánia tul.
Bárány, ol.temp, v, 140 x 95 cm.
Család, ol.temp + arany, 35 x 20 cm. – Nyerges Attila (Nyergesújfalu) tul.
Angyal (piros és arany), ol.tem, 41 x 18 cm. – Ifj. Hazafi Károly (Kalocsa) tul.

1995

- Visszaforduló (Lót és felesége)*, ol.temp, v, 110 x 80 cm.
Szárzdi alkony, ol.temp, v, 70 x 100 cm.
Májusi Kálvária, ol.temp, v, 80 x 100 cm.
Árpád utcai kertek (Gyulaj), ol.temp, 70 x 110 cm.
Erdésház (Gyulajon), ol.temp, + arany, v, 110 x 90 cm.
Kék angyal (kék és arany), ol.temp, 42 x 20 cm. – Vadas Tímea és Dániel (Baja) tul.
Kisangyal, ol.temp, falemez, 33 x 19 cm. – Nagy Anna (Budapest) tul.

1996

- Napsütéses tél (Gyulaj)*, ol.temp, v, 73 x 110,5 cm. – A Ráckevei Múzeum tul.
Holdfénykor, ol.temp, v, 110 x 70 cm
Kulcsórizó, ol.temp, falemez, 33 x 19 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.
Vénusz születése, ol.temp, falemez, 33 x 19 cm. – Dr. Gonda Ferenc (Budapest) tul.
Csendélet, ol.temp, v, 50 x 70,5 cm. – Dr. Berhész Béla (Dömsöd) tul.
Kurd felé, ol.temp, v, 95 x 120 cm.
Erzsi tavasszal, ol, v, 60 x 45 cm. – Bazsonyi János (Kalocsa) tul.
Erzsi [Portré], ol.temp, v, 28 x 29 cm. – Vadas Gáborné Hazafi Arany (Baja) tul.

1997

- Virágcsendélet*, ol.temp, 65 x 40 cm. – Nyergesi László (Nyergesújfalu) tul.
Szarkalábos csendélet, ol.temp, 50 x 68 cm. – Fazekas János (Dömsöd) tul.
Palást, ol.temp, v, 100 x 160 cm.
Költő, ol.temp, v, 40 x 30 cm.– Utassy József (Budapest) tul.
Első ítélet, ol.temp, 100 x 160 cm.
Fölfelé, ol.temp, v, 50 x 70 cm.

Életrajzi adatok

Bazsonyi Arany 1928. január 13-án született Gyulajon. Szülei parasztgazdálkodók voltak. Az elemi iskoláját szülőfalujában, a középiskolát Hőgyészen és Kalocsán végezte. 1947-ben érettségizett a kalocsai Iskolanővérek Érseki Leánylíceumában.

Művészeti tanulmányokat a budapesti Képzőművészeti Főiskolán folytatott 1948-tól 1951-ig. Mivel szüleit kulákká nyilvánították, el kellett hagynia a főiskolát, ahol mesterei Varga Nándor

Lajos, Pap Gyula, Kmetty János és Berény Róbert voltak. Közülük a nehéz időkben Berény Róbert állt ki mellette.

1952-ben Dombóvárott tanítói képesítést kapott. Öt évig tanított Pusztahencsén és Dunabogdányban. 1954-ben házasságot kötött Vecsési Sándorral.

Önálló kiállítással először 1964-ben a Fényes Adolf-teremben mutatkozott be.

Kiállításai

• **Önállóak:**

Budapest: 1964, 1972, 1978, 1983, 1989

Ráckeve: 1970, 1982

Hódmezővásárhely: 1972

India, Delhi: 1975

Szekszárd: 1975, 1984

Dömsöd: 1977, 1992

Kölesd: 1981

Simontornya: 1983

Bulgária, Szófia: 1983

Nagydorog: 1985

Hőgyész: 1989

Gyulaj: 1994

• **Csoportos** kiállításokon pályaindulásától kezdve külföldön is rendszeresen részt vesz. Külföldi bemutatkozásai voltak az alábbi országokban: Spanyolország, Kanada, Anglia, Svájc, Libanon, India, Bulgária, Szovjetunió, Olaszország, Franciaország, Belgium, Ausztria.

Murális munkái

Szent Lőrinc, szekkó, kb. 40 m². – Kurd, Római katolikus templom, 1965/66.

A dömsödi otthon, szekkó, 18 m². – Dömsöd, 1973-1977.

Történelem, panno, 320 x 920 cm. – Heves, Művelődési ház, 1970.

Életút, szekkó, 300 x 600 cm. – Szekszárd, Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolája, 1987.

Lélekvarás, secco, 27 m². – Pusztahencse, Római katolikus templom, 1990.

Díjai

1965	<i>Balatoni Nyári Tárlat</i> díja
1969	<i>X. Szegedi Nyári Tárlat</i> fődíja
1974	IV. Országos (Egri) Akvarell Biennálé nívódíja
1976	<i>Balatoni Nyári Tárlat</i> nívódíja
1978	<i>Honvédelmünk, hadseregünk</i> , III. díj
1979	<i>Magyar Tájak – III. Országos Tájfestészeti Biennálé</i> : Kohán György-emlékérem
<i>Vásárhelyi Őszi Tárlat</i> : Tornyai János-plakett
1980	<i>Magyar Tájak</i> : bronzdiploma
1982	<i>Nemzetközi Festészeti Triennálé</i> nemzeti díja (Szófia)
1983	<i>Babits-pályázat</i> Babits-plakettje (Szekszárd)
1984	<i>Magyar Tájak: Mezőgazdasági Kiállítás</i> különdíja
1985	<i>Mezőgazdaság a képzőművészetben</i> pályázat III. díja
1997	XI. Arcok és sorsok, <i>Országos Portré-biennálé</i> : diploma

A kötet képmellékleteinek jegyzéke

Festmények

A borító külsején:

- A tavasz virágai*, ol.temp, 110 x 60 cm, 1983.
- A nyár virágai*, ol.temp, 110 x 60 cm, 1983.
- Az ősz virágai*, ol.temp, 110 x 60 cm, 1983.
- A tél virágai*, ol.temp, 110 x 60 cm, 1983.

1. *Álom*, ol.temp, 40 x 60 cm, 1963.
2. *Virágok között*, ol.temp, 80 x 100 cm, 1965.
3. *Lakodalmi készülődés*, ol.temp, 90 x 80 cm, 1967.
4. *Apa és fia*, ol.temp, 100 x 80 cm, 1967.
5. *Üdvözlét*, ol.temp, 70 x 100cm, 1971.
6. *Ahogy öltözünk (spanyolosan)*, ol.temp, 116 x 80 cm. 1972.
7. *Áldozat*, ol.temp, 70 x 110 cm, 1972.
8. *Fogyó hold*, ol.temp, 60 x 90 cm, 1974.
9. *Salome*, ol.temp, 40 x 60 cm, 1974.
10. *Bulgáriai emlék*, ol.temp, 100 x 140 cm, 1975.
11. *Kréta kör*, ol.temp, 30 x 40 cm, 1977.
12. *Tarlótűzek*, ol.temp, 70 x 100 cm. 1977.
13. *Gyöngytyúk*, ol.temp, 40 x 50 cm, 1977.
14. *Múzeumban (Történelem)*, ol.temp, 100 x 110 cm, 1977.
15. *Osza Hajnal halálára*, ol.temp, 80 x 112 cm, 1978.
16. *Gyilkos tó*, ol.temp, 80 x 100 cm, 1980.
17. *Don Quijote*, ol.temp, 112 x 81. 1980.
18. *Jákob álma*, ol.temp, 110 x 70 cm, 1981.
19. *Requiem*, ol.temp, 90 x 110 cm, 1981.
20. *Egy régi ablak emlékére*, ol.temp, 90 x 52 cm, 1981.
21. *Madara*, ol.temp, 91 x 123 cm, 1983.
22. *Az utolsó harc*, ol.temp, 87 x 30 cm, 1984.

23. *Át a túlsó partra*, ol.temp, 89 x 110 cm.
24. *Fácánok*, ol.temp, 60 x 90 cm, 1985.
25. *Szakadékban*, ol.temp, 110 x 90 cm, 1985.
26. *Járni a fákon*, ol.temp, 90 x 120 cm, 1985.
27. *Ég és föld között*, ol.temp, 80 x 120 cm, 1985.
28. *Dávid siratja Góliátot*, ol.temp, 100 x 70 cm, 1985.
29. *Kilépni a falból*, ol.temp, 43 x 60. 1986.
30. *Egyszer mindenki elmegy*, ol.temp, 90 x 58 cm, 1987.
31. *Szekszárdi rege*, ol.temp, 70 x 50 cm, 1988.
32. *Krisztus*, ol.temp, 70 x 25 cm, 1988.
33. *Katakomba*, ol.temp, 100 x 100 cm, 1988.
34. *Gyöngy*, ol.temp, 100 x 60 cm, 1988.
35. *Átváltozások*, ol.temp, 90 x 70 cm, 1989.
36. *Diósberényi tavasz*, ol.temp, 70 x 100 cm, 1990.
37. *Megkoronázás*, ol.temp, 90 x 130 cm, 1991.
38. *Hölgy és az egyszarvú*, ol.temp, 90 x 60 cm, 1992.
39. *Színeváltozás*, ol.temp, 140 x 95 cm, 1992.
40. *Elszakadás*, ol.temp, 110 x 134 cm, 1992.
41. *Önarckép*, ol.temp, 90 x 60 cm, 1993.
42. *Árpád utcai kertek (Gyulaj)*, ol.temp, 70 x 110 cm, 1995.
43. *Napsütéses tél*, ol.temp, 73 x 110 cm, 1996.
44. *Első ítélet*, ol.temp, 100 x 160 cm, 1997.
45. *Palást*, ol.temp, 100 x 160 cm, 1997.
46. *Életút* – Szekko a Szekszárdi Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájában, 300 x 600 cm.
47. *Emlékező*, gobelin, 240 x 190 cm. Szötte: Tímár Kati, 1988.

Rajzok

48. *Országunk, hazánk*, tus, 30 x 43 cm. 1990.
49. *„Gyerekkorból”*, tus, 42 x 30 mm. 1984.
50. *Szüleink*, pác, 29 x 40 cm. 1982.
51. *„Szegényemberek”*, tus, 29 x 41 cm. 1982.
52. *Országúton II.*, tus, 43 x 29 cm. 1996.
53. *Ember és lovak*, tus, 43 x 30 cm. 1994.
54. *Ötven évesek elégiája I.*, tus, 30 x 42 cm. 1994.

55. *Ötven évesek elégiája II.*, tus, 30 x 43 cm. 1995.
56. *„A tékozló lány”*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1986.
57. *Utolsó ölelés*, tus, 40 x 28,5 cm. 1994.
58. *Leó napja I.*, tus, 42 x 30 cm. 1984.
59. *Állatszeliidítő*, tus, 42 x 30 cm. 1986.
60. *Egyedül maradtan*, tus, 30 x 42 cm. 1984.
61. *Mózes napja*, tus, 30 x 45 cm. 1992.
62. *Dávid napja*, tus, 30 x 40 cm. 1985.
63. *Veronika napja IV.*, tus, 30 x 42 cm. 1984.
64. *Lázár napja*, tus + pác, 30 x 42 cm. 1982.
65. *Saul – Saul*, tus, 42 x 30 cm. 1988.
66. *„A gazdag ifjú”*, tus, 42 x 30 cm. 1995.
67. *Advent III.*, tus, 41 x 30 cm. 1989.
68. *Péter és Pál napja*, tus, 42 x 29,5 cm. 1985.
69. *„Keresztelő János napja” naptár-sorozatból*, tus, 30 x 42 cm. 1991.
70. *Szineváltóság*, tus, 40 x 29,5 cm. 1989.
71. *„Az Emberfia halála”*, tus + pác, 30 x 41 cm. 1985.
72. *„Panaszfal”*, tus, 30 x 42 cm. 1987.
73. *Simon napja*, tus, 42 x 30 cm. 1986.
74. *A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A tapintás*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.
75. *A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A látás*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.
76. *A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: Az ízlelés*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.
77. *A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A szaglás*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.
78. *A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A hallás*, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

1. *Álom*, ol.temp, 40 x 60 cm, 1963.

2. *Virágok között*, ol.temp, 80 x 100 cm, 1965.

3. Lakodalmi készülődés, ol.temp, 90 x 80 cm, 1967.

4. *Apa és fia*, ol.temp, 100 x 80 cm, 1967.

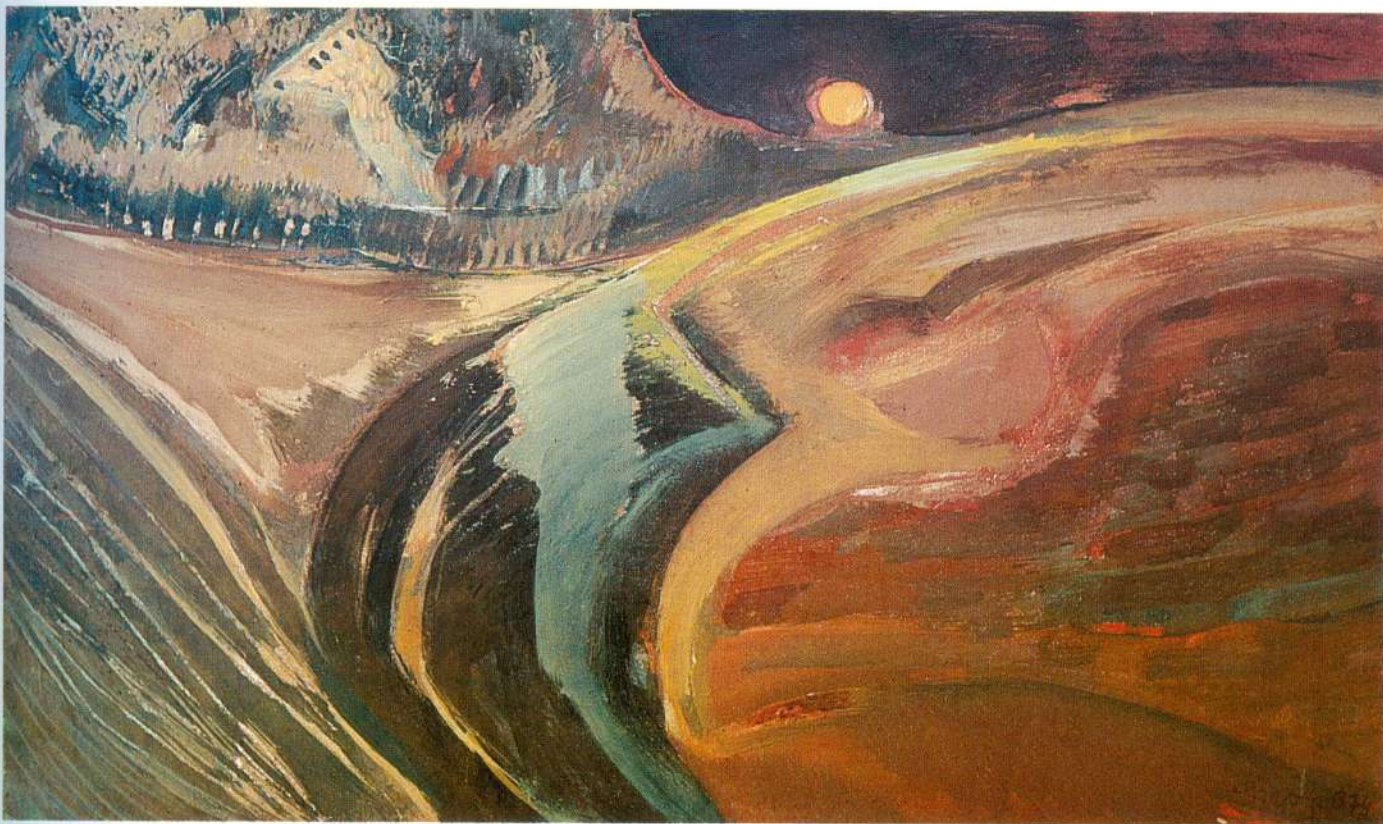
5. Üdvözet, ol.temp, 70 x 100cm, 1971.

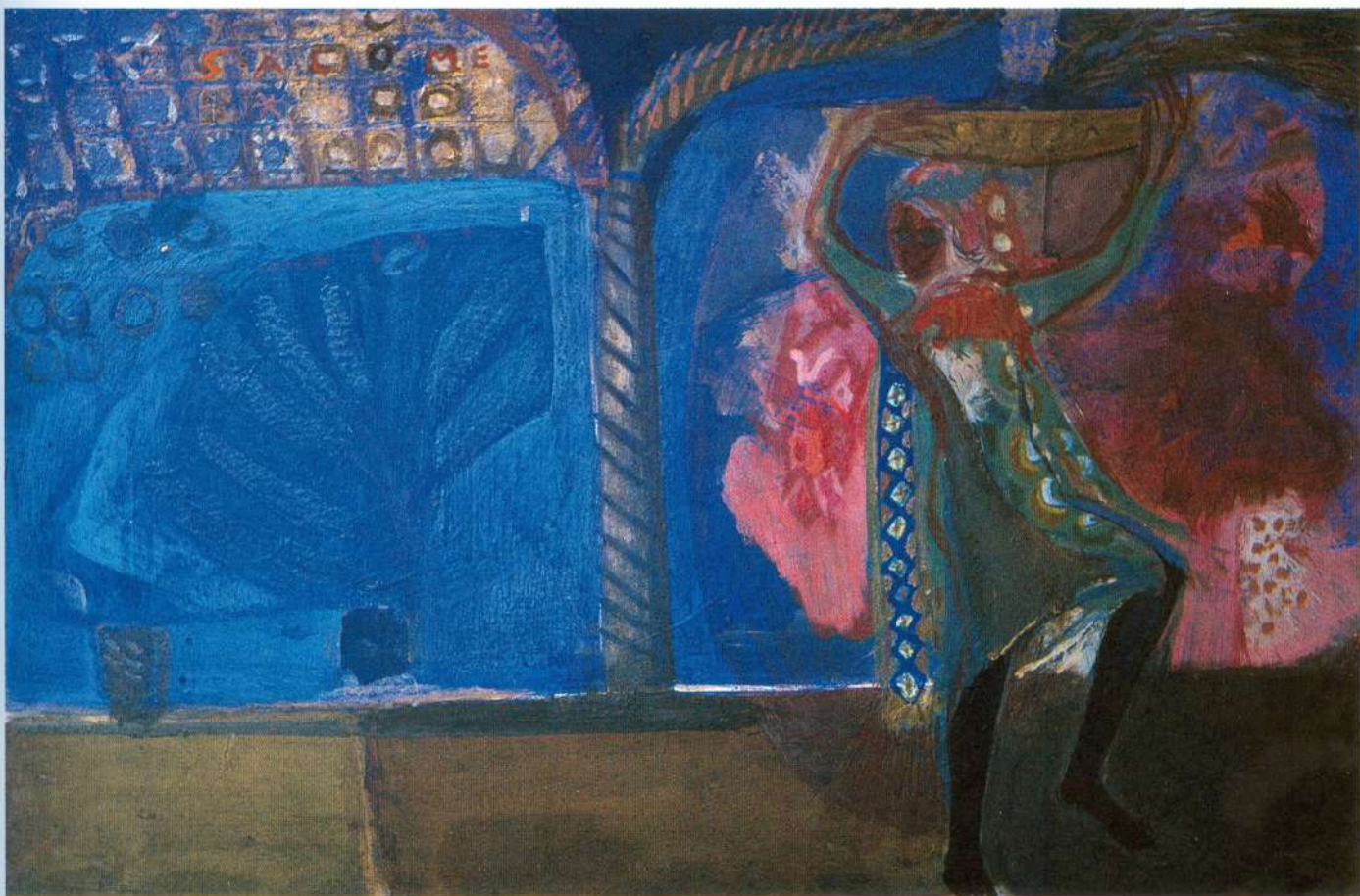
6. *Ahogy öltözünk (spanyolosan)*, ol.temp, 116 x 80 cm. 1972.

7. *Áldozat*, ol.temp, 70 x 110 cm, 1972.

8. *Fogyó hold*, ol.temp, 60 x 90 cm, 1974.

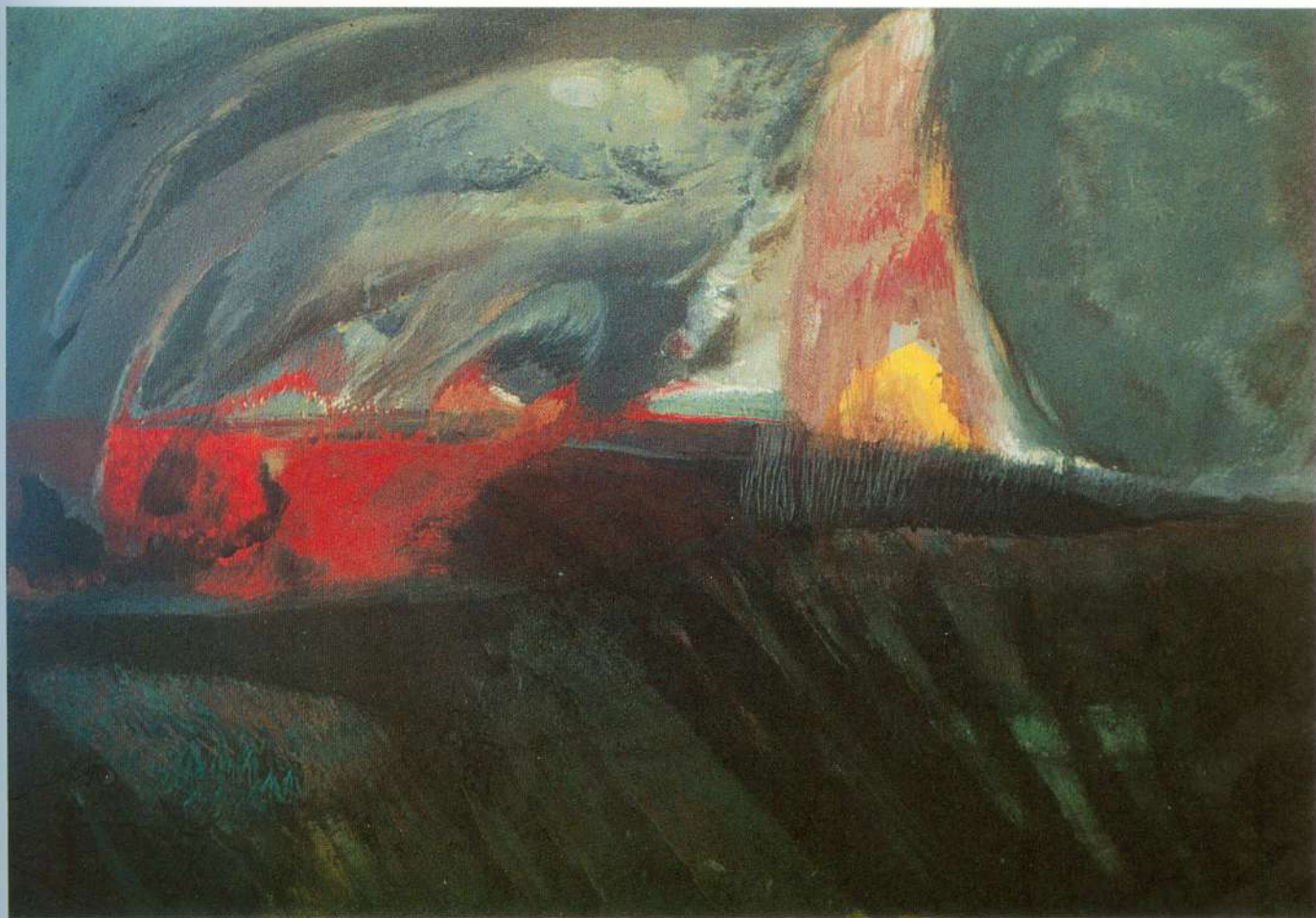
9. *Salome*, ol.temp, 40 x 60 cm, 1974.

10. *Bulgáriai emlék*, ol.temp, 100 x 140 cm, 1975.

11. Krétakör, ol.temp, 30 x 40 cm, 1977.

12. *Tarlótűzek*, ol.temp, 70 x 100 cm. 1977.

13. Gyöngytyúk, ol.temp, 40 x 50 cm, 1977.

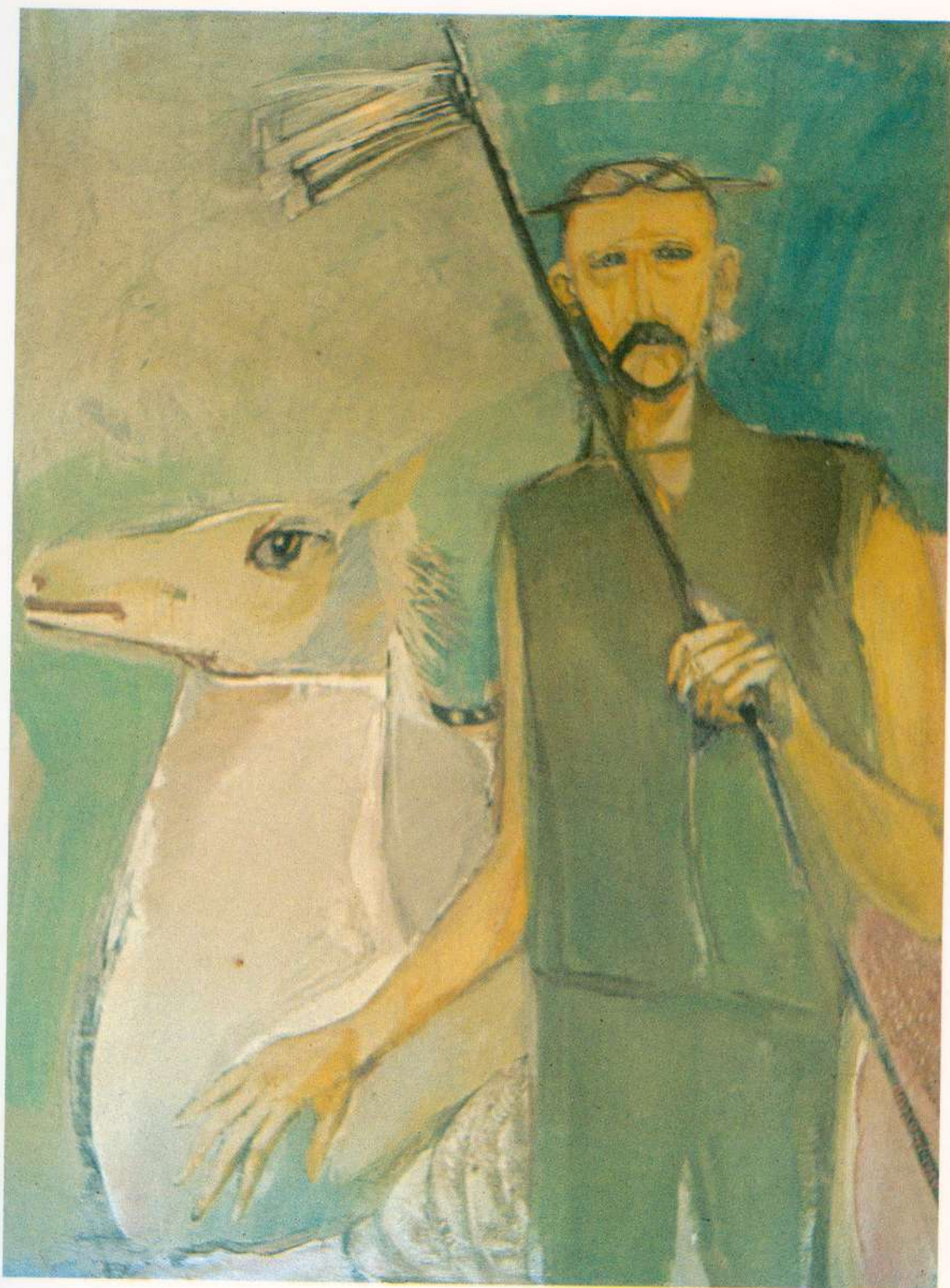
14. Múzeumban (Történelem), ol.temp, 100 x 110 cm, 1977.

15. *Osza Hajnal halálára*, ol.temp, 80 x 112 cm, 1978.

16. *Gyilkos tó*, ol.temp, 80 x 100 cm, 1980.

17. *Don Quijote*, ol.temp, 112 x 81. 1980.

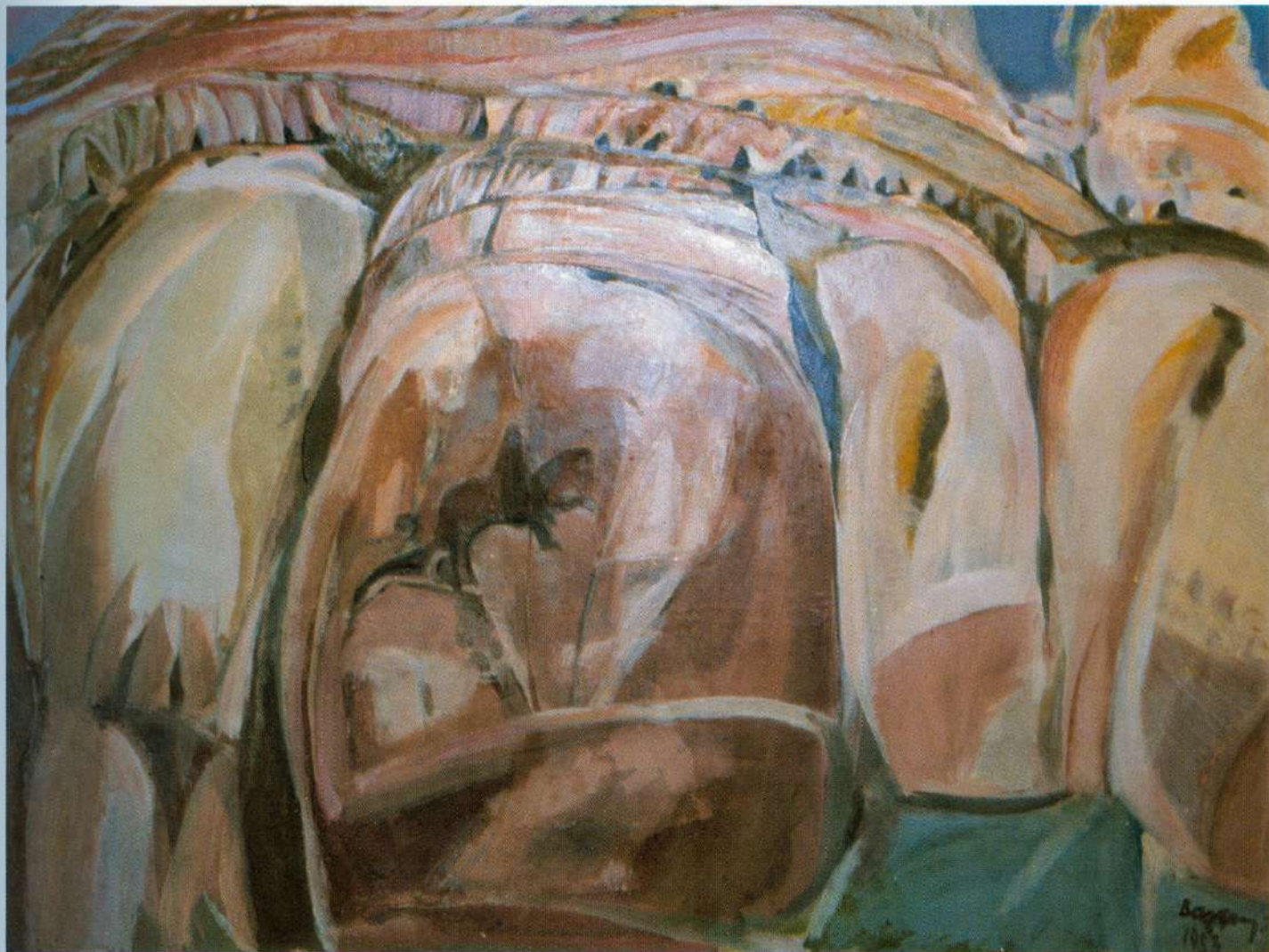
18. Jákov álma, ol.temp, 110 x 70 cm, 1981.

19. *Requiem*, ol.temp, 90 x 110 cm, 1981.

20. *Egy régi ablak emlékére*, ol.temp, 90 x 52 cm, 1981.

21. *Madara*, ol.temp, 91 x 123 cm, 1983.

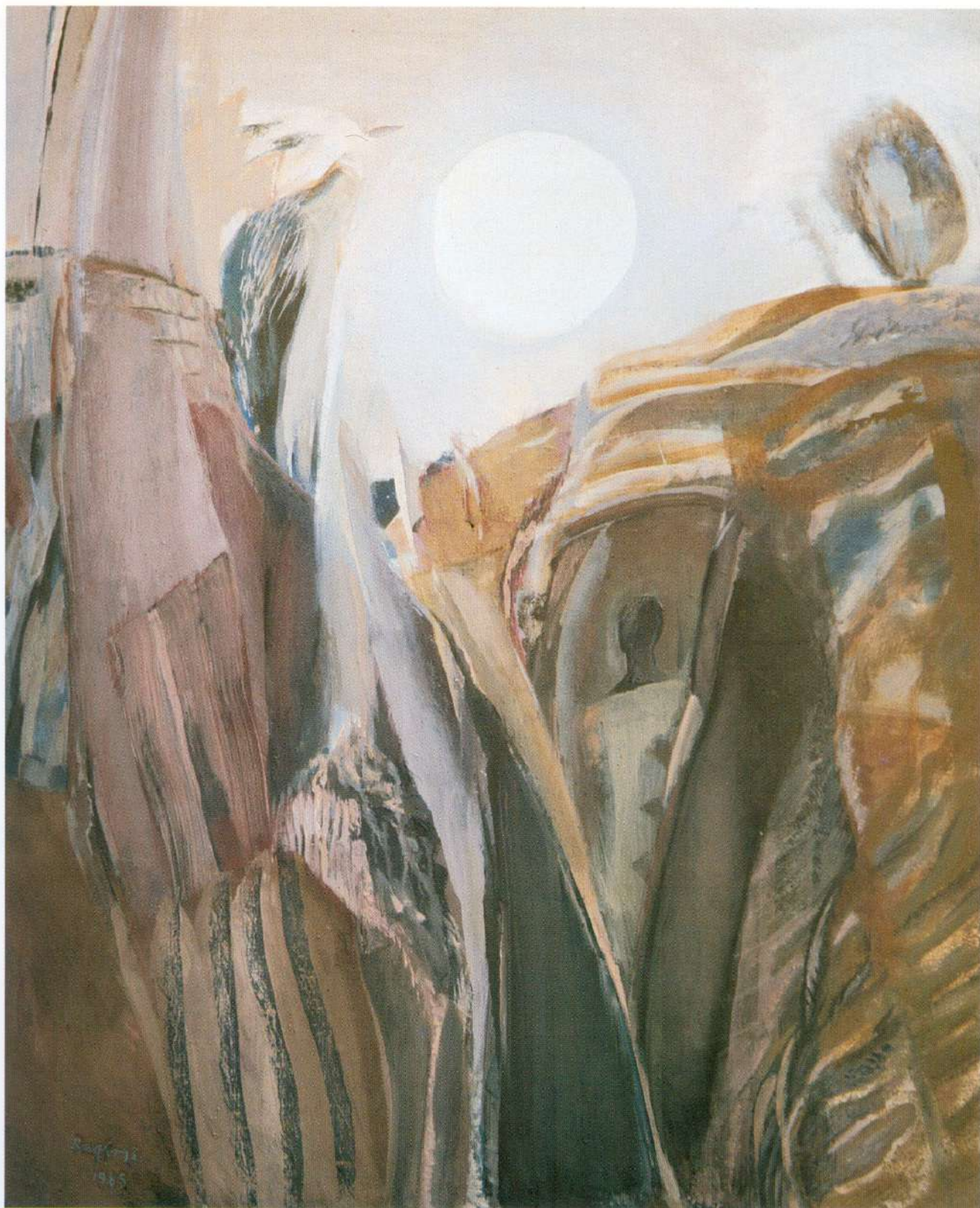
22. *Az utolsó harcos*, ol.temp, 87 x 30 cm, 1984.

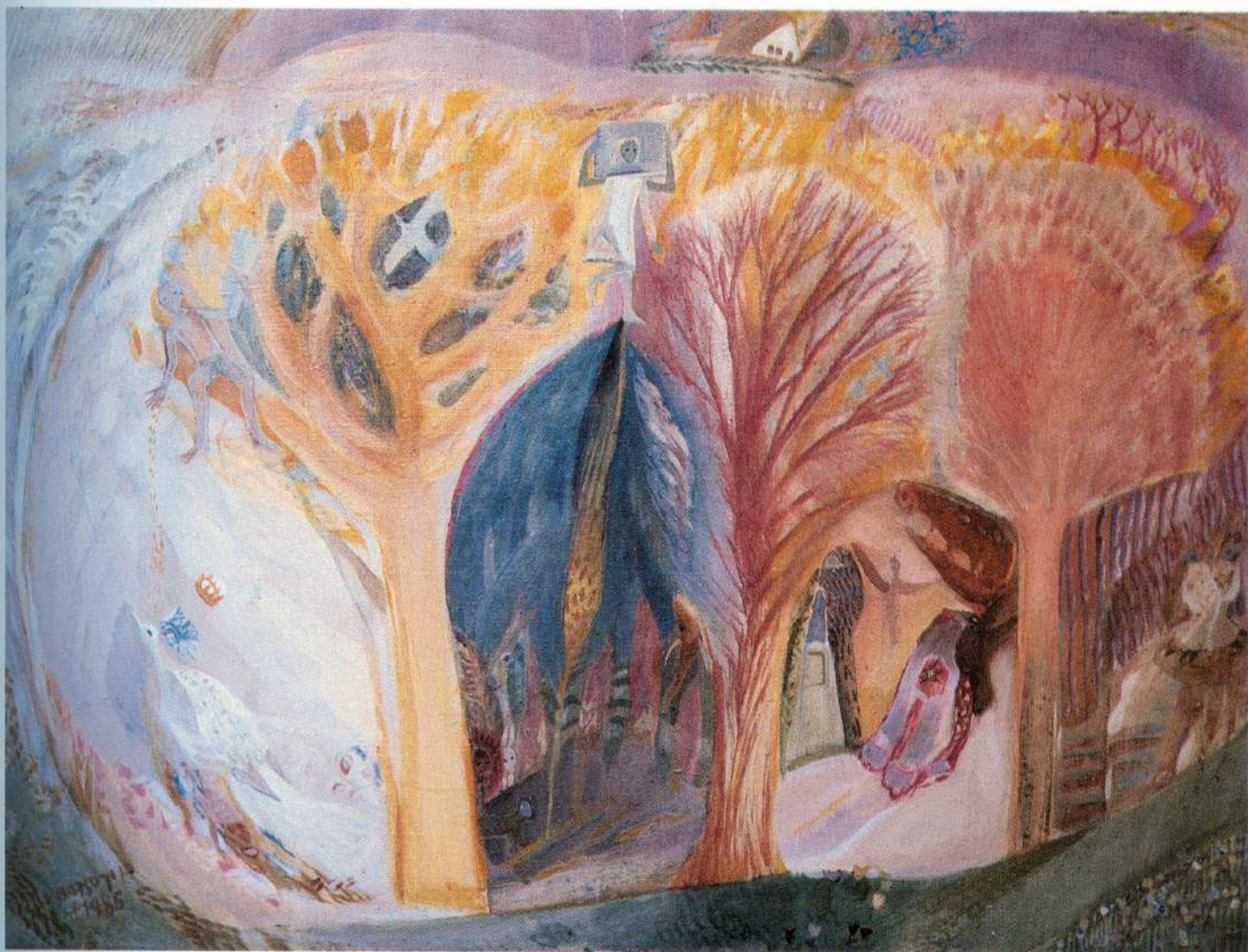
23. *Át a túlsó partra*, ol.temp, 89 x 110 cm.

24. *Fácánok*, ol.temp, 60 x 90 cm, 1985.

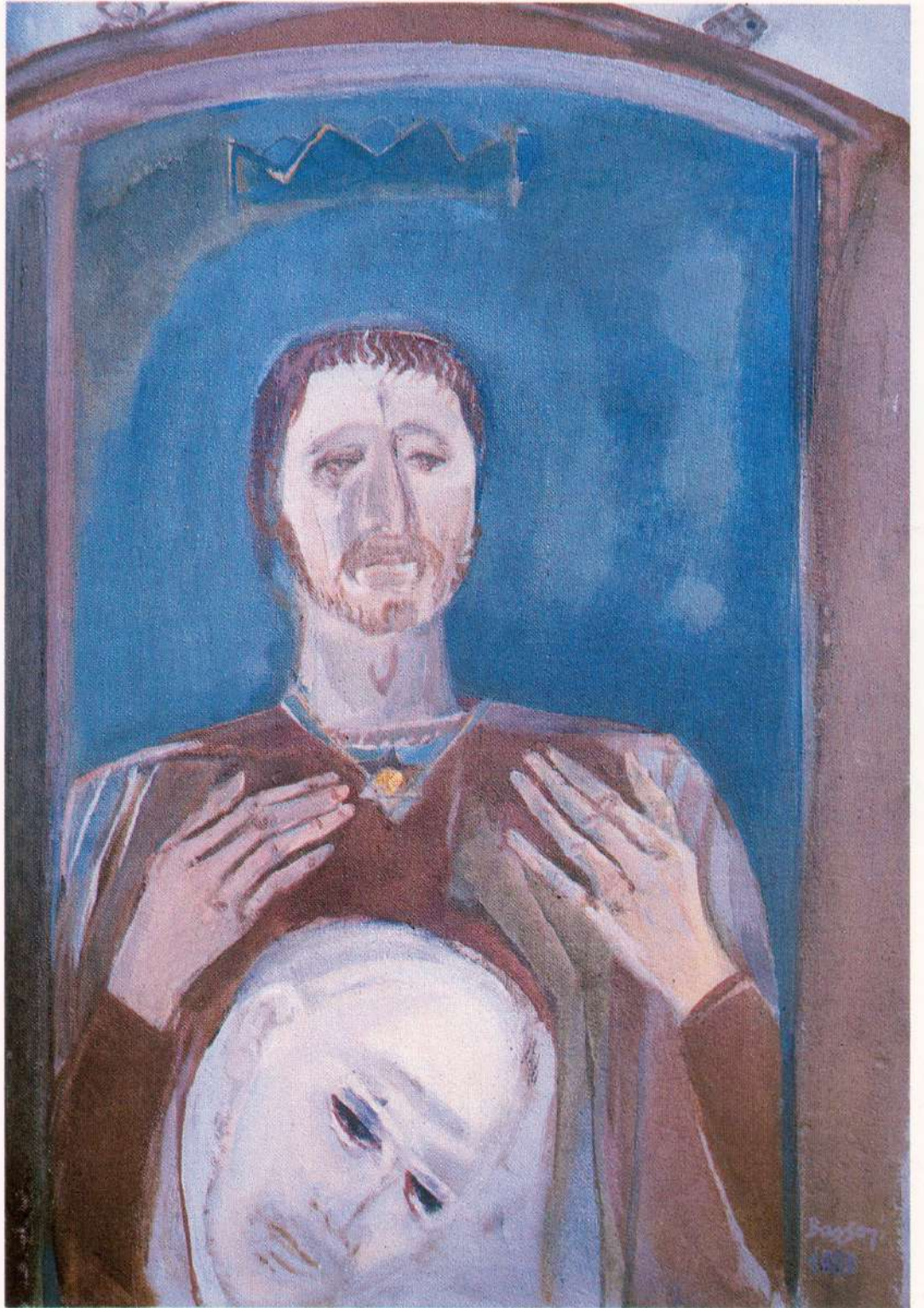
25. Szakadékban, ol.temp, 110 x 90 cm, 1985.

26. *Jámi a fákon*, ol.temp, 90 x 120 cm, 1985.

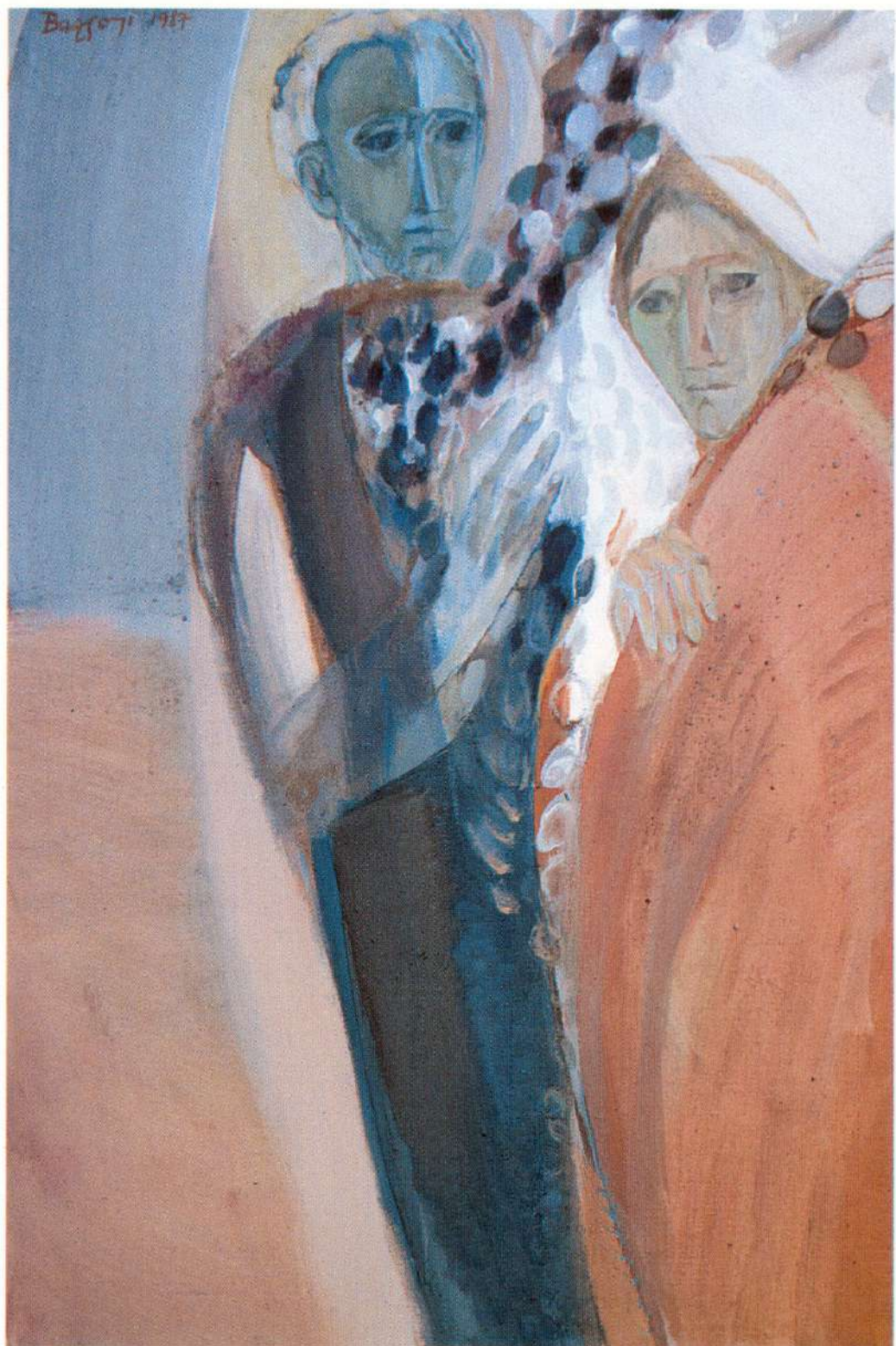
27. *Ég és föld között*, ol.temp, 80 x 120 cm, 1985.

28. Dávid siratja Góliátot, ol.temp, 100 x 70 cm, 1985.

29. *Kilépni a falból*, ol.temp, 43 x 60. 1986.

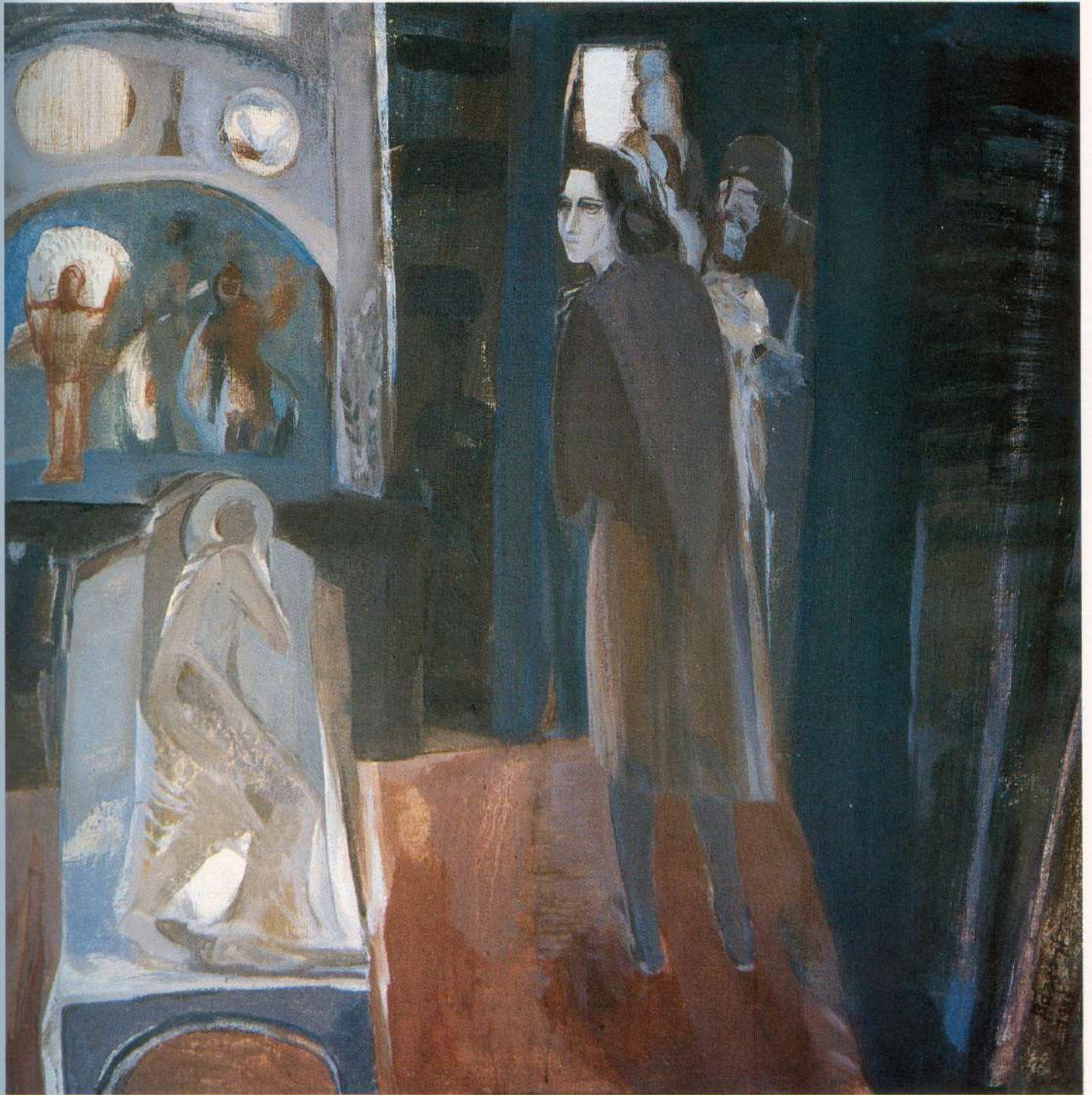
30. *Egyszer mindenki elmegy*, ol.temp, 90 x 58 cm, 1987.

31. Szekszárdi rege, ol.temp, 70 x 50 cm, 1988.

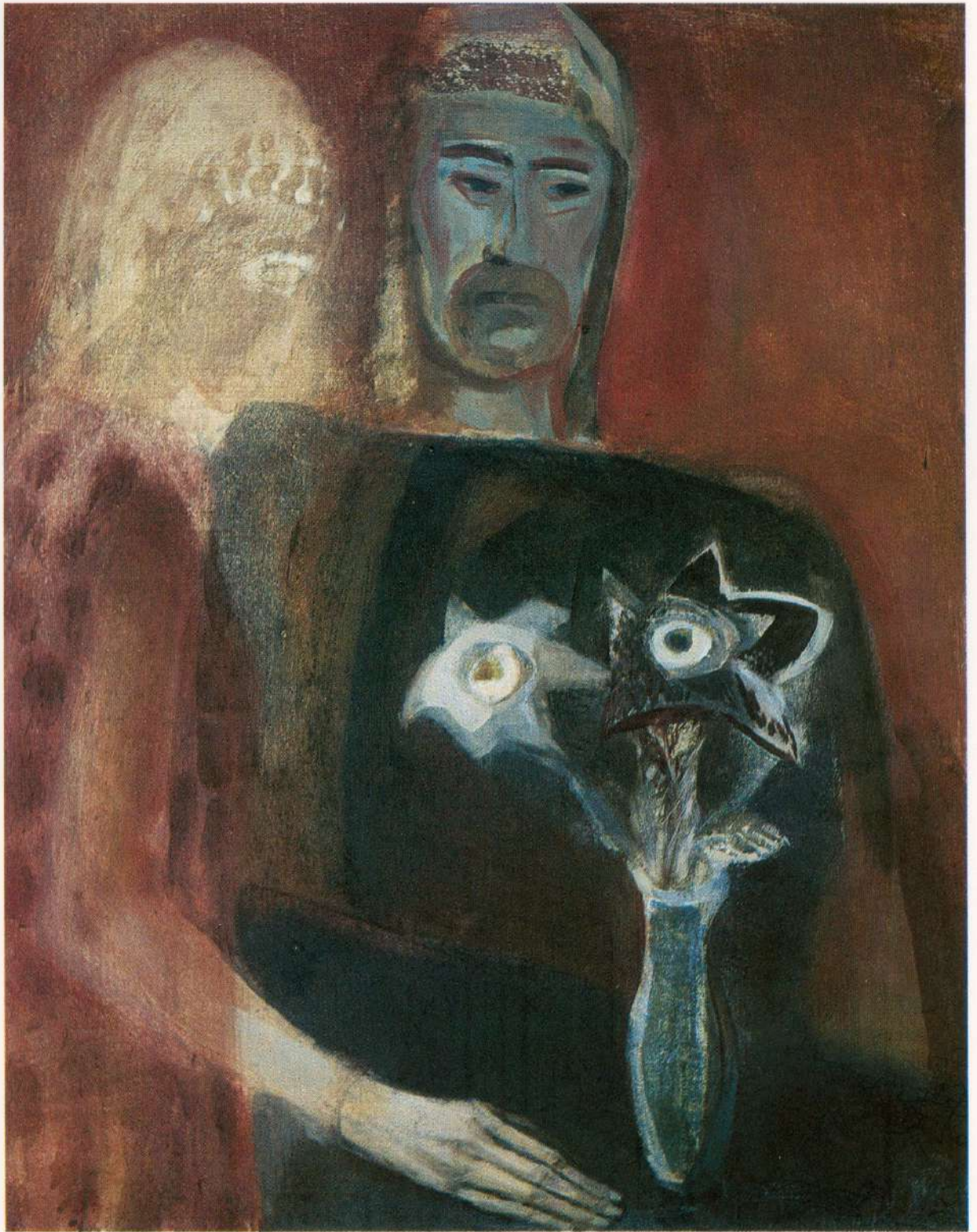
32. *Krisztus*, ol.temp, 70 x 25 cm, 1988.

33. *Katakomba*, ol.temp, 100 x 100 cm, 1988.

34. Gyöngy, ol.temp, 100 x 60 cm, 1988.

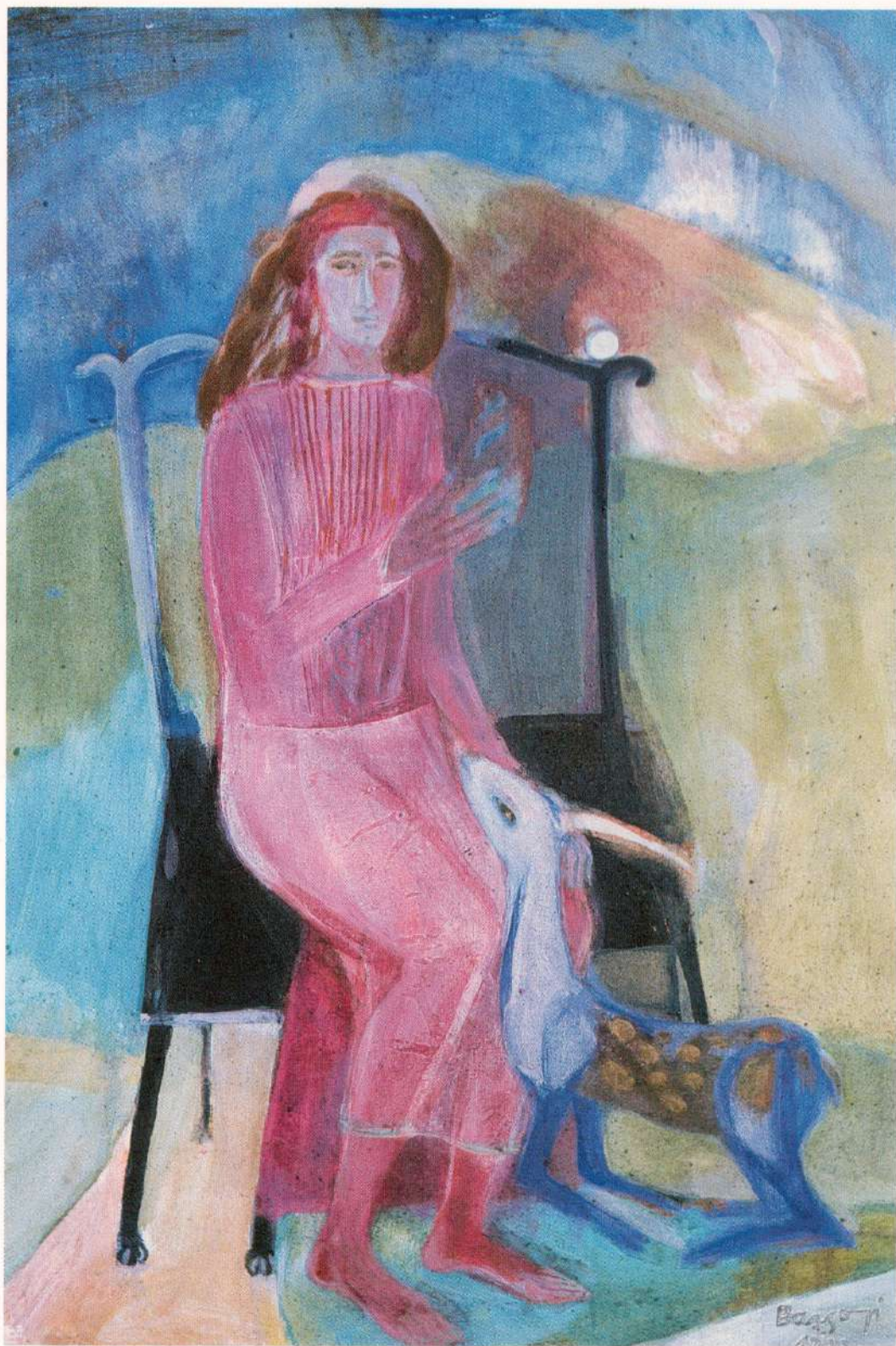
35. *Átváltozások*, ol.temp, 90 x 70 cm, 1989.

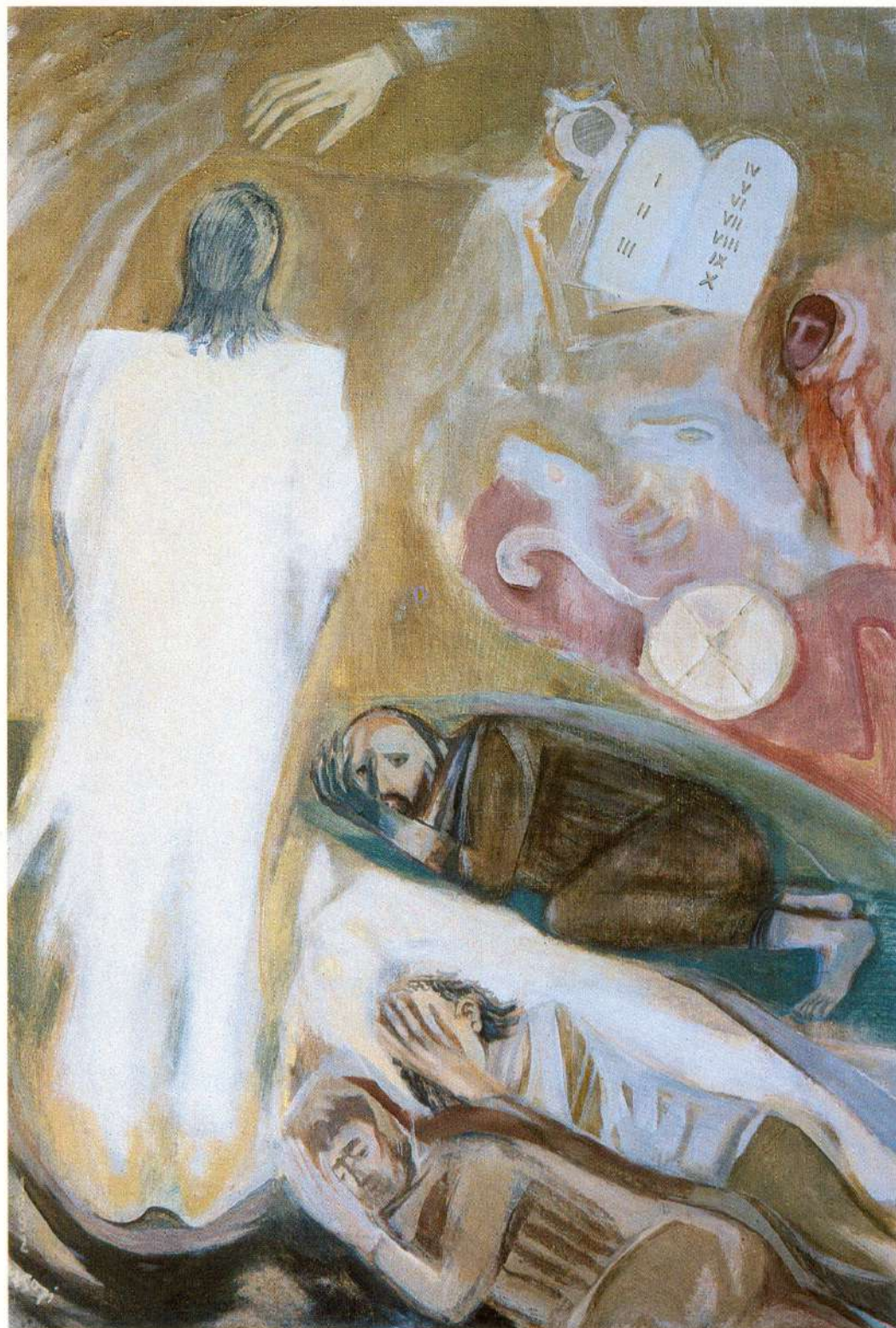
36. *Diósberényi tavasz*, ol.temp, 70 x 100 cm, 1990.

37. *Megkoronázás*, ol.temp, 90 x130 cm, 1991.

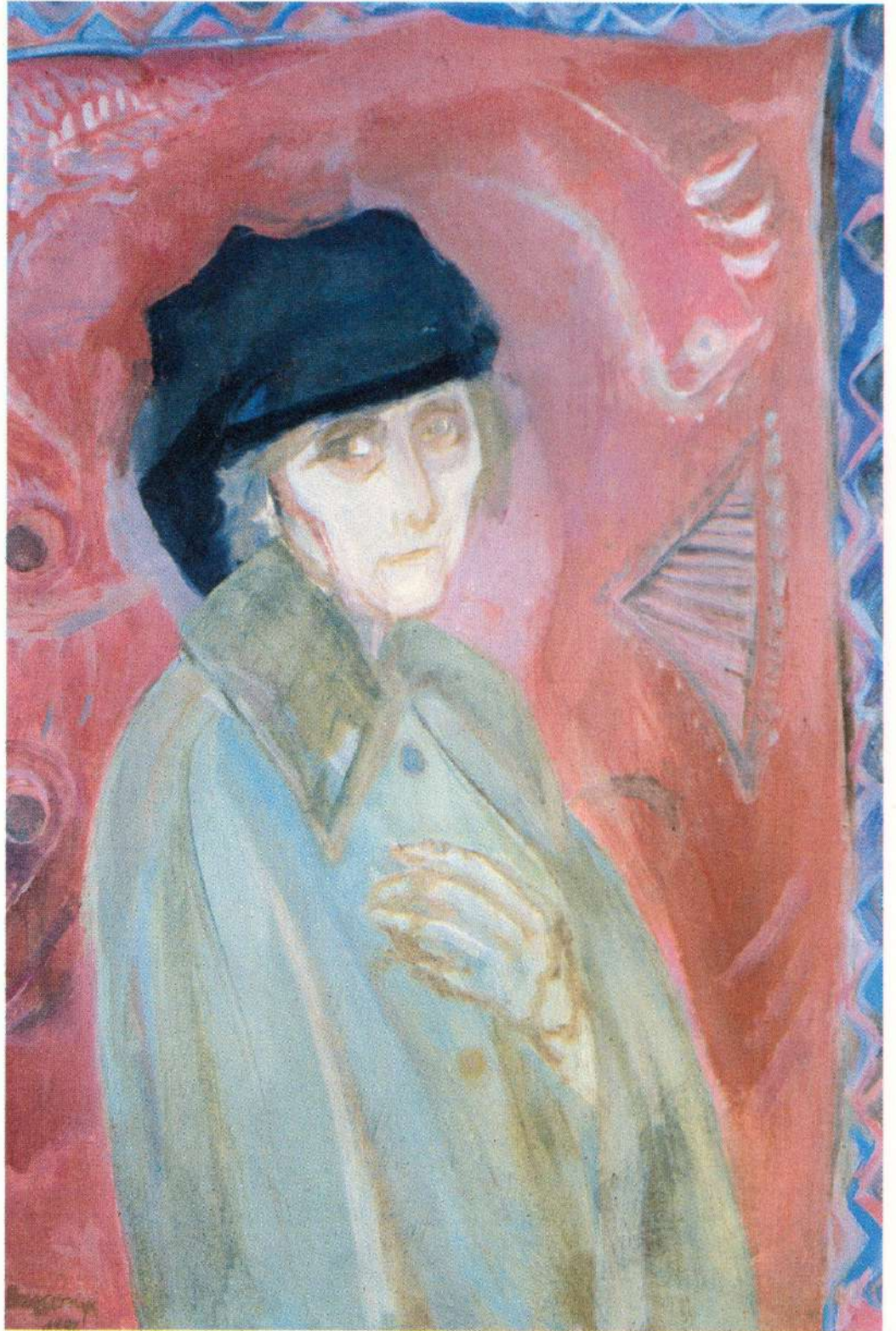
38. Hölgy és az egyszarvú, ol.temp, 90 x 60 cm, 1992.

39. Színeváltozás, ol.temp, 140 x 95 cm, 1992.

40. *Elszakadás*, ol.temp, 110 x 134 cm, 1992.

41. *Önarckép*, ol.temp, 90 x 60 cm, 1993.

42. *Árpád utcai kertek* (Gyulaj), ol.temp, 70 x 110 cm, 1995.

43. *Napsütéses tél*, ol.temp, 73 x 110 cm, 1996.

44. *Első ítélet*, ol.temp, 100 x 160 cm, 1997.

45. *Palást*, ol.temp, 100 x 160 cm, 1997.

46. *Életút* – Szekő a Szeszárdi Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájában, 300 x 600 cm.

47. *Emlékező*, gobelin, 240 x 190 cm. Szőtte: Tímár Kati, 1988.

Meg kellene festenem a rétet

*Meg kellene festenem a rétet,
Mikor selyme szálanként suhog,
A katáng közte keményen megáll,
Kék virága pötttyözi ágait,
Sárga fürtököt fesül a gyenge szél
A náddal kevert vízi virágon,
Fehér tengerét lenn kiteríti a búrók,
Összefogja a szagosbükköny
Folyondár-gyöngye öleléssel,
Rózsaragyogás buggyan szirma nehezen,
Aranyos istápfü rezeg-rezeg,
Ki-bebújva mezőhatárig játszadozik,
Ezüstpohárból iszik a nap harmat-tejet,
Megesendesülten, párosan a szitakötők,
Pillangók, meg egyéb bogarak motoznak,
Nem szállnak, szinte röptükben megállnak
A madarak, ugrás közben a kicsiny vadak,
Emberszötte szönyegnek tűnik szélén az út.*

*Kender-rostja roppan lépésem alatt,
Zenije felkel, hogy a kép köré keretet írjon,
Ha majdan megfesteném, vagy valaki helyettem.*

48. *Országunk, hazánk*, tus, 30 x 43 cm. 1990.

49. „Gyerekkorból”, tus, 42 x 30 mm. 1984.

50. Szüleink, pác, 29 x 40 cm. 1982.

51. „Szegényemberek”, tus, 29 x 41 cm. 1982.

52. Országúton II., tus, 43 x 29 cm. 1996.

53. Ember és lovak, tus, 43 x 30 cm. 1994.

54. Ötven évesek elégiája I., tus, 30 x 42 cm. 1994.

55. *Ötven évesek elégiája II.*, tus, 30 x 43 cm. 1995.

56. „A tékozló lány”, tus + pác, 42 x 30 cm. 1986.

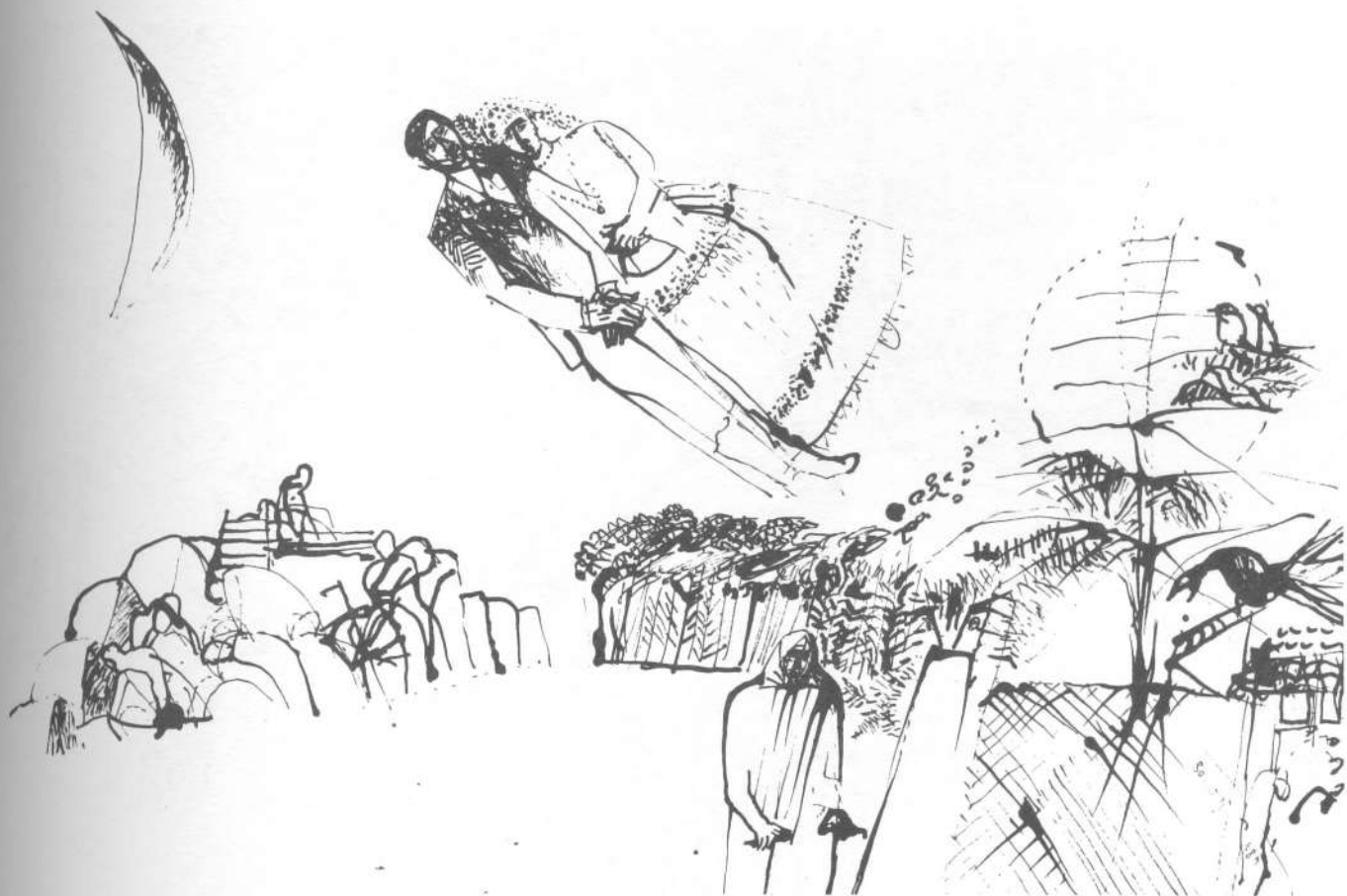
57. Utolsó ölelés, tus, 40 x 28,5 cm. 1994.

58. Leó napja I., tus, 42 x 30 cm. 1984.

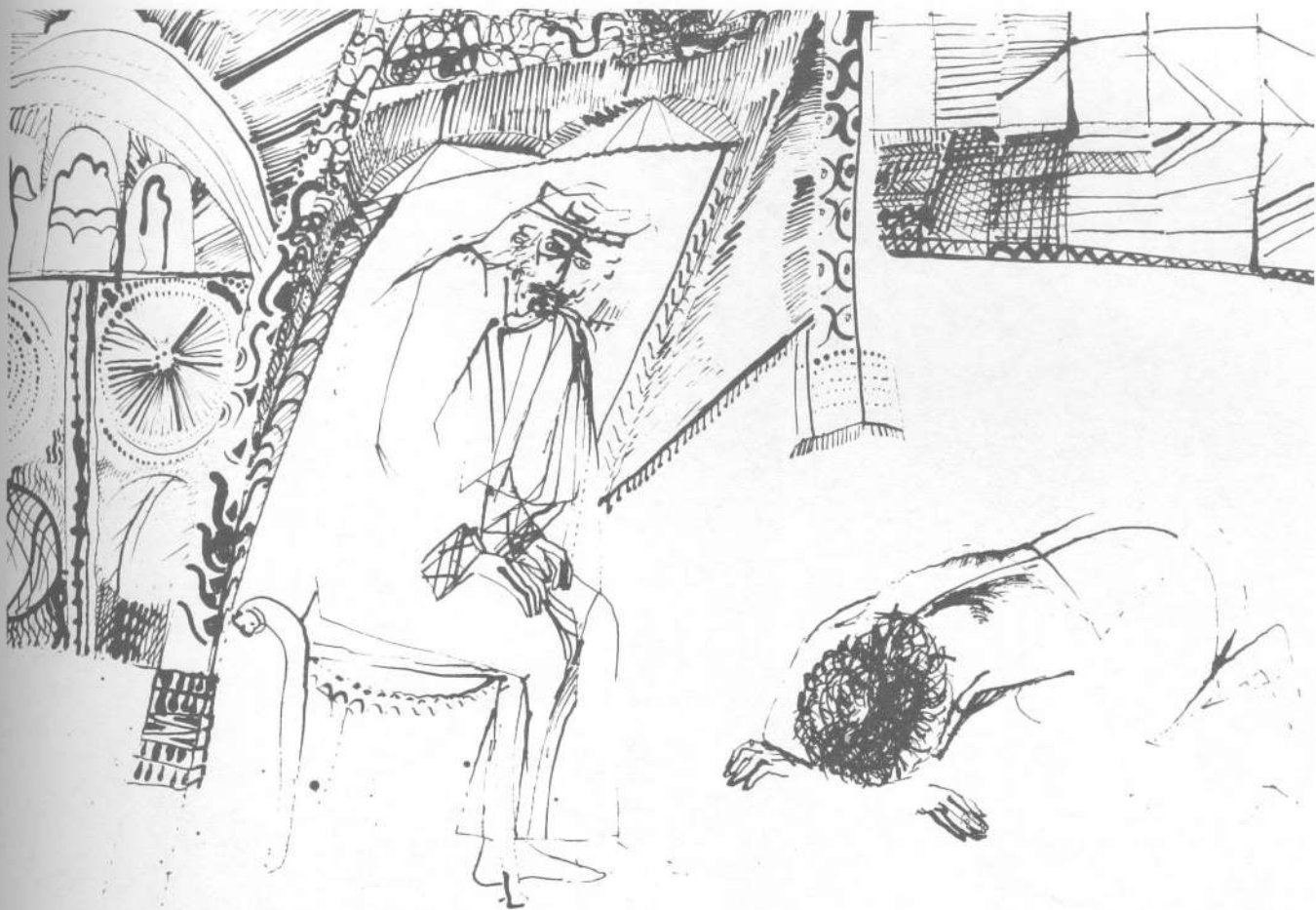
59. Állatszélidítő, tus, 42 x 30 cm. 1986.

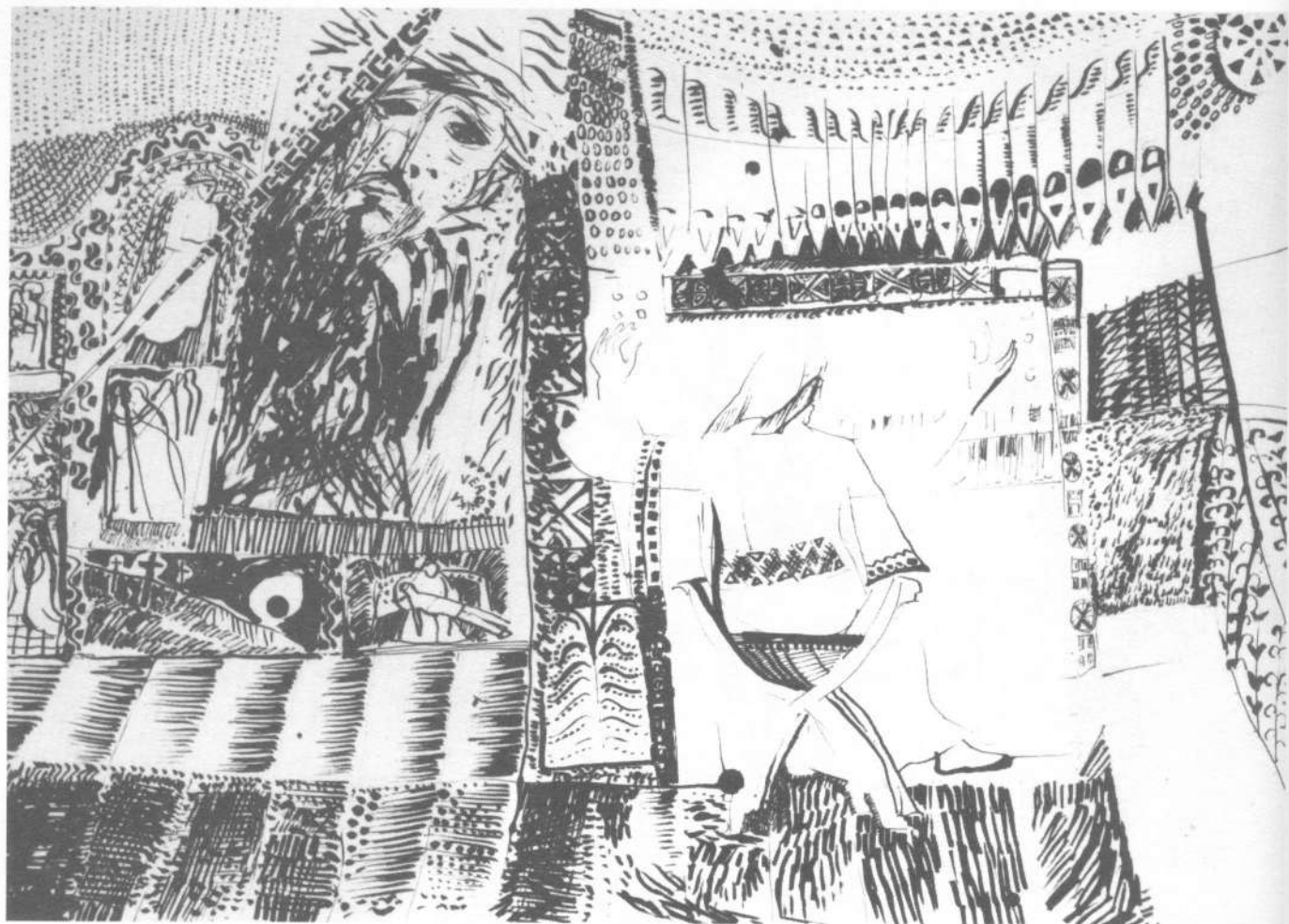
60. *Egyedül maradtan*, tus, 30 x 42 cm. 1984.

61. Mózes napja, tus, 30 x 45 cm. 1992.

62. *Dávid napja*, tus, 30 x 40 cm. 1985.

63. *Veronika napja IV.*, tus, 30 x 42 cm. 1984.

64. *Lázár napja*, tus + pác, 30 x 42 cm. 1982.

65. *Saul - Saul*, tus, 42 x 30 cm. 1988.

66. „A gazdag ifjú”, tus, 42 x 30 cm. 1995.

67. Advent III., tus, 41 x 30 cm. 1989.

68. Péter és Pál napja, tus, 42 x 29,5 cm. 1985.

91. V. 31
1991

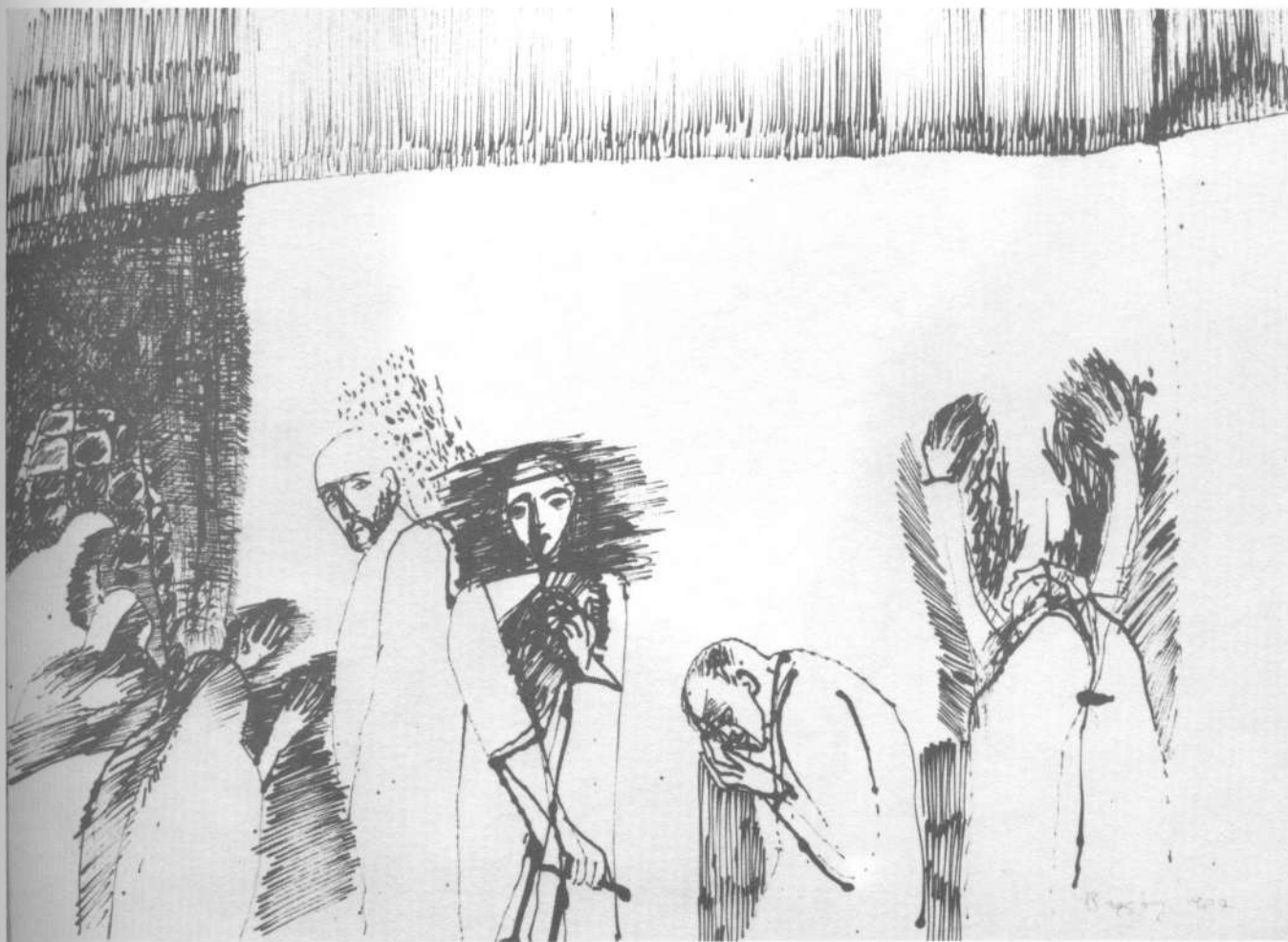
69. „Keresztelő János napja” naptár-sorozatból, tus, 30 x 42 cm. 1991.

70. Színeváltás, tus, 40 x 29,5 cm. 1989.

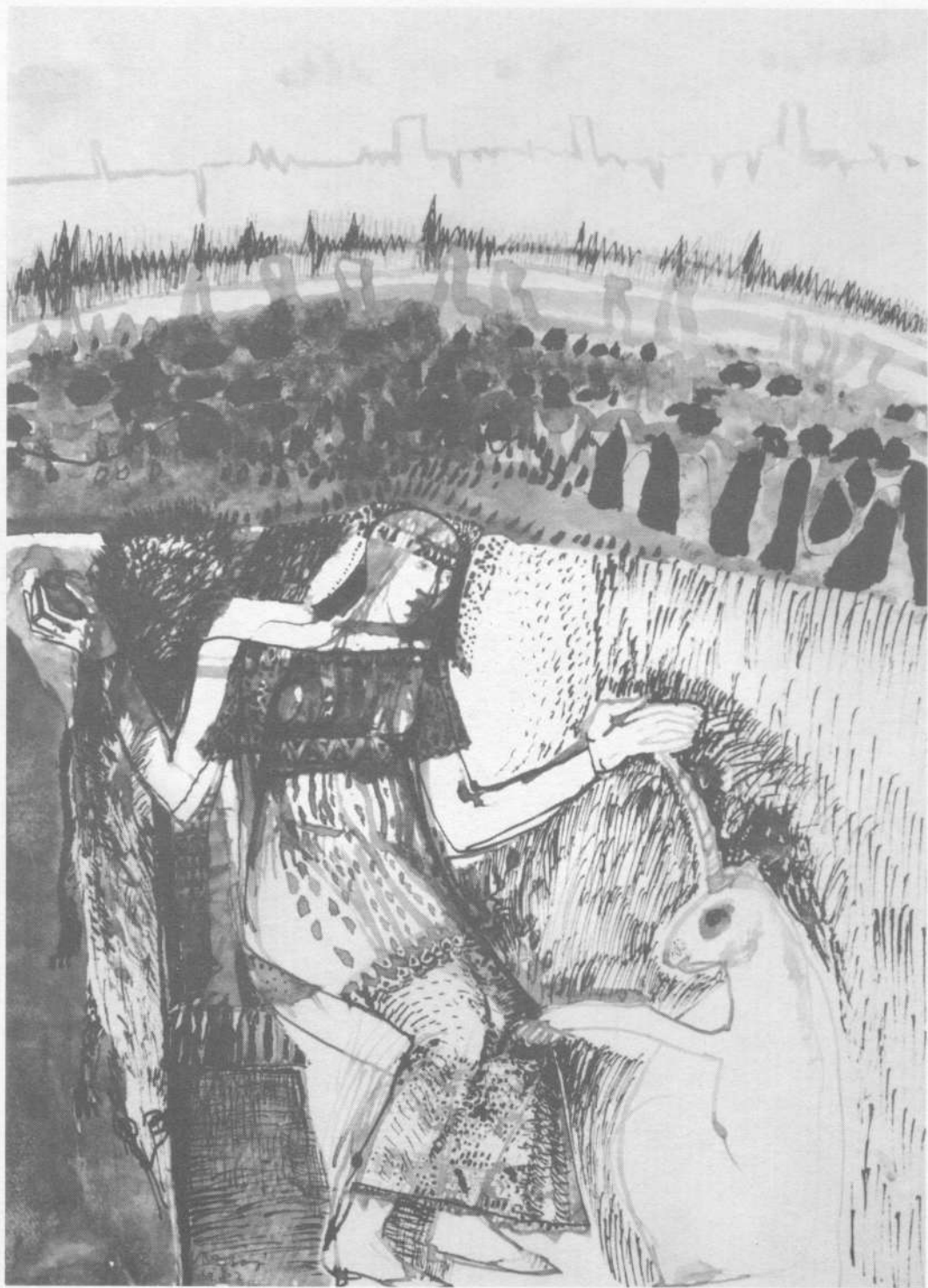
71. „Az Emberfia halála”, tus + pác, 30 x 41 cm. 1985.

72. „Panaszfal”, tus, 30 x 42 cm. 1987.

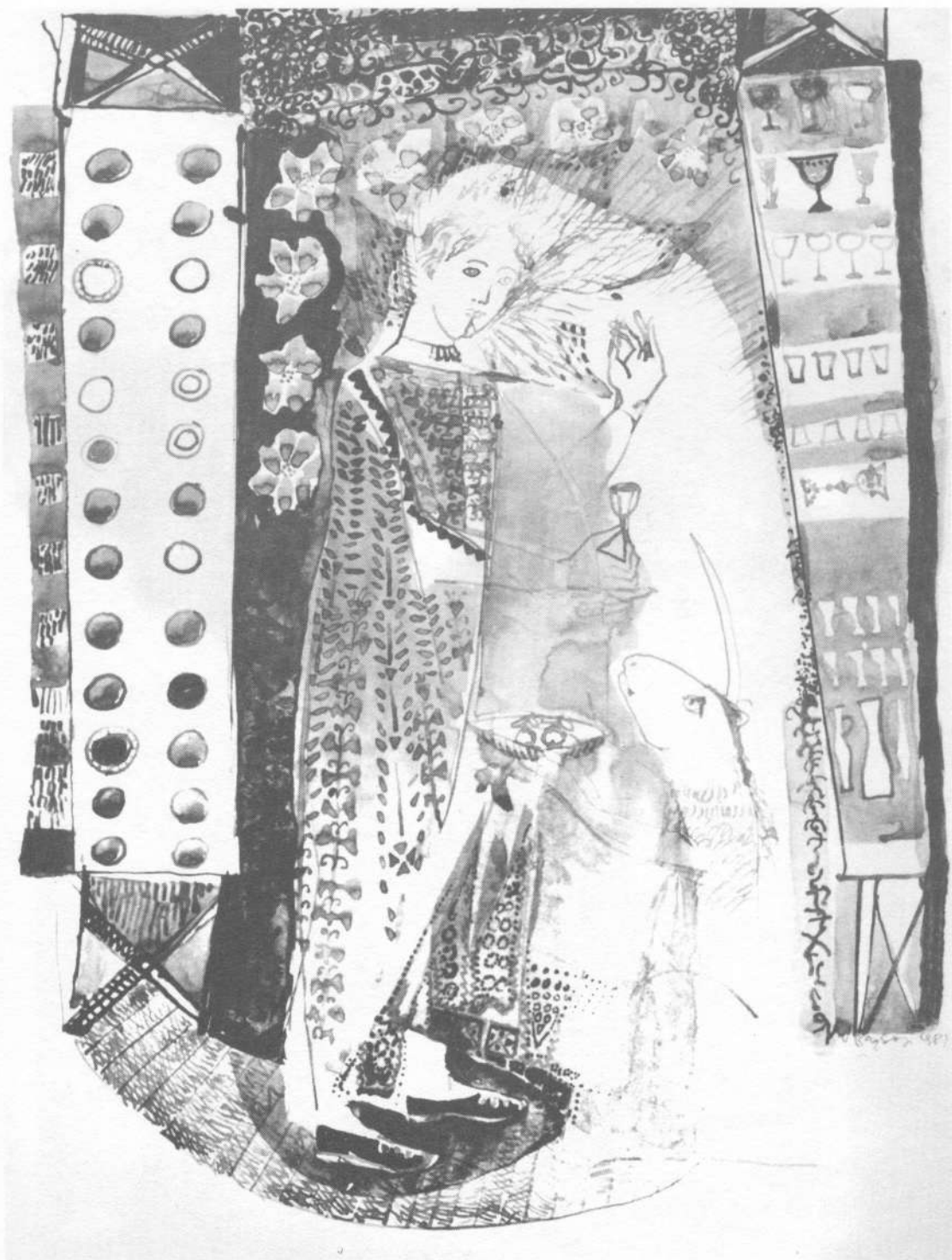
73. *Simon napja*, tus, 42 x 30 cm. 1986.

74. A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A tapintás, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

75. A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A látás, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

76. A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: Az ízlelés, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

77. A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból: A szaglás, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

78. A Hölgy az Egyszarvúval-sorozatból, A hallás, tus + pác, 42 x 30 cm. 1982.

